

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Rima GRIKŠTIENĖ
Viešojo administravimo studijų programos studentė

**SENIŪNŲ, SENIŪNAIČIŲ IR VIETOS BENDRUOMENIŲ
BENDRADARBIAVIMAS ŠIAULIŲ RAJONO GINKŪNŲ,
MEŠKUIČIŲ SENIŪNIJOSE**

Bakalauro baigiamasis darbas

Šiauliai, 2012

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Rima GRIKŠTIENĖ

**SENIŪNŲ, SENIŪNAIČIŲ IR VIETOS BENDRUOMENIŲ
BENDRADARBIAVIMAS ŠIAULIŲ RAJONO GINKŪNŲ,
MEŠKUIČIŲ SENIŪNIJOSE**

Bakalauro baigiamasis darbas
Socialiniai mokslai, Viešasis administravimas (03S2)

Darbo vadovas:

lekt. Aurimas NAUSĖDA

Teigiu, kad bakalauro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu viešojo administravimo studijų programos bakalauro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Grikštienė, R. (2012). Seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose: universitetinių neakivaizdinių studijų Viešojo administravimo programos baigiamasis darbas/ baigiamojo darbo vadovas lekt. A. Nausėda. Šiaulių universitetas, Viešojo administravimo katedra, 70 p. (100 p.).

SANTRAUKA

Bakalauro baigiamajame darbe nagrinėjamas Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas. Įsteigtas seniūnaičių statusas užtikrina glaudesnę visų seniūnijos gyventojų ryšį, prisidedant prie seniūnijos veiklos gerinimo.

Darbo tyrimo tikslas – ištirti seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo galimybes bei pateikti bendradarbiavimo aspektus Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Teorinėje dalyje analizuojama: vietos savivaldos sampratų įvairovė, jos realizavimo principai; teisinis seniūnijų, seniūnaitijų, vietos bendruomenių bei jų vadovų veiklų reglamentavimas, kurios įgyvendinamos per seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių bendradarbiavimą.

Praktinėje darbo dalyje nagrinėjami seniūnų, vietos bendruomenių ir seniūnaičių veiklos savitumai. Aptariamas vietos savivaldos sistemos dalyvių (seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenių) bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose. Empirinis tyrimas organizuotas naudojant kokybinį pusiau struktūrizuotą interviu metodą. Tyrimo metu apklausti Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas, 2 seniūnai, 11 seniūnaičių bei 3 bendruomenės pirmininkai.

Atlikus tyrimo metu gautos informacijos analizę, nustatyta: seniūnaitijų įsteigimas ir seniūnaičio instituto atsiradimas yra naudingas Ginkūnų seniūnijai, kurioje trūksta vietos bendruomenių aktyvumo ir bendradarbiavimo su seniūnija bei vietos gyventojais. Ginkūnų seniūnui labai svarbūs seniūnaičių patarimai bei jų veikla, pastovus bendradarbiavimas su jais, sprendžiant seniūnijos gyventojų problemas. Meškuičių seniūnijoje, esant stiprioms bendruomenėms, atsiradus seniūnaičio statusui, niekas nesikeitė. Seniūnaičiai, įtraukti į aktyvių bendruomenių veiklas, glaudžiai bendradarbiauja su seniūne ir vietos gyventojais, siekiant reikšmingų visai seniūnijai veiklos rezultatų.

Atlikus turinio analizę, tyrimo analizę darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos, įvardinant bendradarbiavimo aspektus Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Grikštienė, R. (2012). Cooperation of Elders, Sub-elders and Local Communities in Siauliai District Ginkunai, Meskuiciai Elderships: Final Paper of Basic University Studies of Public Administration Program / Research advisor Lectr. A. Nausėda. Siauliai University, Department of Public Administration, p. 70. (p. 100).

SUMMARY

In Bachelor's final paper cooperation of elders, sub-elders and local communities is analyzed in Siauliai district Ginkunai and Meskuiciai elderships. The established sub-eldership headman status ensures the closer relationship of all eldership's residents contributing to the improvement of eldership's activities. The aim of the research is to investigate the possibilities of cooperation of elders, sub-elders and local communities and to present the aspects of collaboration in Siauliai district Ginkunai and Meskuiciai elderships.

In the theoretical part of the paper there is analyzed of the diversity of local government concepts, the realization of its principles; elderships, sub-elderships, local communities and their leaders juridical activities regulation, which is implemented through the cooperation of operating local government system participants.

The practical part deals with the peculiarities of activities of elders, sub-elders and local communities. It discusses cooperation of local government system participants (elders, sub-elders, local communities) in Siauliai district Ginkunai and Meskuiciai elderships. The empirical research is done using qualitative semi-structured interview method. The study surveyed municipality of Siauliai district: an administrative deputy director, 2 elders, 11 sub-elders and 3 headmen of community.

After analysis the information received during survey, follows: the establishment of sub-eldership and presence of sub-elder's institute is beneficial for Ginkunai eldership, where is lack of activity of local communities, cooperation with the eldership and local residents. For the elder of Ginkunai the advices of sub-elders, their activities and constant cooperation with them in solving the problems of the residents are very important. In Meskuiciai, where are strong communities, nothing changed after establishment of sub-elder's status. The sub-elders are involved in active communities' activities, working closely with the elder and the residents in pursuing significant results of activities for all eldership.

After content analysis, survey analysis at the end of the paper there are conclusions and recommendations with given aspects of cooperation in Siauliai district Ginkunai and Meskuiciai elderships.

TURINYS

LENTELĖS.....	6
PAVEIKSLAI	6
ĮVADAS	7
1. SAVIVALDOS IR SAVIVALDĄ TURINČIŲ INSTITUCIJŲ TEORINĖ ANALIZĖ.....	10
1.1. Vietos savivaldos samprata.....	10
1.2. Vietos savivaldos principai.....	12
1.3. Vietos savivaldos teisinis veiklos reglamentavimas.....	15
1.4. Vietos savivaldos sistemos dalyviai ir jų bendradarbiavimas.....	17
1.4.1. Seniūnijos veikla ir jos reglamentavimas.....	18
1.4.2. Seniūnaitijos veikla ir jos reglamentavimas.....	21
1.4.3. Vietos bendruomenės sampratų įvairovė.....	24
1.4.4. Vietos bendruomenių veiklos reglamentavimas.....	26
1.4.5. Seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas.....	29
2. SENIŪNŲ, SENIŪNAIČIŲ IR VIETOS BENDRUOMENIŲ BENDRADARBIAVIMO GALIMYBĖS TYRIMAS GINKŪNŲ IR MEŠKUIČIŲ SENIŪNIJOSE.....	32
2.1. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų, Meškuičių seniūnijų bendra teritorinė charakteristika.....	32
2.2. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	34
2.3 Tyrimo duomenų analizė.....	37
2.3.1. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo interviu duomenų analizė	37
2.3.2 . Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnų interviu duomenų analizė.....	40
2.3.3. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnaičių interviu duomenų analizė.....	47
2.3.4. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų bendruomenių pirmininkų interviu duomenų analizė.....	55
IŠVADOS	63
REKOMENDACIJOS.....	66
LITERATŪRA	67
PRIEDAI	71

LENTELĖS

1.1.1 lentelė. Vietos savivaldos apibrėžimai.....	11
2.1.1 lentelė. Šiaulių rajono seniūnijos.....	32
2.1.2 lentelė. Ginkūnų seniūnijos seniūnaitijų atstovai.....	33
2.1.3 lentelė. Meškuičių seniūnijos seniūnaitijų atstovai	33
2.3.2.1 lentelė. Bendri duomenys apie informantus (seniūnus).....	40
2.3.2.2 lentelė. Seniūnaitijų steigimas ir seniūnaičių instituto reikšmingumas(seniūnų interviu duomenys).....	41
2.3.2.3 lentelė. Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius (seniūnų interviu duomenys).....	44
2.3.3.1 lentelė. Interviu protokolo struktūra.....	47
2.3.3.2 lentelė. Seniūnaičių sprendžiami gyventojų nusiskundimai.....	49
2.3.3.3 lentelė. Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimo svarba (seniūnaičių interviu duomenys).....	53
2.3.4.1 lentelė. Bendri duomenys apie informantus (bendruomenių pirmininkų interviu duomenys).....	56
2.3.4.2 lentelė Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimo svarba (bendruomenių pirmininkų interviu duomenys).....	58

PAVEIKSLAI

1 pav. Visuomenės organizavimas pagal subsidarumo principą	14

ĮVADAS

Siekiant geriau spręsti žmonių problemas, formuojant savivaldą iš „apačios“, skatinant savivaldos sistemos dalyvių bendradarbiavimą, pagal 2008 m. naujos redakcijos Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymą buvo įsteigtos seniūnaitijos ir jų vadovai seniūnaičiai.

Vietos bendruomenių, seniūnaičių bei seniūnijos darbuotojų bendra veikla, kuri pasiekama glaudžiai bendradarbiaujant, yra ypač svarbus veiksnys, prisidedantis prie seniūnijos užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo. Pasak S. Nefo (2008), galvojant apie žmonių – piliečių susibūrimą reikia akcentuoti, jog piliečių įtraukimas į vietos įvykius yra pagrindinė, svarbiausioji dalis kuriant veiklią ir stiprią bendruomenę. Vietos bendruomenės, kuriose visada yra aktyvių žmonių, išsiskiriančių savo nuomonėmis, idėjomis ar sprendimais, yra labai svarbios mūsų dienomis. Bet koks seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių bendras veiklos vykdymas, garantuoja geresnius ir greitesnius seniūnijos veiklos rezultatus.

Svarbu pastebėti, kad vietos savivalda yra atsakinga piliečiams, dirba jiems ir dėl jų. Stipri vietos savivalda – neatsiejamas brandžios demokratinės valstybės elementas. Štai kodėl visuomenės gerovė priklauso nuo savivaldos (Mačiulytė, Ragauskas, 2007). J. Lakis (2008) papildė savivaldos reikšmingumo sąrašą, teigdamas, jog paprastas pilietis turi tiesioginių reikalų su savivaldos institucijomis, tačiau kitų autorių pastebėjimu „Savivaldos įteisinimas dideliuose teritoriniuose vienetuose nutolino vietos valdžią nuo gyventojų ir neleido sukurti demokratinio valdymo struktūrų mažiau urbanizuotose vietovėse. To pasekoje jaučiamas stiprus funkcinis ir fizinis atotrūkis tarp valdžios ir piliečių, bendruomenių nesavarankiškumas ir neveiklumas.“ (Daugirdas, Mačiulytė, 2006; Ragauskas, Mačiulytė, 2007).

Šiame darbe, atskleidžiant bendradarbiavimo veiklų kontekstą, tarp seniūnijose veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių, bus nagrinėjama vietos savivaldos sampratų įvairovė, jos teisinis reglamentavimas bei principai, aptartos seniūnijos, seniūnaitijos bei vietos bendruomenės sampratos ir jų veikla, atsakyta kodėl reikalingas seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenės glaudus ryšys ir bendradarbiavimas ir kokia įtaką tai duoda seniūnijos veiklos rezultatams. Baigiamajame bakalauro darbe *bus nagrinėjamas tik seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių* (t.y. seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių) *bendradarbiavimo galimybės*, neanalizuojant bendradarbiavimo su teritoriniais vietos valdymo subjektais (savivaldybe) ir kitais viešojo administravimo subjektais.

Temos aktualumas. Šiandieninėje Lietuvoje vyksta įvairių permainų. Kiekvienos demokratinės visuomenės sąlyga yra vietos savivalda, kurios pagrindas – savivaldi bendruomenė. Siekiant skatinti Lietuvos piliečius dalyvauti vietos savivaldoje, pagal priimtą 2008 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymą, nuo 2009 m. sausio 1 d.

atsirado nauja piliečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo forma Lietuvoje – seniūnaitija, kuriose išrinkti gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovai – seniūnaičiai. Jie yra arčiausiai žmogaus, gali užtikrinti tvirtesnį bendravimą ir bendradarbiavimą tarp seniūnijos gyventojų ir seniūno, seniūnijos darbuotojų, prisidėti savo idėjomis ir darbais prie seniūnijos socialinės gerovės kėlimo ir valdymo, o seniūnaičių veikla – viena iš tos vietovės gyventojų tiesioginio dalyvavimo tvarkant vietos reikalus formų. Aktualu yra atskleisti, ar seniūnaičiai ir bendruomenių pirmininkai, prisidėdami prie seniūnijos veiklos gerinimo, vykdo atskiras funkcijas, ar dalis jų atliekamų funkcijų dubliuojasi.

Šiaulių rajone, kuriame yra 11 seniūnijų, prieš trejus metus (2009 m.) taip pat buvo įsteigtos seniūnaitijos. 2011 m. įvyko antri seniūnaitijų vadovų rinkimai, todėl aktualu išsiaiškinti: kokias funkcijas atlieka seniūnaičiai, ar pasitvirtino seniūnaičio institucijos atsiradimas, ar reikalingas bendradarbiavimas tarp seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių (t.y. seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių), norint pasiekti geresnių ir operatyvesnių įvairių problemų sprendimų seniūnijoje, kurios iškyla ir yra aktualios vietos gyventojams.

Tyrimo naujumas. Seniūnaitijos atsirado neseniai, t.y. 2009 metais, todėl tyrimų, susijusių su seniūnaitijomis, o ypač analizuojant seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių bendradarbiavimo klausimus, nėra. Šia tema diskutuojama iki šiol, tačiau moksliniuose darbuose beveik nenagrinėta. Ši palyginti nauja gyvenamosios vietos bendruomenės atstovo – seniūnaičio institucija kėlė nemažai diskusijų dėl jos reikalingumo. Todėl svarbu atskleisti kaip vyksta bendradarbiavimas tarp seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių, atsiradus seniūnaičiams. Kokiais aspektais yra bendradarbiaujama tarp seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų, taip pat tarp seniūnijų vadovų. Dėl šios priežasties šio baigiamojo bakalauro darbo tyrimas yra naujas.

Klausimai, keliami tyrimo atlikimui. Šiame bakalauro darbe aktualu išsamiau išanalizuoti šiuos klausimus: 1) Kaip praktiškai veikia seniūnaičiai? 2) Kokiomis veiklomis skatina seniūnijoje bendradarbiavimą? Kaip įgyvendina įstatymais nustatytas pareigas? 3) Kokią naudą teikia gyvenamosios vietovės bendruomenei? 4) Kaip pasiskirsto seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų funkcijos? 5) Kaip vietos bendruomenių pirmininkai vertina seniūnų ir seniūnaičių bendro darbo rezultatus? 6) Ar bendradarbiavimas tarp seniūnų ir seniūnaičių yra glaudesnis nei bendradarbiavimas tarp seniūnų ir vietos bendruomenės narių ar seniūnaičių ir vietos bendruomenių pirmininkų?

Tyrimo objektas – seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Tyrimo tikslas – ištirti seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo galimybes bei pateikti bendradarbiavimo aspektus Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti vietos savivaldos sampratą bei jos įvairovę, vietos savivaldos teisinį reglamentavimą bei išskirti savivaldos realizavimo principus Lietuvoje.
2. Remiantis įstatymais išanalizuoti seniūnijų teisinį statusą, seniūno funkcijas bei veiklą Lietuvos Respublikoje.
3. Įvardinti seniūnaitijų steigimosi teisinį reglamentavimą, aptarti seniūnaičių veiklos naudingumą, atstovaujant seniūnaitijos gyventojų interesams.
4. Apžvelgti vietos bendruomenių sampratų įvairovę, jų vykdomas funkcijas.
5. Atskleisti vietos savivaldos dalyvių, veikiančių seniūnijoje, bendradarbiavimo svarbą.
6. Pasitelkus interviu metodą, įvertinti seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo galimybes Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Tyrimo metodai: Siekiant išsiaiškinti bendradarbiavimo galimybes tarp seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose, šio darbo skirtinguose etapuose buvo pritaikyti keli pagrindiniai mokslinių tyrinėjimų metodai: teoriniai (mokslinės literatūros, LR įstatymų, periodinės spaudos ir publikacijų internete analizė, sintezė, lyginimas, sisteminimas, apibendrinimas, ir kt.) ir empirinis (pusiau struktūrizuotas interviu) socialinių tyrimų metodas. Interviu duomenų analizė buvo atlikta, taikant turinio analizės metodą.

Darbo struktūra ir apimtis. Baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė ir praktinė dalys, išvados ir rekomendacijos bei literatūros sąrašas, priedai.

Pirmojoje darbo dalyje teoriniu aspektu pristatoma: vietos savivaldos sampratų įvairovė, jos principai bei teisinis veiklos reglamentavimas; atskleidžiamas seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių bendradarbiavimas, kuris pasiekiamas per seniūnijoje vykdomas veiklas; aptariamos visų šių dalyvių (seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenių) funkcijos bei vykdomos veiklos. **Antrojoje darbo dalyje pateikiama** trumpa Šiaulių rajono, Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų teritorinė charakteristika, aprašoma tyrimo metodika, pristatomi Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo (n=1, n- respondentų skaičius), Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnų (n=2), šių seniūnijų seniūnaičių (n=11) ir vietos bendruomenių pirmininkų (n=3) bendradarbiavimo galimybės analizės rezultatai.

SAVIVALDOS IR SAVIVALDĄ TURINČIŲ INSTITUCIJŲ TEORINĖ ANALIZĖ

1. 1. Vietos savivaldos samprata

Įvairiuose oficialiuose Lietuvos ir užsienio institucijų paskelbtuose dokumentuose, Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatyme, Europos vietos savivaldos chartijoje bei mokslinėje literatūroje vietos savivalda apibrėžiama nors ir panašiai, tačiau nevienodai.

Lietuvos savivaldybių portalo (2012) duomenimis, Europos vietos savivaldos chartijoje vietos savivalda traktuojama taip: „**Vietos savivalda** reiškia, kad vietinės valdžios organai įstatymų nustatytoje ribose turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdamos pilną atsakomybę ir vadovaudamosi vietos gyventojų interesais“. Tarptautinės vietos savivaldybių sąjungos pasaulinėje vietos savivaldos deklaracijoje vietos savivaldos koncepcija apibrėžiama taip: „**Vietos savivalda** reiškia vietos valdžios teises ir pareigas savo atsakomybe reguliuoti ir tvarkyti visuomeninius reikalus vietos gyventojų interesų vardu“ (Lietuvos savivaldybių portalas, 2012).

Mokslinėje literatūroje (Astrauskas ir Galinienė, 2003; Stačiokas, Rimas, 2002), LR įstatymuose ir įvairiuose moksliniuose straipsniuose **vietos savivaldos sąvoka** dažniausiai analizuojama kaip sistema, kurioje žmonės savarankiškai, nepasitelkdami aukštesnės valdžios, sprendžia bendras problemas.

A. Astrauskas ir B. Galinienė (2003, p. 12) teigia, kad yra dvi vietos savivaldos sampratos:

1. **Vietos savivalda** – tai savivaldybei (savivaldybės bendruomenei) suteikta teisė savarankiškai tvarkyti dalį, priskirtą jai visuomenės bendrųjų reikalų.

2. **Vietos savivalda** – tai savivaldybei (savivaldybės bendruomenei) suteiktos teisės savarankiškai tvarkyti dalį įstatymų, priskirtų visuomenės bendrųjų reikalų, realizavimas. Jis pasireiškia įvairia vietos savivaldos subjektų veikla:

- savivaldybės valdžios vykdymu (tai daro tiesiogiai savivaldybės bendruomenė, taip pat savivaldybės politinės valdžios institucijos);
- savivaldybės priimtų sprendimų vykdymu (tai daro savivaldybės vykdomosios institucijos ir savivaldybės administracija);
- dalyvavimu tvarkant vietos reikalus įvairiomis tiesioginės demokratijos raiškos formomis (tai daro savivaldybės bendruomenės nariai ir jų grupės);
- viešųjų paslaugų teikimu (tai daro savivaldybės biudžetinės ir viešosios įstaigos bei savivaldybės kontroliuojamos įmonės).

Pasak autorių, **esminis skirtumas tarp šių dviejų vietos savivaldos sampratų yra tai**, kad pirmuoju atveju vietos savivalda suprantama, kaip tam tikro subjekto teisė savarankiškai veikti, antruoju – kaip tam tikro subjekto savarankiška veikla, arba, kitaip tariant, tam tikram subjektui suteiktos teisės savarankiškai veikti įgyvendinimas.

„**Savivalda** – šalies teritorijos administracinio vieneto gyventojų išrinktos vietos valdžios institucinė teisė ir reali galia pagal Konstituciją ir įstatymus laisvai ir savarankiškai savo atsakomybe reguliuoti bei tvarkyti visuomeninius (viešuosius) reikalus ir tenkinti vietos gyventojų poreikius“ (Stačiokas, Rimas, 2002, p. 9). Todėl **darytina išvada**, jog tik valdžia, esanti greta piliečio yra kompetetinga spręsti vietinius reikalus, vietos valdžios atstovai turi būti prieinami visiems bendruomenės gyventojams. Savo ruožtu, sprendžiant atskirų bendruomenių problemas, patys piliečiai irgi turi rodyti iniciatyvą.

Vietos savivalda, Vietos savivaldos pagrindų įstatyme, priimtame 1990 metais, apibrėžiama taip: „**Vietos savivalda** – tai Respublikos administracinių – teritorinių vienetų gyventojų ir jiems atskaitingų vietos savivaldybės organų savarankiška veikla pagal Lietuvos TSR įstatymus spręsti savo reikalus ir įgyvendinti priimtus sprendimus. Tačiau vėlesniuose šio įstatymo pakeitimuose, vietos savivalda apibrėžiama skirtingai“ (žr. 1.1.1 lentelę).

1.1.1 lentelė

Vietos savivaldos apibrėžimai

Šaltinis	Apibrėžimas
Vietos savivaldos įstatymas, 1994 07 07	Vietos savivalda – tai Lietuvos Respublikos teritorijos administracinio vieneto gyventojų išrinktos valdžios institucijų teisė ir reali galia pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus laisvai ir savarankiškai savo atsakomybe reguliuoti ir tvarkyti visuomenės reikalus ir tenkinti vietos gyventojų poreikius.
Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymas, 2000 10 12	Vietos savivalda – valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus per gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų į savivaldybės tarybą ir jos sudarytas vykdomąsias institucijas.
Vietos savivaldos įstatymo 3, 4, 15, 17, 20, 21, 29, 31, 37, 38 straipsnių ir šeštojo skirsnio pakeitimo įstatymas, 2003 10 14	Vietos savivalda – valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus per administracinio vieneto nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų į savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas.
Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymas, 2008 09 15	Vietos savivalda – įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų bendruomenės, kuri turi Konstitucijos užtikrintą savivaldos teisę, savitvarka ir savaveiksmiškumas pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją.

Šaltinis: Žilinskas, G. (2010). *Vietos savivaldos sistema*. E. Chlivickas, *Įvadas į viešąją valdymą*. Kaunas: Technologija. p. 94.

Palyginus vietos savivaldos apibrėžimus darytina išvada, jog Lietuvoje per daugelį metų keitėsi požiūris į vietos savivaldą, todėl keitėsi ir vietos savivaldos apibrėžimai:

1. 1990 – 1995 m. vietos savivalda buvo apibrėžta kaip valstybės teritorijos administracinio vieneto gyventojų ir savivaldybės valdžios institucijų (organų) savarankiška veikla, o nuo 1995 m. vietos savivalda jau traktuojama kaip savivaldybės teisė savarankiškai tvarkytis per gyventojų išrinktas savivaldybių tarybas;

2. Iki 1992 metų savivaldybės valdžią vykdančiais subjektais buvo pripažįstama ir savivaldybės bendruomenė, ir savivaldybės valdžios institucijos, o nuo 1992 metų – tik savivaldybės valdžios institucijos (t.y. įsteigtoji valdžia);

3. Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatos leidžia pagrįstai teigti, kad šiandien Lietuvoje vietos savivalda yra suprantama kaip savivaldybei suteikta teisė savarankiškai tvarkyti dalį bendrų visuomenės reikalų. Ji realizuojama per:

- savivaldybės politinės valdžios vykdymą (tą daro savivaldybės institucijos);
- priimtų sprendimų įgyvendinimą (tą daro savivaldybės vykdomosios institucijos ir administracija);
- dalyvavimą savivaldybės tarybos rinkimuose bei vietos reikalų tvarkymą įvairiomis tiesioginės demokratijos raiškos formomis (tą daro savivaldybės bendruomenės nariai);
- viešųjų paslaugų teikimą (tą daro savivaldybės biudžetinės ir viešosios įstaigos bei savivaldybės kontroliuojamos įmonės). Ši veikla priskiriama netiesiogiai. Tą rodo savivaldybių funkcijų skirstymas į viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijų grupes pagal veiklos pobūdį (Astrauskas, Galinienė, 2003, p. 19-20).

Apibendrinus vietos savivaldos sampratų įvairovę Lietuvoje, galima teigti, kad savivalda Lietuvoje formavosi stichiškai ir labai priklausė nuo Lietuvos istorijos. Savivalda yra suvokiama kaip atskira valdžios rūšis, esanti arčiausia gyventojų, pagrindinė viešųjų paslaugų teikėja. Kadangi vietos savivalda apibūdinama, kaip savivaldybei suteikta teisė savarankiškai tvarkyti dalį bendrų visuomenės reikalų, todėl ji įgyvendinama remiantis tam tikrais principais bei nuostatomis, kuriuos reikia išskirti sekančioje darbo dalyje.

1.2. Vietos savivaldos principai

Viešojo administravimo įstatyme pažymima, kad viešojo administravimo sistema reformuojama vadovaujantis subsidiarumo principu, t. y. reikalavimu, kad aukštesnėms institucijoms nebūtų priskiriamos funkcijos, kurias gali atlikti žemesniosios institucijos ar kiti asmenys.

Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo, priimto 1994 m., 4 straipsnyje nurodyta, kad **savivalda realizuojama vadovaujantis šiais principais:**

- 1) savivaldybės ir valstybės interesų derinimo;

2) tiesioginio toje savivaldybėje gyvenančių LR piliečių dalyvavimo savivaldybės tarybos rinkimuose, apklausose, gyventojų sueigose ir peticijose;

3) savivaldos institucijų bei jų pareigūnų atskaitingumo gyventojams;

4) viešumo ir reagavimo į gyventojų nuomonę;

5) teisėtumo ir socialinio teisingumo;

6) ekonominio savarankiškumo.

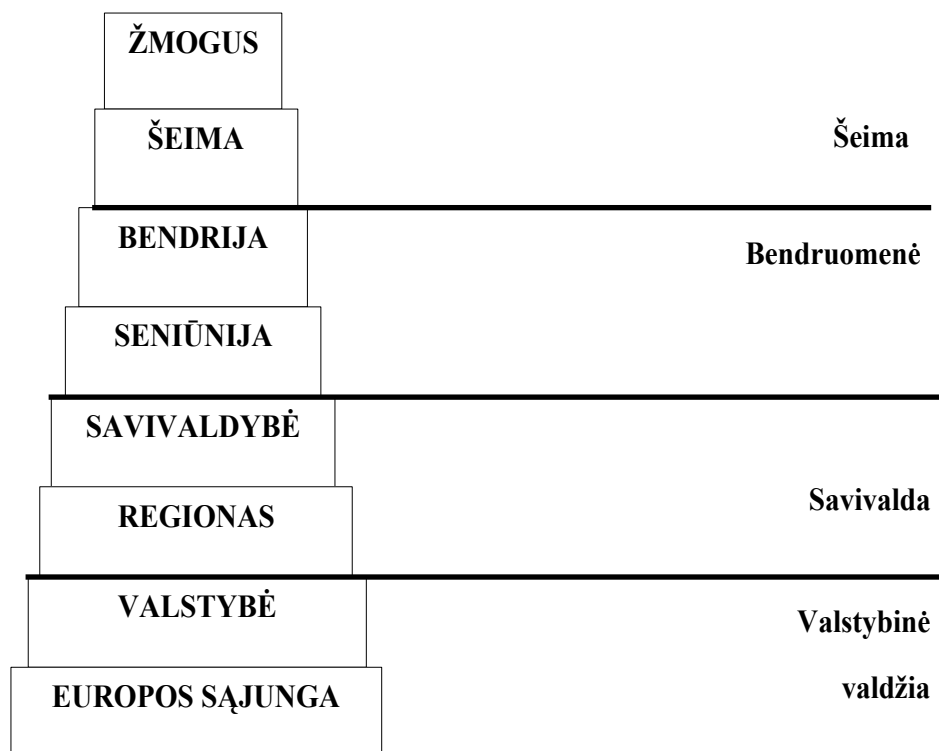
Pasak J. Mačiulytės ir P. Ragauskos (2007), principai, susiję su vietos savivalda, gali būti skiriami į dvi grupes: 1) vietos savivaldos esmę apibūdinančius principus ir 2) vietos savivaldos institucijų veiklos principus, kurie šiuolaikinėse demokratijose taikomi daugumai viešąją valdžią įgyvendinančių institucijų (teisėtumas, atskaitingumas, atsakingas valdymas, skaidrumas ir pan.).

Autoriai vietos savivaldos principus taip pat skirsto ir į du lygmenis:

- politinį (siaurąja prasme) vietos savivaldos principų lygmenį. Jis sietinas su politinių partijų ir kitų politinio proceso dalyvių deklaruojamomis ir praktikoje realizuojamomis arba, priešingai, ignoruojamomis vertybėmis bei jomis grindžiamu vietos savivaldos įgyvendinimo mechanizmu;

- socialinį vietos savivaldos principų lygmenį, kuris tuo pat metu yra ir giliausias, ir sekiausias. Giliausias, nes išreiškia tam tikras vertybes atspindinčių principų išsiskverbimą į visos visuomenės sąmonę bei elgseną ir dėl to nėra lengvai keičiamas.

Tuo tarpu R. Lazdynas (2005, p. 54) vietos savivaldos principus įvardina konkrečiai. Autorius teigia, kad tikroji demokratinė savivalda yra neįmanoma be pagrindinio visuomenės ir valstybės veiklą reglamentuojančio subsidiarumo principo. Čia aukštesnis (didesnis) viešojo administravimo subjektas veiklos gali imtis tik tada, kai žemesnis (smulkesnis) savo prisiimtomis funkcijomis nesusidoroja. Pagal subsidiarumo principą į sritis, nepriklausančias išskirtinei aukštesnio lygmens valdžios kompetencijai, ši valdžia kišasi tik tada, kai žemesnio lygmens valdžia pati negali pasiekti numatytos veiklos tikslų, bet dėl numatytos veiklos masto arba padarinių geriau jų siekti aukštesniame lygmenyje. Autoriaus nuomone, vadovaujantis šiuo principu reiškia, kad parama pirmiausia skiriama kuo žemesniam lygmeniui – regionui ar savivaldybėms, o sprendimai turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie veiksmingiausi. Šios funkcinės hierarchijos viršuje visada bus individas ir šeima, kaip pagrindinis visuotinės organizacijos vienetas (žr. 1 pav.).

1 pav. Visuomenės organizavimas pagal subsidiarumo principą
Šaltinis: Lazdynas, R. (2005). *Savivalda: filosofija, teorija, praktika*. Šiauliai. p. 55.

„Jeigu šiam vienetai sunku susidoroti su iškilusiomis problemomis, jam į talką ateina draugijos, sąjungos, mažosios kaimo, gyvenvietės, bažnytinės parapijos bendruomenės. Dar didesnes šio vieneto problemas sprendžia savivaldybės, toliau – regioninės ar federalinės struktūros, nacionalinės valstybės ar federalinė valdžia, o jeigu ir joms kai kurių klausimų nepavyksta išspręsti, padės Europos Sąjunga ir jos institucijos, arba, kaip daug kam norėtusi, visas pasaulio valstybes jungiančios Jungtinės Tautos. Lietuva, 1992 m. priėmus Konstituciją, atsisakė apylinkių tarybų, bet nebuvo įsteigtos seniūnijų tarybos, galėjusios atlikti nemažai rutininių darbų, kurios dabar gula ant savivaldybių pečių“ (Lazdynas, 2005, p. 55).

Tačiau kitų autorių nuomone, teigiama „Šiandien vietos savivalda vis dar susiduria su daugybe problemų ir iššūkių. **Nėra iki galo įgyvendinta subsidiarumo principu besiremianti decentralizacija; neįteisinta seniūnijų savivalda**“ (Daugirdas, Mačiulytė, 2006; Ragauskas, Mačiulytė, 2007). R. Lazdynas (2005) pritaria: „Lietuvoje dar gajus sovietinės centralizacijos pagimdytas požiūris į bendruomeninę savivaldą. Vis dar prisimenami pirmieji postsovietiniai metai, kai vietoje kaimišųjų apylinkių buvo sudarytos žemesniosios pakopos savivaldybės. O demokratinėje sistemoje jokios hierarchijos negali būti! Gali būti tik funkcijų pasidalinimas pagal subsidiarumo principą. Ir, kaip rodo kai kurių Lietuvos savivaldybių, kurių tarybos ir merai nepabūgo daugiau teisių suteikti seniūnijoms praktika, daugelis tų funkcijų ir paslaugų atliekama pigiau ir kokybiškiau, kai pasitelkiami bendruomenės nariai, negu centralizuotai“. Autorius pažymi,

kad Lietuvoje leidžiama rinkti visuomeninius gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovus. Jiems įstatymu suteiktos tik informacinės ir visuomeninės teisės. „**Tačiau realiai daugelis šių teisių neveikia vien dėl savivaldybių tarybų narių nepasitikėjimo bendruomenėmis, o, svarbiausia, dėl administracijos baimės prarasti bent dalį valdžios**“. Pagal autoriaus pateiktą schemą (žr. 1 priedą), pažymėtos struktūros, kurių trūksta Lietuvoje pagal subsidiarumo principą, o tai labiausiai paliečia, būtent, seniūnijas (Lazdynas, 2005, p. 66-67).

„Vietos savivalda yra neatsiejama nuo decentralizacijos politikos, **įgyvendinamos remiantis subsidiarumo principu ir yra vienas demokratijos principų**. Centrinė valdžia yra per daug nutolusi nuo paprasto piliečio, kad tenkintų jo kasdienes poreikis ir spręstų problemas: geografinis bei psichologinis centrinės valdžios nutolimas nuo visuomenės, nepajėgumas tenkinti vietos bendruomenių poreikių žmones labiau susieja su vietine valdžia“ (Mačiulytė, Ragauskas, 2007, p. 20). Šių autorių teigimu vietinė valdžia yra arčiau piliečių, labiau prieinama vietinei bendruomenei, labiau suprantanti ir dėmesinga jos problemoms, suteikia žmonėms bendruomeniškumo jausmą ir leidžia realiau dalyvauti vietos gyvenime.

Apibendrinant teigiame, kad yra išskiriama daug savivaldos principų, tačiau juos, kaip teigė J. Mačiulytė ir P. Ragauskas, galima suskirstyti į: 1) vietos savivaldos esmę apibūdinančius principus ir 2) vietos savivaldos institucijų veiklos principus. Keičiantis požiūriui į savivaldą, keitėsi ir jos realizavimo principai, nors mokslinėje literatūroje ir LR įstatymuose principai, kuriais realizuojama savivalda, įvardijami skirtingai, tačiau iš esmės jų reikšmė yra panaši. Pažymėtina tai, jog Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatyme (LR Vietos ..., 2008) pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra smulkesni ir suteikiantys daugiau konkretumo (žr. 2 priedą). Pritariant R. Lazdyno nuomonei, „tai nepaneigia principo, kad kiekvienas savivaldybės teritorijos administracinis, teritorinis ar bet koks kitoks vienetas turi teisę į savivaldą“, taip pat galima pritarti, kad savivalda yra visur ir visada, kiekviena, net pati mažiausia bendruomenė tampa demokratijos garantu. Išanalizavus pagrindinius vietos savivaldos realizavimo principus, sekančiame bakalauro baigiamojo darbo skyrelyje reikėtų aptarti, kokiais teisės aktais reglamentuojama vietos savivalda.

1.3. Vietos savivaldos teisinis veiklos reglamentavimas

Vienas pagrindinių savivaldybių skiriamųjų bruožų Lietuvoje yra dideli jų veiklos teisiniai apribojimai: savivaldos veikla reglamentuojama įstatymų nustatyta tvarka. Visų Lietuvos Respublikoje esančių savivaldybių ir seniūnijų veiklą reglamentuojama pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją, Vietos savivaldos, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo, Valstybės tarnybos ir kitus įstatymus parengtus įgyvendinant Konstitucijos X skirsnio nuostatas.

LR Konstitucijos priėmimas 1992 metais davė pagrindą iš esmės keisti teisinę sistemą, reglamentavusią vietos savivaldą Lietuvoje. Konstitucinės normos dėl vietos savivaldos buvo rengiamos atsižvelgiant ir į Europos Vietos savivaldos chartijos nuostatas bei reikalavimus. Remiantis Vakarų demokratiškos valstybių patirtimi buvo parengti ir priimti naujo tipo įstatymai: 1993 m. liepos 1 d. *Vyriausybės atstovo įstatymas*, skirtas reglamentuoti savivaldos institucijų veiklos teisinės priežiūros tvarką; 1994 m. liepos 7 d. *Vietos savivaldos įstatymas, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas* ir 1994 m. liepos 19 d. *LR teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas*.

Pagrindinis vietos savivaldą reglamentuojantis įstatymas – Vietos savivaldos įstatymas. Šis įstatymas nustato savivaldybių institucijų sudarymo ir veiklos tvarką įgyvendinant Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir Europos vietos savivaldos chartijos nuostatas, apibrėžia vietos savivaldos principus, savivaldybių institucijas, jų įgaliojimus ir funkcijas, savivaldybės tarybos nario statusą, savivaldybių ūkinės ir finansinės veiklos pagrindus.

Vietos savivaldos įstatymas nustato bendrą savivaldos institucijų organizavimo ir veiklos tvarką; padalija savivaldos institucijų kompetenciją į savarankišką ir valstybės pavestąją (deleguotąją), nustato skirtingą savivaldos institucijų savarankiškumo ir atsakomybės laipsnį; įteisina savivaldos ekonominės veiklos pagrindą – savivaldybės nuosavybę, nustato savivaldybės finansų tvarkymo bendruosius reikalavimus; nustato valstybės ir savivaldos institucijų santykių pobūdį - savivaldos institucijos nėra pavaldžios valstybės institucijoms; nustato savivaldybių veiklos teises garantijas, kurios užtikrina joms teisinę gynybą ir nuostata, kad savivaldybių teisės negali būti varžomos ar ribojamos, išskyrus Lietuvos Respublikos įstatymų numatytus atvejus.

2008 m. rugsėjo 15 d. priimtame Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatyme vietos savivaldos sąvoka suformuota naujai, akcentuojant gyventojų bendruomenės savitvarką ir savaveiksmiškumą tvarkytis pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją.

Pasak M. Arimavičiūtės (2004) pažymėtina, kad tik pirmoji grupė funkcijų savivaldybei suteikia sprendimų iniciatyvą, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę. Daugiausia funkcijų yra ribotai savarankiškų (įgyvendinamų pagal įstatymus ir teisės aktus) ir valstybinių (perduotų savivaldybėms, kurių įgyvendinimas turi įstatymų nustatytą sprendimų priėmimo laisvę), (Arimavičiūtė, 2004, p. 16).

Todėl galima teigti, kad nei nacionalinio, nei regioninio lygio valdžia nebus labiau prieinamos žmonėms už savivaldybes, kurių sprendimai tiesiogiai daro įtaką žmonių gyvenimui. Lietuvos savivaldybių portalo (2012) duomenimis, „Decentralizuotai atlikdamos įvairias funkcijas, savivaldybės palengvina atlikti valstybei keliamus uždavinius ir tuo pačiu laiduoja, kad tos funkcijos bus kokybiškiau įgyvendintos vietose. Toks funkcijų paskirstymas vietose skatina atsakingumo jausmą, pilietinę iniciatyvą“. Tokiai nuomonei pritaria R. Lazdynas (2005) ir pažymi,

kad tai „skatina bendruomenės ir jos atstovų atsakingumo jausmą, pilietinę iniciatyvą, padeda kurti gyvą politinį bendravimą, o tuo pačiu tarnauja viešojo administravimo veiksmingumui ir demokratijai“ (Lazdynas, 2005, p.152).

Pagal Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymą nustatytos seniūnijos ir seniūno atitinkamos funkcijos yra vykdomos pagal Centrinį viešojo administravimo subjektų priimtus teisės aktus, įstatymus. Centriniai viešojo administravimo subjektai nepajėgtų įgyvendinti savo funkcijų visoje valstybės teritorijoje, neturėdami sau pavaldžių teritorinių viešojo administravimo subjektų.

Apibendrinant svarbu pastebėti, jog pagrindinis vietos savivaldą reglamentuojantis įstatymas yra Vietos savivaldos įstatymas. Pagal šį įstatymą, dabartinėje Lietuvoje savivaldos teisę turi savivaldybės, kuriose valdžią vykdo savivaldybės tarybos. **Atkreiptinas dėmesys**, jog pagal 2008 m. rugsėjo 15 d. naujai priimtą Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos pakeitimo įstatymą, akcentuojama gyventojų bendruomenės savitvarka ir savaveiksmiškumas tvarkytis pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją. Tačiau, žinant, jog pačiai savivaldybei daugiausia funkcijų yra ribotai savarankiškų, tikėtis visų seniūnijų Lietuvoje finansinio savarankiškumo būtų nerealų. Būtų tikslinga leisti seniūnijoms veikti savarankiškai, tokiu būdu sutaupant ir efektyviau panaudojant gautas valstybės lėšas. Todėl savivaldybės taryba, meras turėtų suteikti daugiau teisių ir pareigų seniūnijoms ne tik ūkinėje, bet ir kultūrinėje, edukacinėje veikloje, o seniūnai savo vadybinę veiklą turi gebėti nukreipti į bendradarbiavimą, įtraukdami vietos bendruomenės narius.

Kokios veiklos, skatinant bendradarbiavimą, gerinant vietos gyventojų poreikius, yra vykdomos seniūnijose bei kokias funkcijas atlieka seniūnijų vadovai, reikalinga aptarti sekančioje darbo dalyje.

1.4. Vietos savivaldos sistemos dalyviai ir jų bendradarbiavimas

Analizuojant seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo galimybes, svarbu išanalizuoti seniūno, seniūnaičių veiklas, bendruomenės sampratą ir jos veiklos ypatumus. Šioje darbo dalyje bus aptarti visi seniūnijoje veikiantys vietos savivaldos dalyviai- seniūnas, seniūnaičiai, vietos bendruomenės pirmininkai. Bus reglamentuota jų veikla ir pateikta bendruomenės sampratų įvairovė, atsakyta, kodėl tarp visų šių dalyvių reikalingas glaudus bendradarbiavimas. Reikia išskirti, jog seniūnijoms reikalingas ne vien tik šių dalyvių bendradarbiavimas, bet reikalingas ir kitų organizacijų ar jų atstovų, kurie mato daug platesnę perspektyvą ir turi daugiau patirties nei pavienė organizacija, dalyvavimas seniūnijos bendruomenės susirinkimuose ar seniūnaičių sueigose.

Atkreiptinas dėmesys, jog seniūnijos, bei jose bendradarbiaujantys savivaldos sistemos dalyviai, yra arčiausiai žmonių ir vykdo savo veiklą visuomenei naudingais tikslais, nelaukdami valdžios institucijų sprendimų. Tai reiškia, jog seniūnas ir patys bendruomenių nariai, veikdami išvien, derina savo interesus, ieško pačių efektyviausių ir daugumai priimtinių sprendimų.

Būtina pažymėti, jog bendradarbiavimo aktyvumas priklauso, pirmiausia, nuo seniūnijos vadovo ir joje susikūrusių bendruomenių noro bendradarbiauti. Bendradarbiavimas teikia praktinės naudos seniūnijos veikloje tik sujungiant įvairius požiūrius ir formuojant bendrą viziją bei tikslus.

1.4.1. Seniūnijos veikla ir jos reglamentavimas

Seniūnija, pirmiausia, suprantama kaip institucija ir kaip teritorija, kurioje gyvenantys vietos gyventojai kuria savo gerovę kaip tam tikra bendruomenė.

Seniūnija - tai savivaldybės administracijos struktūrinis teritorinis padalinys, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje ir turintis viešojo administravimo teises (LR Vietos ..., 2008). Seniūnijos administracijos vyriausiasis pareigūnas seniūnijoje yra seniūnas. Lietuva šiuo metu suskirstyta į 10 apskričių ir 60 savivaldybių, ir iš viso yra 546 seniūnijos, kurios yra kaimiško, pusiau kaimiško ir miesto tipo.

Seniūnijos paskirtis – spręsti jos kompetencijai priklausančius klausimus atitinkamoje Savivaldybės tarybos priskirtoje teritorijoje, plėtoti vietos savivaldą bei įgyvendinti pavestas viešojo administravimo funkcijas. Seniūno įsakymai, įpareigojimai ir pavedimai seniūnijos kompetencijos klausimais privalomi visiems jos teritorijos gyventojams ir joje esančioms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms (Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacija, 2009).

Seniūnijos ir seniūno sąvokos pirmą kartą apibrėžtos 1994 m. liepos 7 d. priimtame Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo 32 straipsnyje. Tai buvo pirmasis žingsnis į subsidiarumo principo vietiniu (savivaldybių) lygiu įgyvendinimą. Seniūnas buvo politinio asmeninio pasitikėjimo pareigūnas, atskaitingas ir atsakingas merui. Seniūno vykdytos funkcijos priskirtinos prie viešojo administravimo ir administracinių paslaugų teikimo funkcijų.

1994 m. liepos 7 d. priimtame, Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo 31 straipsnyje seniūnija apibrėžiama kaip savivaldybės administracijos filialas, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje. Seniūnijos įsteigtos tam, kad pagerėtų viešųjų paslaugų teikimo kokybė, priartintų savivaldybę prie vietos gyventojų bei geriau išsiaiškintų jų poreikius. Šis įstatymas numato, kad seniūnijų skaičių, kiekvienos seniūnijos pavadinimą, aptarnaujamos teritorijos ribas ir seniūnijai perduodamas juridinio asmens (savivaldybės administracijos) funkcijas nustato savivaldybės taryba

Seniūnija - vietos piliečių bendruomenė, kuri stiprina žmonių ir institucijų ryšius, kuri, telkia seniūnijoje gyvenančius žmones, įtraukia įvairaus amžiaus ir padėties asmenis į bendrą veiklą, rūpinasi išlikusiu istoriniu ir kultūriniu paveldu, gražina aplinką, puoselėja tradicines šventes, organizuoja renginius, talkas, akcijas, vakarones, dalyvauja įvairiuose projektuose, sutelkia gyventojus bendrų problemų sprendimui.

M. Gervatauskaitė (2008) cituodama R. Putnamą (2001) teigia, kad, pilietinę visuomenę sukuria bendruomenės narių, kuriuos vienija bendri siekiai, pilietinės nuostatos ir dalyvavimo institucijos. Visa tai galima pastebėti seniūnijose, kuriose išskiriami atviros (pilietinės) visuomenės bruožai: socialinių ryšių savanoriškumas ir nesavanaudiškumas, bendravimas ir solidarumas, moralinė vienovė ir atsakingumas, socialinė tapatybė ir kryptingas bendradarbiavimas (aktyvumas), atvirumas (Šlapkauskas, 1999 cit. Gervatauskaitė, 2008).

Seniūnijų funkcijos apibrėžtos LR Vietos savivaldos įstatymo 31 straipsnyje „Seniūnijos ir seniūno funkcijos“. Remiantis minėto įstatymo 31 straipsniu, galima teigti, kad seniūnija, kaip institucija, priima, nagrinėja gyventojų prašymus, skundus bei pasiūlymus, išduoda šeimos padėtį, gyvenamą vietą ir kitokias faktinę padėtį patvirtinančias pažymas, išskyrus atvejus, kai tai pagal teisės aktus turi būti patvirtinta kitais dokumentais, rūpinasi seniūnijos teritorijos aplinka, bendruomenių veikla ir kt.

Seniūnijos veiklą taip pat reglamentuoja savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtinti seniūnijos veiklos nuostatai. Seniūnija administruoja ir teikia daugelį paslaugų vietos gyventojams, tačiau ne visos paslaugos yra pakankamai finansuojamos. Visada jaučiamas lėšų stygius atitinkamoms paslaugoms teikti, ypač kultūrinio ir švietimo tipo teikiamose paslaugose. Taigi, kiekviena viešoji institucija – seniūnija turi ribotą ūkinį finansinį savarankiškumą, o jį išspręsti gali padėti vietos gyventojų dalyvavimas, vykdant įvairias veiklas ir kuriant paslaugas bei priimant sprendimus labai svarbus įvairiais aspektais – tiek patiems gyventojams, kurių iniciatyvos vertinamos kaip vietos valdžios veiklos varomoji jėga, tiek seniūnijoms, nustatant bendruomenės poreikius ir interesus, tiek darant valdžios sprendimus labiau suprantamus, ieškant optimalių problemų sprendimų variantų. Svarbiausia tai, kad piliečių įsitraukimas vykdant įvairias veiklas, teikiant paslaugas yra naudingas finansiškai, kadangi gyventojams bendradarbiaujant su seniūnija ir kartu atliekant įvairias funkcijas, sutaupomos reikalingos lėšos ir greičiau vykdomi užsibrėžti tikslai ir siekiai, kurie yra dažnai įgyvendinami be savivaldybės teikiamos finansinės paramos. Taip pat, yra pastebima, jog vietos gyventojai turi reikiamų įgūdžių, žinių, kitų išteklių, kurių gali stokoti viešoji institucija. Pabrėžtina tai, kad čia kalbama apie veiklius vietos bendruomenių žmones, kuriems lieka laiko ir noro dalyvauti seniūnijos organizuojamose veiklose.

L. Stračinskienės (2006) teigimu, piliečių dalyvavimo seniūnijose esmė tampa svarbi ne tik kaip asmeninių poreikių tenkinimas, bet ir kaip piliečių grupės ar visos visuomenės interesų išraiška.

Anot R. Lazdyno (2005), dabartinės seniūnijos galėtų tapti teritorinėmis savivaldybės biudžetinėmis viešojo administravimo įstaigomis su juridinio asmens teisėmis, savivaldybės tarybos pagal seniūnijos pateiktas programas skirto biudžeto lėšomis organizuojančiomis visas paslaugas ir „vieno langelio“ principu tarpininkaujančiomis gyventojams jų santykiuose su savivaldybės ir regiono valdžia. Šis autorius taip pat akcentuoja, kad pačių bendruomenės narių rinkta mažosios savivaldos institucija greičiau reaguoja į vietinius poreikius, jos sprendimus noriau palaiko bendruomenės nariai, pagreitėja ir supaprastėja sprendimų vykdymas ir įgyvendinimas. Gyventojas visada geriau žino, ko jam reikia šiandien, čia ir dabar, negu savivaldybės ar valstybės kontoros tarnautojas, todėl jį būtina įtraukti į sprendimų rengimą (Lazdynas, 2005, p. 66).

Pritariant autoriaus R. Lazdyno (2005) nuomonei, 2008 m. rugsėjo 15 d. Seimo priimtame naujos redakcijos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatyme nustatyta, kad seniūnija yra savivaldybės administracijos filialas. Seniūnijai perduodamas juridinio asmens (savivaldybės administracijos) funkcijas sprendimu nustato savivaldybės taryba. Be to, įtvirtinta, kad seniūnija **turi turėti** sąskaitą banke, pagal dabar veikiančią įstatymą seniūnija sąskaitą banke **gali turėti**. Kita naujovė - seniūnijų veiklos finansavimo reglamentavimo pakeitimas. Įstatymo projekto 32 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad seniūnijos veikla finansuojama iš savivaldybės biudžeto. Kiekvienais metais, tvirtindama savivaldybės biudžetą, savivaldybės taryba tvirtina seniūnijų veiklos programas ir skiria joms įgyvendinti reikalingas lėšas. **Atkreiptinas dėmesys** į tai, kad į seniūnijų veiklos programų sudarymo procedūrą įtraukiami gyvenamųjų vietovių atstovai - seniūnaičiai, todėl tikimasi, kad šios programos atspindės realius gyventojų lūkesčius.

Seniūnijoje svarbų vaidmenį atlieka seniūnijos vadovas – seniūnas, kurį į pareigas skiria ir iš jų atleidžia savivaldybės administracijos direktorius, vadovaudamasis Vietos savivaldos ir Valstybės tarnybos įstatymais. Jis savo pavestas funkcijas (išdėstytas 2008 m. Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatyme 32 straipsnyje), darbus bei kitas pareigas turi atlikti gerai ir nepriekaištingai siekiant, kad jo darbo kokybė būtų patenkinti vietos gyventojai. Joje seniūnas atlieka seniūnijos vidaus administravimą, rengia seniūnijos veiklos programas, teikia savivaldybės administracijos direktoriui pasiūlymus dėl kitų savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių valstybės tarnautojų ir savivaldybės įstaigų vadovų veiklos seniūnijai priskirtoje teritorijoje tobulinimo, savivaldybei priklausančių kelių, gyvenviečių gatvių, šaligatvių ir aikščių tvarkymo, vietinio susisiekimo transporto organizavimo, savivaldybei priklausančių pastatų ir statinių remonto, paminklų, kapinių priežiūros, viešųjų paslaugų teikimo gyventojams organizavimo,

apibendrina gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų pastabas, pasiūlymus ir teikia juos savivaldybės administracijos direktoriui ir pan.

Viešojo administravimo organizacijoje dirbantys asmenys V. Juknevičienės (2007) teigimu, „turi vykdyti jų kompetencijai priskirtas užduotis bei remtis jiems deleguota teise priimti sprendimus, siekti kuo geresnių veiklos rezultatų, kad jie būtų laikomi tinkamais užimti valstybės tarnautojo poziciją, galėtų remtis visuomenės jam reiškiamu pasitikėjimu. Kitu atveju individas tampa nereikalingu organizacijos nariu, nepakankamai atstovaujančiu visuomenės interesams tvarkant viešuosius reikalus ir gali būti reikalaujama jo atsakomybės už veiklos rezultatus arba iš viso atsisakoma jo kaip valstybės tarnautojo paslaugų“ (Juknevičienė, 2007, p. 126).

Be to, svarbu pastebėti, jog visa seniūnijos darbo kokybė priklauso nuo seniūno atliekamų funkcijų ir pareigų, bei jam pavaldžių darbuotojų darbo, kurie suteikia žmonėms reikiamos informacijos bei pagalbos, sprendžiant iškilusias vietos gyventojų problemas.

Apibendrinant teigtina, kad seniūnijos apima didelę teritoriją, turinčią daug gyventojų, todėl seniūnijų ir seniūnų veikla labai plati. Pasak V. Kasperavičienės (2009, p. 11), didelėse seniūnijose seniūnui nėra paprasta įsigilinti ir išspręsti kiekvieno gyventojų problemas. Dėl to buvo steigiamos seniūnaitijos ir seniūnaičiai, kurie, pasak V. Kasperavičienės (2009, p. 11) cituodama Kauno rajono mero Valerijaus Makūno žodžius, yra arčiausiai žmogaus, užtikrina glaudesnę bendradarbiavimą, labiau atsiliepia į jų lūkesčius, prisideda prie socialinės gerovės kėlimo ir seniūnijos valdymo.

Todėl kitoje darbo dalyje reikėtų atsakyti į klausimus: Ar tikrai seniūnaitijų steigimas – tai demokratinio seniūnijos valdymo siekimas? Kaip priimtas Lietuvoje seniūnaitijų kūrimas? Kaip pačių gyventojų neinicijuotas seniūnaičių institutas buvo suprastas? Kokias funkcijas atlieka seniūnaitis, atstovaudamas seniūnaitijos gyventojų interesams? Kas sprendžiama seniūnaičių sueigose?

1.4.2. Seniūnaitijos veikla ir jos reglamentavimas

Formuojant savivaldą iš „apačios“, siekiant geriau spręsti žmonių problemas, buvo **įsteigtos seniūnaitijos, kaip nauja piliečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo forma ir jų vadovai seniūnaičiai**, kitaip dar vadinami gyvenamosios vietovės atstovai.

2008 m. rugsėjo 15 d. priimtas Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymas, kuriuo buvo įtvirtinta nauja gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovo – seniūnaičio – institucija ir seniūnaitija, kuri sudaryta, suskirstant seniūniją į prižiūrimas teritorijas- seniūnaitijas (LR Vietos ..., 2008).

Nuo 2009 m. sausio 1 d. Seimo valia Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatyme įsigaliojo nauja gyvenamosios vietos atstovo – seniūnaičio institucija (Savivaldybių žinios, 2009).

Šio įstatymo priėmimas sukėlė daug diskusijų: kodėl bendruomeniškumą skatinti turinti visuomeninė institucija prievarta įstatymo nustatyta tvarka primetama valdžios?

Šiuo įstatymu įtvirtinta prievolė visoms be išimties seniūnijoms suskirstyti savo prižiūrimą teritoriją į seniūnaitijas ir jų gyventojams rinkti seniūnaičius. Nesvarbu kuo tas įstatymas naudingas žmonėms, juo įrodoma, kad tai puikus būdas į valstybės valdymą įtraukti kuo daugiau piliečių (Skėrytė, 2008).

Tačiau dar svarstant įstatymo projektą daug diskusijų sukėlė nauji terminai - **seniūnaičiai, seniūnaitijos bei sueigos**. Pasak Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto, po ilgų diskusijų buvo nuspręsta įvesti naujus terminus, kuriuos išgirdęs kiekvienas suprastų, kad kalbama apie seniūnijos lygmenį, kuriame yra seniūnas, seniūnaitis ir sueiga, ir tai nesimaišytų su savivaldybės lygmeniu, kuriame yra taryba, meras, administracijos direktorius (LR Vietos ..., 2008).

Gyvenamosios vietovės atstovų veikla vietos savivaldoje buvo numatyta 2000 m. priimtame Vietos savivaldos įstatyme. Atstovų rinkimo tvarką turėjo nustatyti savivaldybių tarybos. Tačiau daugelis savivaldybių tarybų net šešerius metus nepatvirtino bendruomenių atstovų rinkimo tvarkos ir nevykdė Vietos savivaldos įstatymo nuostatų sudaryti sąlygas vietos gyventojams veikti. Minėtame įstatyme bendruomenių atstovų dalyvavimas vietos savivaldoje buvo ribotas, nes atstovams buvo suteikta teisė gauti informaciją, bet nesudaryta galimybė dalyvauti savivaldos institucijoms priimant sprendimus. Todėl daugelyje seniūnijų bendruomenės atstovų veikla buvo neaktyvi.

2008 m. priimtoje Vietos savivaldos įstatymo naujoje redakcijoje numatyta konkreti bendruomenės atstovų seniūnijose rinkimo tvarka, teisės ir galimybės dalyvauti vietos savivaldos institucijoms priimant sprendimus (Gestautas, 2009, p. 10). Tačiau, ne visos savivaldybės vienodai užtikrina gyventojų galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo procese. Seniūnaitijų įtvirtinimo savivaldoje atveju, didesnės savivaldybės kiek dažniau yra linkusios pavėlinti gyventojų įtraukimą į vietos valdžią, ir ne tiek dėl lėšų ar kitų išteklių trūkumo, kiek dėl negatyvaus nusistatymo seniūnaičių atžvilgiu tiek iš savivaldybių pusės, tiek iš pačių gyventojų.

2008 m. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo 8 skirsnio 33 straipsnyje nurodyta, kad seniūnaitijos sudaromos iš seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamųjų vietovių ar jų dalių. Seniūnaitija yra pats mažiausias teritorinis vienetas Lietuvoje. Taip pat nurodoma, kad seniūnaitijų sudarymo projektą rengia seniūnas ir teikia savivaldybės administracijos direktoriui. Šį projektą tvirtina savivaldybės taryba savivaldybės administracijos direktoriaus teikimu. Pasak Kauno rajono mero Valerijaus Makūno, **seniūnaitijos – tai aukščiausia demokratinio seniūnijos valdymo forma, teritorinio principo atstovavimas** (Kasperavičienė, 2009, p. 11).

Jau minėto įstatymo naujoje redakcijoje teigiama, kad seniūnaitijų gyventojai renka gyvenamosios vietovės atstovą – seniūnaitį. Kitaip tariant, **seniūnaitis** – tai asmuo, kuris atstovauja seniūnaitijos gyventojų interesams seniūnijoje, savivaldybės institucijose ir savivaldybės teritorijoje veikiančiose valstybės įstaigose. Jis taip pat skatina seniūnaitijos gyventojus prižiūrėti gyvenamosios vietovės teritoriją, plėtoti ir organizuoti kaimo kultūrinį ir sportinį gyvenimą. „Jis turi teisę dalyvauti savivaldybės institucijoms priimant sprendimus, priimant į pareigas seniūną, vertinant jo veiklą. Tačiau kai kuriems savivaldybių vadovams patogiau, paprasčiau sprendimus priimti netrukdam ir taip, kaip reikia. Seniūnaitis visas savo pareigas atlieka visuomeniniais pagrindais, t.y. jo darbas nėra apmokamas. Seniūnaičių darbo kokybę vertina gyvenamosios vietovės bendruomenė“ (Savivaldybių žinios, 2009, p. 6).

Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo naujoje redakcijoje nurodoma, jog seniūnaičiai seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamųjų vietovių bendruomenėms rūpimus klausimus svarsto ir sprendimus priima seniūnaičių sueigoje. Seniūnaičiai į sueigą renkasi savo iniciatyva arba seniūno kvietimu. **Seniūnaičių sueiga** teisėta, jeigu joje dalyvauja daugiau kaip pusė seniūnaičių. Seniūnaičių sueigoje sprendimai priimami atviru balsavimu paprasta sueigoje dalyvaujančių seniūnaičių balsų dauguma. Jeigu balsai pasiskirsto po lygiai, lemia sueigos pirmininko balsas. Seniūnaičių sueigos sprendimai surašomi sueigos protokole. Kai seniūnaičiai į sueigą renkasi patys, kviečiamas atvykti ir seniūnas. Sueigoje seniūnaičiai aptaria ir priima sprendimus dėl seniūnijos veiklos programų, metinės seniūno veiklos ataskaitos įvertinimo ir svarsto kitus jiems svarbius klausimus. Seniūnaičių sueigos sprendimai yra rekomendacinio pobūdžio. Įstatymas nustato galimybę visuomenės atstovams – seniūnaičiams dalyvauti savivaldybės tarybos komitetų darbe, tačiau jiems garantuota tik patariamąjo balso teisė. Ar tikrai jų patariamasis balsas ką nors gali lemti?

Jau minėto įstatymo naujoje redakcijoje nurodyta, kad seniūnaitis renkamas dviejų metų kadencijai. Kandidatus į seniūnaičius gali siūlyti gyventojai, nevyriausybinės organizacijos, asociacijos, įstaigų ir organizacijų kolektyvai, veikiantys seniūnaitijoje. Seniūnaitijose, kuriose gyvena ne daugiau kaip 500 gyventojų, seniūnaičiai renkami gyventojų susirinkime, kurį organizuoja seniūnas. O seniūnaitijose, kuriose gyvena daugiau kaip 500 gyventojų, seniūnaičiai paprastai renkami apklausiant gyventojus (LR Vietos..., 2008).

„Tačiau seniūnaičiai, kaip teigia seniūnų asociacijos direktorius Petras Gestautas, kai kuriose seniūnijose buvo renkami vangiai. Visų pirma dėl to, kad gyventojai nebuvo supažindinti su seniūnaičių veikla ir seniūnaitį suprato kaip seniūno padėjėją, kuris be atlygio turi daug dirbti“ (Savivaldybių žinios, 2009, p. 6). Be to, seniūnaičių įgaliojimai per menki ir be seniūno žinios jie nieko negali daryti.

Seniūnaičių rinkimai ne visur vyko sklandžiai ir aktyviai. Pasak A. Morkūnaitės – Lazauskienės (2010) seniūnaitijų kūrimu bandyta gaivinti bendruomenes, tačiau pačių gyventojų tai priimta gana abejingai. Kai kuriose seniūnijose seniūnaičius rinko vos keli gyventojai, patys rinkimai įvyko tik iš antro karto. Pačių gyventojų neinicijuotas seniūnaičių institutas nebuvo suprastas, neižvelgta jo prasmė. Apskritai seniūnaitijų kūrimas visoje Lietuvoje buvo priimtas ne itin pozityviai, dar ir dėl to, kad seniūnaičių veikla iš esmės dubliuojasi su veikiančių bendruomenių pirmininkų veikla.

„Seniūnaitijos realiai yra niekas. Jų statusas – tik žaidimas demokratija“, – Alfa.lt tikino Vilniaus Žvėryno bendruomenės atstovas teisininkas L. Ragauskis ir atkreipė dėmesį, kad seniūnaičiai praktiškai neturi nei teisių, nei galių, jo žodis nieko nereiškia savivaldybių administracijai“ (Skėrytė, 2008).

Apibendrinant galima teigti, kad seniūnaitijų steigimas – tai demokratinio valdymo siekimas, tačiau daugumos seniūnijų seniūnai ir gyventojai ne itin teigiamai vertina seniūnaičių ir seniūnaitijų įsteigimą. Galima pasakyti, jog teigiama idėja yra sudaryti prielaidas „priartinti valdžią prie žmonių“, tačiau Lietuvos visuomenė dar neturi patirties ir įgūdžių, kad galėtų pati spręsti vietos reikalus. Taip pat dar yra netobuli seniūnaičių institucijų reglamentuojantys teisės aktai.

Seniūnų ir savivaldybių atstovų nuomone, seniūnaičiai gali net trukdyti priimti tam tikrus sprendimus, o gyventojams atrodo, kad seniūnaičių ir bendruomenės pirmininkų teisės ir pareigos visiškai nesiskiria. Tokią jų nuomonę galėjo suformuoti informacijos trūkumas apie seniūnaičių bei bendruomenės pirmininkų teises ir pareigas. Autorių J. Mačiulytės ir P. Ragausko (2007) teigimu, vietos savivaldos institucijų nebuvimas ir savivaldybių atstovaujamosios valdžios abejingumas vietos bendruomenių problemoms sukėlė visuomenės judėjimą „iš apačios“ – vietos kaimo bendruomenių kūrimąsi. Kadangi šio baigiamojo bakalauro darbo tyrime bus lyginamos bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių funkcijos bei bendradarbiavimo svarba tarp seniūnų, vietos bendruomenių ir seniūnaičių, todėl sekančiuose darbo skyreliuose vertėtų išanalizuoti, kas yra kaimo bendruomenė, kaip plačiai ir skirtingai įvairių autorių apibrėžiama bendruomenės samprata ir kokios veiklos vykdomos vietos bendruomenių, prisidedant prie bendradarbiavimo plėtojimo ir seniūnijų gerbūvio kūrimo.

1.4.3. Vietos bendruomenės sampratų įvairovė

Žmogus yra bendraujanti ir veikianti būtybė. Jis gyvena ne atskirai, o su žmonėmis. Žmogaus egzistencijai, jo gyvenimui ir klestėjimui reikalinga ne tik gamta, bet ir bendrija, bendruomenė, kitų žmonių junginys, tarpusavio bendravimas.

Bendruomenę apibrėžti nėra paprasta, nes iki šiol nėra vieningo susitarimo dėl bendruomenės sampratos. Mokslininkai, analizuodami bendruomenės sampratą, pateikia skirtingus apibrėžimus.

1994 m. priimtame Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme, *bendruomenė* vadinama gyvenamosios vietovės bendruomene. Ji apibrėžiama, kaip savivaldybės gyvenamosios vietovės (jos dalies arba kelių gyvenamųjų vietovių) gyventojai, susieti bendrais gyvenimo kaimynystėje poreikiais ir interesais ir tenkindami šiuos poreikius ir interesus veikiančiais įvairiomis tiesioginio dalyvavimo formomis (susirinkimas, viešas svarstymas, apklausa, veikla per savo atstovus, bendruomeninės organizacijos ir kt.).

Tuo tarpu LR Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatyme kaimo *bendruomenė* – tai kaimo vietovės gyventojai, susieti bendrais gyvenimo kaimynystėje poreikiais ir interesais. Kaimo bendruomenė, siekianti gauti finansinę paramą, turi LR asociacijų įstatymo arba LR viešųjų įstaigų įstatymo nustatyta tvarka įsteigti bendruomeninę organizaciją, kurios paskirtis – per iniciatyvas įgyvendinti viešuosius interesus, susijusius su gyvenimu kaimynystėje.

I. Leliūgienė (2001), remdamasi tarptautinių žodžių žodynu, yra apibrėžusi teorinę *bendruomenę*, sakydama, kad tai grupė žmonių, kuri turi bendras naudojimo vertybes, aptarnavimo įstaigas (seniūnija, mokykla, sveikatos priežiūros įstaiga ir kt.) ir gyvena apibrėžtoje teritorijoje (kaimas, gyvenvietė, mikrorajonas).

A. Laurinavičiaus (2001) nuomone, *bendruomenė* – tai kolektyvinio žmonių bendravimo forma. Sąvoka vartojama labai įvairiai: pradedant valstybei, kaip didžiausiai bendrijai, ir baigiant nedidelėms vienodų interesų grupėms įvardyti. Bendruomenė gali susidaryti pagal gyvenamąją teritoriją (pvz., seniūnija) ir pagal bendrus interesus (pvz., religinė bendruomenė). Vadinasi, *bendruomenės* – tai grupės, kurioms individai priklauso, turi pareigų ir įsipareigojimų. Asmenys prisiima įsipareigojimų bendruomenei tikėdamiesi tokiu būdu geriau tenkinti savo visuomeninius, asmeninius poreikius, interesus, apginti tam tikras socialines vertybes.

Tuo tarpu S. Puškorius (2006), cituodamas Lietuvių enciklopedijoje pateiktą bendruomenės apibrėžimą, teigia, kad *bendruomenė* yra gyventojų kolektyvas, kuris glaudžiau jungia savo narius negu visuomenė. Tai viešosios teisės savivaldybės vienetas vietos reikalams tvarkyti. Taip pat pažymima, kad vietos reikalus bendruomenė tvarko per jų pačių renkamus žmones. Bendruomenė, kaip savivaldybės vienetas, aprūpina vietos reikalus savo atsakingumu ir lėšomis.

Mokslinėje literatūroje (Aleksandravičius, 2004; Baršauskienė, Leliūgienė, 2001; Laurinavičius, 2001; Pilipavičius, 2008; Poviliūnas, 2003; Puškorius, 2006) bendruomenės sąvoka dažniausiai analizuojama kaip tam tikrų savybių ir tarpusavio santykių apibūdinimas. Bendruomeniškas žmonių grupėje pasireiškia kaip tam tikras bendrų pastangų ir išteklių suvienijimas, bendruomenės sėkmę didele dalimi lemia gyventojų sutarimas su vietos valdžia ir kitomis organizacijomis.

Apžvelgus bendruomenės sampratų įvairovę, darytina išvada: norint dirbti bendruomenėje ir su ja, panaudoti jos išteklius įvairioms problemoms spręsti ir poreikiams patenkinti svarbu išanalizuoti bendruomenės funkcionavimo ypatumus. Todėl labai svarbi gyvenamoji vieta, kurioje išskyla buitinės, socialinės, ekonominės reikmės, kurios paprastai sprendžiamos susitelkus kaimynams. Bendruomene nusakoma ir vieta, kurioje įsikūrę dauguma bendruomenės narių, taip pat charakterizuojama ir grupė, kuri dalyvauja bendruomeninėje veikloje. Tačiau abiem atvejais bendruomenė reiškiasi socialine integracija (problemos, ryšiai, santykiai, kurie sieja žmones).

V. Baršauskienė (2001) mano, kad bendruomenės vidus – tai sąveika tarp bendruomenės vienetų ir jos narių. Taigi, bendruomenė negali būti be individo, o individas be bendruomenės; taip pat ir ugdymas neįmanomas be šių subjektų sąveikos. Vadinasi, *bendruomenė* – tai vidinis individų ryšys.

Pateiktų apibrėžimų skirtingas formulavimas parodo, kad *bendruomene* galima vadinti nedidelę žmonių grupę, kurią sieja vienodi interesai ar pomėgiai, kad kiekvieną bendruomenę jungia artima geografinė aplinka, glaudūs tarpusavio santykiai, bendros savybės, panašios vertybės ir nuostatos bei bendri tikslai.

Apibendrinant ir pritariant autorių I. Leliūgienės ir J. Sadausko nuomonei (2011), galima teigti, kad *bendruomenė* yra tam tikrus bendrumus turinti asmenų grupė, kuri yra linkusi jungtis, siekiant kartu spręsti aktualias jiems problemas ir teikiant abipusę pagalbą, o tai įrodo, jog bendruomenės veikla neįmanoma be individo ir bendruomenės sąveikos ir bendradarbiavimo. Be to, svarbu pastebėti, kad tai nevyriausybinės, ne pelno siekiančios organizacijos, vienijančios įvairių sričių, bet tos pačios gyvenamosios teritorijos žmones. Sekančiame skyrelyje reikalinga aptarti ne tik bendruomenių veiklą, kuria užsiima seniūnijose įsikūrusios bendruomenės, bet ir išskirti kokias funkcijas vykdo šių bendruomenių pirmininkai. Ar nėra besidubliuojančių funkcijų, kurias atlieka ne tik jie, bet ir seniūnaičiai?

1.4.4. Vietos bendruomenių veiklos reglamentavimas

Bendruomenės veikla gali būti labai įvairi. Ji priklauso nuo to, kokių pagrindų susikūrusi tam tikra bendruomenė. Jei kalbame apie bendruomenę, kuri susikūrė konkrečios teritorijos pagrindu, tai tokia bendruomenė spręš problemas, kurios vienaip ar kitaip susijusios su ta vieta, kurioje gyvena šios bendruomenės atstovai. Naujųjų bendruomenių veikla nukreipta į kaimo gyvenimo kokybės gerovę.

Sociologas R. Grigas (2001) pažymi, jog turint „sovietinio mąstymo paveldą“, svarbu nagrinėti bendruomenes ir siekti bendruomenės narių sutelktumo, kadangi bendruomenė tai tarsi tarpinė jungtis tarp individo ir valstybės.

Lietuvos Respublikos įstatymai, kaip teigia J. Imbrasaitė (2004), neužkerta kelio ir palieka galimybę kiekvienam kaimui turėti savo bendruomenę, kur vienos seniūnijos teritorijoje gali būti kelios bendruomenės su skirtingais vietos pavadinimais. **Kiekvienoje seniūnijoje gali būti įsikūrusios bent kelios ne pelno siekiančios organizacijos – bendruomenės**, kurios aktyviai bendradarbiauja su seniūnijomis bei vienija žmones tiek kasdieniniam bendravimui, tiek problemų svarstymui ir sprendimui, tiek šventiniams susibūrimams.

Anot A. Etzionio, „yra žmonėse nostalgija bendruomenei, ir tai dalykas, kurį žmonės kažkada turėjo...“ (Etzioni, 1995, p. 23). George'o Washingtono universiteto profesorius Amitai Etzionis labai skatina stiprinti vietos bendruomenes, taip pat tikina, jog bendruomenės privalo vaidinti svarbų vaidmenį vietos gyvenime, kadangi kiekvienas žmogus yra atsakingas už savo veiksmus ir savo pasirinkimus toje bendruomenėje, kurioje jis gyvena.

Straipsnio autorius S. Nefas (2008) teigia: „Demokratinėse valstybėse vietos bendruomenės egzistuoja kaip natūrali gyventojų socialinė jungtis, todėl ir teoriniai darbai apie bendruomenes, ir praktiškas iniciatyvos skatinimas yra visiškai suprantamas dalykas, o bendruomeniškumas viešojo administravimo kontekste tiek anksčiau, tiek dabar pripažįstamas kaip ypatinga vertybė, nusakanti socialinės organizacijos kokybę, ir todėl yra visokeriopai skatinamas pilietinės visuomenės kūrimo kontekste ir yra vienas iš viešojo sektoriaus modernizavimo veiksnių“.

Dalyvavimas asociacijų veikloje „praplečia individo savivoką <...> „aš“ išplėtojamas į „mes“ (Putnam, 1995, p. 67). Gyvybinga pilietinė visuomenė sukuria kultūrinius ir socialinių ryšių blokus sėkmingos demokratijos kūrimui. Anot R. Putnam (1995), tankus asociacijų tinklas yra svarbus, kadangi asociacijos generuoja socialinį kapitalą, palaikydamos abipusiškumo normas ir pilietinį įsitraukimą, socialinio pasitikėjimo kūrimą ir suteikdamos socialinių ryšių tinklus, kurie gali mobilizuoti pilietiniam veiksmui. R. Putnam išskiria asociacijų gyvenimą dėl jo poveikio individų tarpusavio ir visuomenės ryšiams ir nurodo, kad dalyvavimas pilietinėse visuomenės organizacijose sukuria individualaus elgesio ir socialinės integracijos modelius, reikalingus gyvybingam demokratiniam valdymui. Kadangi bendruomenės ir asociacijos turi vienodą siekiamybę įtraukti kuo daugiau žmonių į demokratinį valdymą, šis autorius bendruomenes įvardina kaip asociacijas.

V. Mizgerienė (2009) akcentuoja, jog gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų veiklos užtikrinimui nėra skiriama pakankamai lėšų. Daugelis savivaldybių supranta pilietiškumo ugdymo, švietėjiškos veiklos vykdymo būtinumą, tačiau lėšų savivaldybių biudžetuose bendruomenių plėtrai planuojama ir skiriama nepakankamai, kad ši veikla taptų dar aktyvesnė.

Aišku, **pažymėtina ir tai**, kad kaimo bendruomenė, norėdama gauti finansinę paramą, turi įsteigti bendruomeninę organizaciją, kurios vadovas vadinamas bendruomenės pirmininku. Labai tiksliai dėl bendruomenių įsikūrimo bei išsilaikymo, A. Navickas (2007), rašydamas apie pagalbą bendruomenių vystymui, pastebi du šio reiškinio aspektus: „viena - taip suteikiamas svarbus

institucinis pamatas, kuris leidžia įgyvendinti bendruomenių iniciatyvas, mokytis kitokio viešojo administravimo; kita - daugelyje Lietuvos vietų prisikūrė dirbtinių bendruomenių, kurių vienintelis tikslas – gauti ES paramą“.

Išanalizavus teoriją, išaiškėjo, jog bendruomenės pirmininko teisės ir pareigos įstatymiškai nėra reglamentuotos. Kiekviena įsteigta bendruomenė veikia pagal pavirtintus tos bendruomenės (asociacijos) įstatytus, kuriuose yra išdėstytos ir pirmininkų atliekamos funkcijos. Jis bendrauja su žmonėmis, rašo projektus finansinei paramai gauti, skatina bendruomenės narius aktyviai dalyvauti organizuojant sportinius ir kultūrinius renginius bei skatina bendruomenės gyventojus tvarkyti savo gyvenamąją aplinką.

Pažymėtina tai, kad bendruomenių pirmininkai atstovauja savo sukurtos bendruomenės narių interesams, tuo tarpu, seniūnaičiai atstovauja gyventojų, kurie priklauso jiems pagal suskirstytas teritorijas- seniūnaitijas, interesams.

Apibendrinus bendruomenės pirmininko tikslus, galima teigti, kad pirmininkas turi rūpintis bendruomenės gyventojais, bendruomenės narių gyvenamąją aplinką, stengtis, kad jie aktyviai dalyvautų bendruomenės gyvenime, kitaip tariant ugdytų žmonių bendruomeniškumą.

Plačiau išanalizavus seniūnaičio ir bendruomenės pirmininko funkcijas, galima daryti išvadą, kad keletas jų atliekamų funkcijų dubliuojasi. Tiek bendruomenės pirmininkas, tiek seniūnaitis skatina seniūnijos gyventojus prižiūrėti gyvenamosios vietovės teritoriją (kelius, gatves, aikštes, kapines ir kitus infrastruktūros objektus), plėtoti ir organizuoti kaimo (miesto, miestelio) kultūrinį ir sportinį gyvenimą. **Ar tai funkcijų dubliavimosi, ar aktyvaus bendradarbiavimo aspektai?** Seniūnaitis, veikdamas savo teritorijoje, organizuoja talkas, o pirmininkas su savo bendruomene prisideda dalyvavimu arba atvirkščiai. Juk ir seniūnaitis, ir bendruomenės pirmininkas siekia seniūnijos veiklos efektyvumo.

Apibendrinant svarbu pastebėti, kad bendruomenės veikla gali būti labai įvairi. Ji priklauso nuo to, kokių pagrindų susikūrusi tam tikra bendruomenė. Jei kalbame apie bendruomenę, kuri susikūrė konkrečios teritorijos pagrindu, šiuo atveju, seniūnijos, tai tokia bendruomenė spęs problemas, kurios vienaip ar kitaip susijusios su seniūnija, kurioje gyvena šios bendruomenės atstovai. Atkreiptinas dėmesys, jog bendruomenės privalo vaidinti svarbų vaidmenį vietos gyvenime, svarbu nagrinėti bendruomenės, kadangi bendruomenė tai tarsi tarpinė jungtis tarp individo ir valstybės. Bendruomenės atlieka labai svarbų vaidmenį seniūnijose, jei siekia bendruomenės narių sutelktumo bei prisideda prie seniūnijos veiklų ir bendrų tikslų įgyvendinimo. Tik bendro darbo pastangomis, kuo plačiau įtraukiant vietos gyventojus į seniūnijoje organizuojamas veiklas (darbus ar renginius), yra daug ko pasiekama: tiek puoselėjant seniūnijos aplinką, tiek gerinant gyventojų poreikius, tiek stiprinant visų seniūnijoje esančių vietos savivaldos dalyvių bendradarbiavimą.

1.4.5. Seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas

Demokratinėse šiandienos pasaulio valstybėse vietos savivalda įgyja vis daugiau galių spręsti vietos bendruomenėms aktualius vietos reikalus. Taigi, kai kalbame apie institucijas ypač viešąsias (seniūnija ir yra viešoji institucija), išskyla institucijos (seniūnijos) veiksmingumo klausimas, kuris yra pasiekiamas bendradarbiavimo procesu, kuriam turinį suteikia žmonės.

Bendradarbiavimo (angl. *co-operation*) sąvoka sematine prasme reiškia žmogaus socialinę sąsają su kitais žmonėmis, kuri atsiranda dirbant ir siekiant bendro tikslo. Ši sąvoka yra vertybinio pobūdžio ir jos įgyvendinimas tampa gana sudėtingas, kadangi, kaip ir kitų tokio pobūdžio reiškinijų atveju, reikalauja pastangų (Seniūno vadovas, 2010, p. 58).

A. Laurinavičiūtė (2010) akcentuoja, jog bendradarbiavimo vietos savivaldoje nederėtų suprasti kaip atsitiktinio proceso, vykstančio savaime. Bendradarbiavimas reikalauja iniciatyvių ir motyvuotų žmonių bei kvalifikuotos vadybos.

Teigtina, kad **bendradarbiavimo atskaitos taškas** – kvalifikuoti, iniciatyvūs ir motyvuoti vietos savivaldos darbuotojai. A.Laurinavičiūtė (2010) cituodama J. Douglas ir kt. (2003) pastebi mokymų bendradarbiavimo tema poreikį. Autoriai teigia, kad šiandien valstybės tarnautojai dažnai pritrūksta ne tik žinių, bet ir įgūdžių bendrauti su vietos gyventojais, dėl ko nukenčia darbo našumas. Todėl autoriai išvelgia mokymų bendradarbiavimo tema rengimo poreikį, atsižvelgiant viešojo valdymo organizacijos veiklos kontekstą. Tačiau tai yra susiję jau su aukštesnėmis institucijomis, šiuo atžvilgiu ne seniūnijomis, o savivaldybėmis. Mokymai bendradarbiavimo klausimais, kurie reikalingi visiems seniūnijoje veikiantiems savivaldos sistemos dalyviams, tai nėra seniūnijos vadovo kompetencija. Jie negali patys organizuoti bendradarbiavimo mokymų, nes patys neturi įgūdžių ir reikiamos patirties. Šiandien daugelis vietos savivaldos bendradarbiavimo projektų ir iniciatyvų yra palaikomos vyriausybės finansavimo būdu. Vadinasi, bendradarbiavimo kultūros kūrimas savivaldybėse turi prasidėti nuo centrinės valdžios ir vietos savivaldos vadovų iniciatyvų, o norint užtikrinti jo įgyvendinimą ir plėtojimą – būtina kurti bendradarbiavimo kriterijus, nuostatas, taisykles, rekomendacijas ir pan.

Iš esmės bendradarbiavimas yra savanoriška veikla, kurios metu pasiekti rezultatai nebūtinai įvertinami savivaldybių vadovų ar centrinės valdžios. Tokiomis sąlygomis būtina užtikrinti, kad bendradarbiavimas rastų vietą formalizuotų santykių erdvėje ir vystytųsi seniūnijose tarp visų joje sąveikaujančių savivaldos sistemos dalyvių.

Labai svarbu, kad visi bendruomenės nariai būtų įtraukti į bendruomeninę veiklą. Bendruomenė sujungia skirtingo amžiaus, statuso, išsilavinimo asmenis į vieną visumą. **Bendradarbiaujant seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams** bei jų nariams, visi turi būti lygiaverčiai partneriai ir mokytis per abipusį bendravimą.

„Esant gerai bendruomeninei veiklai, atitinkamai tobulės ir plėsis pati bendruomenė. Bendruomenės plėtra taps efektyvi, kai ji bus pradėta ir remiama bendruomenės žmonių, gerai suplanuota ir ilgalaikė; teikianti naudos bendruomenei, bešališka ir skatinanti žmonių dalyvavimą; grindžiama geros (sėkmingos) praktikos pavyzdžiais“ (Bendruomenės plėtra, 2004, p. 11).

C. Sutton nuomone, **bendruomenės organizavimas** - tai pagrindinė darbo forma, kurią sudaro geros kaimynystės projektai, savanorių įtraukimas tenkinti socialines reikmes, savipagalbos grupių kūrimas. Taip pat bendruomenės švietimas ir kvietimas dalyvauti vietinėse iniciatyvose. Galima naudotis šiomis strategijomis: informavimas apie teikiamas paslaugas, ryšių tarp grupių užmezgimas, pozityvių santykių tarp skirtingų bendruomenių narių skatinimas (Sutton, 1999, p.159).

E. Goubin (2004), *tirdamas bendradarbiavimo procesus visuomenėje*, teigė, jog visuomenė į bendradarbiavimo procesus gali būti įtraukta įvairiais lygmenimis. Jis išskyrė penkis visuomenės dalyvavimo laiptelius:

- a) supažindinimą su planais ir informavimą apie veiksmus,
- b) konsultavimą,
- c) pasiūlymų surinkimą,
- d) bendradarbiavimą formuluojant veiklos planus,
- e) atsakomybės už sprendimus delegavimą.

Anot straipsnio autorės A. Raišienės (2005), „Viešojo, privataus ir nepelno sektorių įvairiakrypčio *bendradarbiavimo tikslas* – kelti visuomenės gerovę, atsiliepti į visų socialinių grupių poreikius. Ji pabrėžia, jog „tarpusavio sąveikos ryšių prigimtis gali skirtis, tačiau bendriems tikslams pasiekti yra būtinas:

- Vieningas partnerių sutarimas dėl programos ar projekto misijos, uždavinių ir siekiamų rezultatų.
- Abipusis pasitikėjimas, pagarba ir įsipareigojimas siekti bendrų tikslų.
- Komunikavimo efektyvumas ir sprendimų priėmimo skaidrumas.
- Savalaikė ir pakankama informacijos sklaida ir atgalinis ryšys iš bendruomenių ar grupių, kurių interesus partnerystės programa / projektas veikia“ (Raišienė, 2005, p.319).

2009 m. įsigaliojo Vietos savivaldos įstatymo pataisa (LR Vietos..., 2008), pagal kurią atsirado **nauja piliečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo forma Lietuvoje-seniūnaitija**, kuriose išrinkti gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovai- seniūnaičiai. Šiuos įstatymo pakeitimus galima vertinti kaip gyventojų atstovavimo formos pasikeitimą, kadangi atstovavimo turinio iš esmės tai nekeičia. Norėtusi tikėti, kad esamam piliečių aktyvumo lygiui ir bendradarbiavimui su vietos valdžia tai turės daugiau teigiamos, nei neigiamos įtakos. *Bendradarbiavimas* turėtų būti ne chaotiškas, o sistemingas ir tikslingas. Tinkamai įgyvendinant šio

įstatymo pakeitimus, tikintis jo veiksmingumo, savivaldybėse turėtų būti parengtos bendradarbiavimo ne tik su seniūnijų vadovais, bet ir su seniūnaitijų atstovais strategijos ar koncepcijos.

Seniūnas, pirmiausia kaip vadybininkas, turi turėti platų bendradarbiavimo suvokimą. Bendradarbiavimo dėka galima atsakyti visa apimančios kontrolės, prisidėti prie skaidrumo, komunikacijos, švietimo ir bendruomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą. 2007 m. kovo 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 282 „Dėl vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijos“ pabrėžiama, jog „Seniūnas visomis formomis bendrauja ir bendradarbiauja su seniūnijos gyventojais, savivaldybės tarybos nariais, savivaldybės administracijos padaliniais, esančiais savivaldybės centre, savivaldybės administracijos padaliniais, esančiais seniūnijos teritorijoje, savivaldybės įstaigomis ir kontroliuojamomis įmonėmis, esančiomis seniūnijos teritorijoje, seniūnijos teritorijoje veikiančiais valstybinio administravimo subjektais, bendruomeninėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, asociacijomis, religinėmis bendruomenėmis ir bendrijomis, gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovais – seniūnaičiais“.

Seniūnų nuomone, siekiant aktyvaus *bendradarbiavimo* su vietos bendruomene, reikia pastovaus ryšio ir didelių pastangų. Bendradarbiaudami tiesiogiai su seniūnaitijų gyventojais, seniūnaičiai, žinoma, turi palengvinti seniūno atliekamas funkcijas, norint kuo greičiau pašalinti iškilusias problemas atskirose seniūnaitijose. Kad seniūnijos darbuotojai pratina gyventojus bendruomeniškumui, agituoja vienas kitam padėti bei būti draugiškesniems, tai taip, bet gyventojams labiausiai reikia asmeninio bei kasdieninio kontakto, greitesnio susisiekiimo ar pagalbos iš jų išrinktos teritorijos- seniūnaitijos atstovo.

Apibendrinant svarbu pastebėti, jog seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių *bendradarbiavimas* yra reikšmingas ir svarbus, gerinant visos seniūnijos vykdomas veiklas. Ugdomi asmeninio smalsumo, sąžiningumo ir savikritikos bruožai, sudaroma galimybė per bendravimą vykdyti seniūnijai naudingas veiklas, kuriomis pasiekiamas konkretus rezultatas, gerinant visų toje teritorijoje gyvenančių piliečių poreikius. Seniūnaičiai savo veikla bei pastangomis nuolat bendradarbiaudami su savo teritorijos gyventojais, seniūnijos vadovu bei jos darbuotojais, prisideda prie seniūnijos socialinės gerovės kėlimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad bendradarbiavimas yra savanoriška veikla ir labai svarbu, kad visi bendruomenės nariai būtų įtraukti į bendruomeninę veiklą. Bendruomenė sujungia skirtingo amžiaus, statuso, išsilavinimo asmenis į vieną visumą. Bendradarbiaujant seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams bei jų nariams, visi turi būti lygiaverčiai partneriai ir mokytis per abipusį bendravimą. Ar seniūnaičių vykdoma veikla yra reali pagalba seniūnams, ar reikalingas bendradarbiavimas tarp seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių ir kokią naudą tai duoda seniūnijos gyventojams, bus atsakyta šio darbo empirinėje dalyje.

2. SENIŪNŲ, SENIŪNAIČIŲ IR VIETOS BENDRUOMENIŲ BENDRADARBIAVIMO GALIMYBĖS TYRIMAS GINKŪNŲ IR MEŠKUIČIŲ SENIŪNIJOSE

2.1. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų, Meškuičių seniūnijų bendra teritorinė charakteristika

Šiaulių rajono savivaldybė yra šiaurės vakarų Lietuvoje, Šiaulių apskrityje. Centras – Šiauliai (turi atskiros savivaldybės statusą, todėl į rajono teritoriją neįeina). Šiaulių rajono savivaldybės plotas – 1908 kvadratinį kilometrų ir sudaro 2,8 proc. Lietuvos teritorijos. Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje siekė 47058 tūkst. (Šiaulių rajono, 2010). Šiaulių rajono teritorija suskirstyta į 11 seniūnijų (žr. lentelę 2.1.1). Seniūnijų išsidėstymas Šiaulių rajone pateikiamas 7 priede.

Ekonominiu požiūriu Šiaulių rajonas turi keletą strateginių pranašumų: gera geografinė padėtis, jis supa vieną iš didžiausių Lietuvos miestų, turinčių ekonominio-socialinio vystymosi potencialą (Ten pat).

2.1.1 lentelė

Šiaulių rajono seniūnijos

Savivaldybė	Seniūnijų sk.	Seniūnijos
Šiaulių rajono savivaldybė	11	Bubių seniūnija, Ginkūnų seniūnija , Gruzdžių seniūnija, Kairių seniūnija, Kuršėnų kaimiškoji seniūnija, Kuršėnų miesto seniūnija, Kužių seniūnija, Meškuičių seniūnija , Raudėnų seniūnija, Šakynos seniūnija, Šiaulių kaimiškoji seniūnija

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Šiaulių rajono savivaldybės tinklapyje skelbiama informacija.

Kadangi šiame baigiamajame bakalauro darbe bus nagrinėjamos Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijos, todėl pateikiamos yra šių dviejų seniūnijų trumpos charakteristikos.

Ginkūnų seniūnija- viena iš vienuolikos Šiaulių rajono savivaldybės seniūnijų. Užimamas plotas – 30,2 km². Seniūnijos centras - Ginkūnai, yra Šiaulių rajone, 3 kilometrai į Šiaurės Rytus nuo Šiaulių. Per Ginkūnus eina Šiaulių- Pakruojo kelias. Ginkūnų pietvakariuose telkšo Ginkūnų ežeras (2011 m. Seniūnijos veiklos ataskaita).

Pagal pateiktą Ginkūnų seniūnės V. Kvasienės 2011 m. seniūnijos veiklos ataskaitą, 2012 m. sausio 1 d. duomenimis Ginkūnų seniūnijoje gyveno 3201 gyvenamąją vietą deklaravęs gyventojas, iš jų 2260 darbingo amžiaus žmonės. Per 2011 metus gimė 35 vaikai, mirė 38 asmenys. Seniūnijos teritorijoje yra 7 kaimai: Ginkūnų k., Žeimių k., Šapnagių k., Žuvininkų k., Uosupio k. Malavėnų k. , Malavėniukų k..

Igyvendinant Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą, 2009 m. sausio 22 d. Šiaulių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-2, 2009 m. Ginkūnų seniūnija suskirstyta į septynias seniūnaitijas, kurioms vadovauja išrinkti seniūnaičiai (žr. 2.1.2 lentelę).

2.1.2 lentelė

Ginkūnų seniūnijos seniūnaitijų atstovai

Eil. Nr.	Seniūnaitijos pavadinimas	Seniūnaičio vardas ir pavardė
1.	"CENTRO"	Kęstutis Palujanskas
2.	"AUŠROS"	Indrė Birutytė
3	"RASOS"	Aistis Vaicekauskas
4	"SVAJONIŲ"	Kęstutis Nesavas
5	"ŠVEDĖS"	Nelda Šutaitė
6	"ŽEIMIŲ"	Svetlana Breimelienė
7	"ŠAPNAGIŲ"	Danutė Pocienė

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Šiaulių rajono Ginkūnų seniūnijos tinklalapyje skelbiama informacija.

Meškuičių seniūnija įsikūrusi 1995 m., seniūnijos plotas užima 10400 ha. Meškuičių seniūnijos centre - Meškuičių miestelyje, įsikūrusiame 18 km. nuo Šiaulių, šalia Šiaulių – Rygos plento, gyvena 1040 gyventojų. Seniūnijos teritorijoje yra 30 kaimų. Didžiausi iš jų: Naisių k. – 553 gyventojai, Sereikių ir Daunorų kaimai – po 100 gyventojų (2011 m. Seniūnijos veiklos ataskaita).

Pagal pateiktą Meškuičių seniūnės J. Baškienės 2011 m. seniūnijos veiklos ataskaitą, 2012 m. sausio 1d. duomenimis Meškuičių seniūnijoje gyveno 856 šeimos, t.y. yra 2234 gyventojai, deklaravę savo gyvenamąją vietą. Per 2011 metus gimė 11 vaikų, mirė 33 asmenys.

Igyvendinant Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą, 2009 m. Meškuičių seniūnija suskirstyta į 4 seniūnaitijas, kurioms vadovauja išrinkti seniūnaičiai (žr. 2.1.3 lentelę).

2.1.3 lentelė

Meškuičių seniūnijos seniūnaitijų atstovai

Eil. Nr.	Seniūnaitijos pavadinimas	Seniūnaičio vardas ir pavardė
1	"MEŠKUIČIŲ"	Daiva Šateikienė
2	"NIKANČIŲ"	Irena Levickienė
3	"NAISIŲ"	Daiva Plakienė
4	"SEREIKIŲ"	Genė Gegelevičienė

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Šiaulių rajono savivaldybės tinklalapyje skelbiama informacija.

Išsiaiškinta, jog Šiaulių rajone yra 11 seniūnijų, o šiame darbe bus analizuojamos 2 –Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijos bei jose esančios 11 seniūnaitijų. Trumpai apžvelgus Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų charakteristikas, sekančiame darbo skyrelyje bus pateiktas nuoseklus šio darbo tyrimo metodologijos aprašymas.

2.2. Tyrimo metodika ir organizavimas

Atsakant į pagrindinį tyrimo klausimą – **kokios yra bendradarbiavimo galimybės tarp seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių**, bus analizuojamos ir lyginamos dvi Šiaulių rajono – Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijos. Bakalauro baigiamajame darbe pritaikyti pagrindiniai mokslinių tyrinėjimų metodai: teoriniai (analizė, sintezė, lyginimas, sisteminimas, apibendrinimas, ir kt.) ir empirinis (pusiau struktūrizuotas interviu) socialinių tyrimų metodas.

Šio tyrimo tikslas – ištirti seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo galimybes bei pateikti bendradarbiavimo aspektus Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Tyrimo objektas – seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose.

Tyrimo metodų pasirinkimas. Remiantis R. Tidikio (2003) teigimu „interview – tai individualus pokalbis, garantuojantis didesnę patikimumą negu anketinis metodas“. Interview, kaip apklausos metodas, yra gana sudėtingas, reikalaujantis kruopštaus ir atsakingo pasirengimo. Kokybinė metodologija įgalina tyrėją nuolat nuosekliai plėsti žinias apie situaciją, nes jis siekia apibūdinti socialinę realybę (Žydžiūnaitė, 2008 p. 26). Šio tyrimo metu buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu, kurio metu buvo iš anksto numatyti užduodami klausimai. Šis pasirinktas būdas padėjo kontroliuoti apklausos sąlygas ir eigą, gretinti ir palyginti gautus rezultatus.

„Interview, kaip kokybinių duomenų rinkimo metodo taikymas grindžiamas prielaida, kad prasminga žinoti informantų požiūrius, vertinimus ir nuomones. Interview siekiama suvokti informantų patirtį, sužinoti nuomones tiriamu klausimu, kurias jie išsako savais žodžiais“ (Bitinas ir kt., 2008, p. 4).

„Interview metodas. Medžiaga surenkama iš respondentų palaikant tiesioginį kontaktą. Taikant interviu metodą, informaciją teikia ne tik respondentų atsakymų turinys, bet ir įvairios nežodinės jų reakcijos. Mokslinis interviu skiriasi nuo kitų pokalbio rūšių tuo, kad čia iš anksto parengiami tikslingi klausimai, parengiama pokalbio forma ir vieta, numatomi respondentai, jų atsakymų fiksavimo būdai“. (Savanevičienė, Šilingienė, 2005, p. 37).

Pasak I. Luobikienės (2005), tai labai geras priartėjimo prie žmonių suvokimo, reikšmių, situacijų apibrėžimo ir realybės konstravimo būdas. Šis metodas leidžia suprasti kaip kiti asmenys aiškina tikrovę. Anot, K. Kardelio (2007) „Tiriamasis interviu apibrėžiamas kaip tyrėjo inicijuotas dviejų asmenų pokalbis, kurio tikslas - gauti būtiną tyrimo uždaviniams informaciją.“.

Remiantis R. Tidikio (2003) klasifikavimo sistema pagal tikslingą paskirtį, buvo pasirinktas nuomonių, požiūrių, vertinimų interviu kuris yra skirtas žmonių nuomonei, vertinimams, samprotavimams, jų reakcijoms į tam tikrus reiškinius, socialinės tikrovės įvykius, atskleisti. „Atliekant pusiau struktūruotą interviu klausimai užduodami nuosekliai- nuo pradinio iki

baigiamojo. Todėl pusiau struktūruotą interviu galima baigti ir kiek formalėsiu klausimu: *Ką galėtumėte patarti, palinkėti kitiems?*“ (Girdzijauskienė, 2006, p. 26).

Kaip teigia B. Bitinas, L. Rupšienė ir kt. (2008), tokio metodo pagrindinis privalumas tas, kad interviu gaunama išsamesnių, susistemintų duomenų, lyginant su neformalioju interviu, o pats interviu lieka neformalus, vyksta pokalbio forma. Tam pritaria ir R. Tidikis (2003), teigdamas, kad ši rūšis patogi tuo, kad griežtai neformalizuojamas pašnekesys ir tarp klausėjo su respondentu sukuriama laisvesnė atmosfera.

Tyrimo laikas. Empirinis tyrimas atliktas 2012 m. kovo – balandžio mėnesiais.

Tyrimo instrumentas. Remiantis mokslinės literatūros ir dokumentų analize buvo parengtas tyrimo instrumentas – iš dalies struktūruotojo interviu klausimynai (žr. 3, 4, 5, 6 priedus). Pasak B. Bitino (2008), interviu klausimyno pagrindą sudaro temos, kurias tyrėjas siekia išsiaiškinti. Žinant, nuo 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo esmę, pagal kurią atsirado nauja piliečių ir vietos bendruomenių *bendradarbiavimo forma* Lietuvoje- seniūnaitija. Siekiant atskleisti bendradarbiavimo tarp seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių, kontekstą (aspektus), pirmiausia informantų buvo klausiama apie pokyčius seniūnijos veikloje, atsiradus seniūnaičių statusui, apie seniūnaičių naudą seniūnijai bei jos gyventojams, apie seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų funkcijų pasiskirstymą. Toliau buvo siekiama sužinoti ar seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimas bei glaudūs ryšiai su vietos bendruomenėmis turi didelės reikšmės, prisidedant prie vykdomų veiklų ir bendrų tikslų seniūnijoje siekimo, ar reikalingas seniūnijoje glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių bei koks yra bendradarbiavimo tikslas. Taip pat remiantis informantų patirtimi ir nuomone, siekta išsiaiškinti, kokias papildomas bendradarbiavimo galimybes galėtų išskirti respondentai bei kokiais dažniausiai aspektais bendradarbiaujama Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose tarp seniūno, seniūnaičių bei vietos bendruomenių, gerinant seniūnijos veiklos rezultatus, tenkinant gyventojų poreikius.

Tyrimo imtis. Pasak B. Bitino (2008), atliekant kokybinius tyrimus imties dydžio problema nėra labai svarbi, nes tyrėjas turėtų labiau rūpintis tuo, kaip surinkti informatyvių duomenų. Anot mokslininko, kokybiškų duomenų surinkimui labai veiksmingas informantų *kriterinės atrankos* būdas. Todėl šiam tyrimui formuojant imtį, pasirinkti informantai, kurių pagrindiniais atrankos kriterijais buvo jų veiklos sritis ir kompetencija.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, nuspręsta apklausti Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoją (n=1), Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų, Meškuičių seniūnijų seniūnus (n=2), šiose seniūnijose įsteigtų seniūnaitijų atstovus- seniūnaičius (n=11) bei vietos bendruomenės pirmininkus (n=3).

Tyrimo eiga. Atliekant tyrimą buvo nuosekliai laikomasi mokslinio tyrimo metodikos reikalavimų. Su visais tyrime dalyvavusiais respondentais pirmiausia buvo susisiepta telefonų numeriais, kurie skelbiami Šiaulių rajono savivaldybės tinklalapyje, asmeniškai susitarta dėl jiems tinkamo susitikimo laiko. Kiekvienas interviu truko nuo 30 min. iki 1 val. 15 min. Informantai geranoriškai bendravo, atsakinėjo į pateikiamus klausimus, todėl tokio laiko pakako, kad tyrėjas gautų atsakymus į jį dominančius klausimus.

Išanalizavus medžiagą apie interviu, tinkamiausiu kokybiniu duomenų rinkimo metodu pasirinktas pusiau struktūrizuotas (standartizuotas) interviu, kai procedūra ir klausimai standartizuojami tik iš dalies. Metodo pasirinkimą įtakojo tai, kad atliekant nestandartizuotą interviu klausimai yra suskirstomi į tam tikrus blokus, kurie padeda pokalbį vykdyti laisvai. Tyrime *pusiau struktūrizuoto interviu* klausymą sudaro trys blokai:

- ❖ *Bendri duomenys apie informantą.*
- ❖ *Duomenys apie seniūnaitijų steigimą ir seniūnaičių institucijos reikalingumą.*
- ❖ *Duomenys, iš interviu metu dalyvavusių respondentų, apie seniūno bendradarbiavimo svarbą su seniūnaičiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius.*

Pusiau struktūrizuoto interviu metu buvo naudojami atviri klausimai (žr. 3, 4, 5, 6 priedus), nes anot K. Kardelio (2007), jie suteikia daugiau galimybių lanksčiau vesti interviu, t.y. atsižvelgiant į atsakymą, formuluoti kitą klausimą, išsiaiškinti niuansus, sužinoti respondento žinių gilumą ir pan. R. Tidikio (2003) nuomone, interviu užrašyti būtina, tačiau kiekvienas respondento atsakymų fiksavimas gali jį blaškyti. Siekiant to išvengti bei geriau užfiksuoti informaciją, interviu metu buvo naudojama diktofonu. Diktofone užfiksuoti respondentų atsakymai padėjo kokybiškiau susisteminti, analizuoti ir interpretuoti gautą informaciją.

Analizuojant duomenis, visi interviu klausimai buvo padalinti į 3 temas. Interviu duomenų analizė buvo atlikta, taikant turinio analizės metodą. Gauti interviu duomenys, buvo apibendrinti ir suklasifikuoti pagal klausimų grupes kartu juos priskiriant atitinkamoms kategorijoms, kurias sudaro papildomos subkategorijos (žr. 8, 9, 10, 11, 12 priedus). Skirtingas seniūnijas atstovaujančių tiriamųjų atsakymų duomenys buvo nagrinėjami pasitelkus lyginamąją analizę, taip siekiant pateikti kokybišką informaciją, kaip vyksta vietos savivaldos sistemos dalyvių bendradarbiavimas, atsiradus naujam seniūnijos gyvenamosios vietovės atstovui seniūnaičiui. Interpretacijos ir minčių sąsajos yra grindžiamos respondentų teiginiais. Galima teigti, kad šių tyrimų rezultatai yra pakankamai patikimi, nes informantai pasirinkti neatsitiktinai, o atsižvelgiant į jų veiklos sritį ir kompetenciją nagrinėjamos temas klausimais. Interviu rezultatų duomenys pateikiami sekančiuose skyriuose.

2.3. Tyrimo duomenų analizė

2.3.1. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo interviu duomenų analizė

Kaip jau buvo minėta pristatant tyrimo metodologiją, tyrimui atlikti buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu. Analizuojant ir interpretuojant duomenis, nuspręsta, išnagrinėti interviu duomenis su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoju. Šiaulių rajono administracijoje seniūnijų, seniūnaitijų reikalus kuruoja savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas, todėl yra tikslinga, atskleisti šio valstybės tarnautojo požiūrį, nagrinėjant seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimo klausimus. Tyrimui atskleisti rūpimi klausimai pateikti 3 priede. Interviu duomenų analizė buvo atlikta, taikant turinio analizės metodą. Informanto teiginiai suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas, kurios pateiktos 8 priede. Gauta informacija apibendrinta ir pateikta tyrimo duomenų ataskaitoje.

Interviu su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoju (išsilavinimas aukštasis, darbo stažas savivaldybėje 14 m.) buvo vykdomas Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo kabinete, jam įprastoje aplinkoje, siekiant sudaryti palankias sąlygas respondentui atvirai kalbėti apie situaciją, pareikšti savo nuomonę.

Duomenys apie seniūnaitijų steigimą ir seniūnaičių institucijos reikalingumą.

Pirmiausia, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas **pabrėžė**, kad pagrindinis pokytis, įsigaliojus 2008 m. Vietos savivaldos įstatymo naujai redakcijai, jog **atsirado nauja piliečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo forma Lietuvoje-seniūnaitija**, o jų vadovais buvo išrinkti seniūnaičiai.

Interviu metu išaiškėjo, kad pirmieji seniūnaičių rinkimai nebuvo labai sėkmingi, nes gyventojai nebuvo aktyvūs renkant seniūnaitį. Respondentas pabrėžė, kad seniūnaičių rinkimai priklausė nuo pačių seniūnų ir kandidatų į seniūnaičius skaičiaus bei seniūnijų bendruomenių aktyvumo, renkant juos. Informanto teigimu: „*Seniūnaičio rinkimai yra dar ir politikos dalis. Jeigu seniūnas atstovauja kokiai nors partijai, tai jam naudinga proteguoti į seniūnaičius savo politinių pažiūrų atstovą*“. Informantas neįžvelgė kažko blogo, jei seniūnaitis su seniūnu yra vienodų pažiūrų, t.y. vienos partijos nariai. Respondento teigimu seniūnui, tai tikrai turėtų būti lengviau dirbti, bet juk seniūnaitis turi atstovauti žmonėms, ginti jų interesus, o neatlikti, padedamas seniūno, kažkokios partijos rinkiminę agitaciją.

Apibendrinus respondento nuomonę, būtų galima teigti, kad didėjantis gyventojų aktyvumas bei konkurencija tarp dalyvavusių atrankoje, renkant seniūnaičius įrodo kad žmonės jau žino ir vertina seniūnaičių pagalbą ne tik seniūnams, bet ir jiems patiems.

Seniūnaičių naudingumą Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas vertina palankiai. Jo nuomone, seniūnaičiai tarpininkai tarp gyventojų ir valdžios,

„Seniūnaičiai naudos suteikė gyventojų aktyvumui. Jų balsas kaip patariamasis plius informacijos perdavimas greitesnis. Naudos yra tikrai, seniūnai juos renka pasitarimui dėl gatvių priežiūros ar apšvietimo įvertinimo, įvairių kitokių darbų“.

Pagal respondento pateiktus atsakymus, galima daryti išvadą, jog besikeičiantis seniūnų požiūris į seniūnaičius įrodo, kad seniūnaičių veikla užima vis svarbesnę vietą seniūnijos vadovui derinant su jais ir priimant bet kokius sprendimus, jų patariamasis balsas yra reikšmingas net savivaldybėje *„Į seniūnaičių pasiūlymus visuomet atsižvelgiama, nes seniūnai seniūnaičių sueigoje priimtus sprendimus užsiprokluoja ir atvykę pas merą pristato savo problemas. Tokiu atveju, net meras negali nesureaguoti ir turi priimti operatyviau vienokį ar kitokį sprendimą“.*

Kalbant apie seniūnaičių funkcijas, direktoriaus pavaduotojas paminėjo, kad naudingiausios seniūnaičių funkcijos yra sprendžiant būtiniausias seniūnijos klausimus, pavyzdžiui, gatvių apšvietimo, kelių, gyvenviečių tvarkymo, kapinių priežiūros, šiukšlių rinkimo ir pan.

Apibendrinus galima teigti, kad, respondento nuomone, seniūnaičiai labiau reikalingi seniūnams ir gyventojams, nes seniūnaičiai – tai tie žmonės, kurie tiek seniūnams, tiek gyventojams suteikia reikiamos informacijos, padeda išspręsti iškilusias problemas.

Interviu metu, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo buvo pasiteirauta, ar įmanoma visiems seniūnaičiams vienodai prisidėti prie seniūnijos veiklos gerinimo. Nuo ko tai priklauso: bendradarbiavimo su seniūnu ir vietos bendruomene ar pačio seniūnaičio aktyvumo, siekiant bendrų seniūnijos veiklos tikslų? Vienareikšmiškai informatas atsakė: *„Nuo pačio seniūnaičio aktyvumo, noro prisidėti prie seniūnijos veiklos ar tai darbas, ar idėjomis“.*

Apibendrinant galima teigti, jog tik seniūnaičio noras ir aktyvumas bei glaudus bendradarbiavimas su seniūnu gali padėti seniūnijos vadovui vykdyti reikiamas veiklas bei operatyviau šalinti iškilusias problemas atskirose seniūnaitijose, tenkinant gyventojų poreikius.

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo nuomonė apie seniūnijų vadovų bendradarbiavimo svarbą su seniūnaičiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius.

Nusakant bendradarbiavimą, svarbu išskirti funkcijų pasiskirstymą tarp bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio. Sekančiu klausimu, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo buvo pasiteirauta, ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos, prisidedant prie seniūnijos veiklos gerinimo? Direktoriaus pavaduotojo nuomone, klaidinga yra manyti, kad gali būti kokių nors pavojų tarp bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio, nepasidalinant pareigomis. Informantas išskyrė porą skirtumų tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių: bendruomenių pirmininkai – atstovauja tik savo bendruomenės (gali būti ir 5 žmonės) interesams, turi teisę rašyti projektus ir gauti Europos Sąjungos lėšų tų projektų įgyvendinimui ir taip prisidėti prie seniūnijos gerbūvio kūrimo. Tuo tarpu seniūnaitis – atstovauja tiems gyventojams, kurie jam priklauso pagal priskirtą teritoriją ir neturi teisės rašyti projektų.

Apibendrinus informanto nuomonę šiuo klausimu, galima daryti išvadą, kad respondentas teigiamai vertino seniūnaičio ir vietos bendruomenių pirmininkų funkcijų suderinamumą: „*Rajone bendruomenės pirmininkų, esančių ir seniūnaičių yra nemažai. Šis variantas, manau yra tinkamiausias, nes nesimaišo dvi pareigybės. Žmonės labiau žinotų, kad kreiptis jie turi bet kokių klausimų į vieną ir tą patį žmogų*“. Pasak informanto, tai nėra blogai, svarbiausia yra gaunamas rezultatas, kuris pasiekiamas visų savivaldos sistemos dalyvių veikiančių seniūnijoje bendradarbiavimo dėka. Tiek bendruomenės pirmininkas, tiek seniūnaitis siekia to paties tikslo, o rezultatas priklauso nuo bendradarbiavimo ir žmogaus asmeninių savybių: noro dirbti visuomenės labui, sugebėjimų bei galimybių.

Išsiaiškinus visus klausimus dėl LR Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo naudingumo, atsiradus seniūnaičių institucijai, užduotas **pagrindinis tyrimo klausimas**: apie seniūnijų vadovų bendradarbiavimo svarbą su seniūnaičiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius. Informantas vienareikšmiškai atsakė: „*Seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimas bei glaudūs ryšiai su vietos bendruomenėmis turi didelę reikšmę, prisidedant prie vykdomų veiklų ir bendrų tikslų seniūnijose siekimo*“.

Apibendrinus interviu su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoju metu gautą informaciją, išsiaiškinta, jog *bendradarbiavimo* aktyvumas pirmiausia priklauso nuo seniūnijos vadovo ir joje susikūrusių bendruomenių noro bendradarbiauti. Respondentas išskyrė, jog **bendradarbiavimo esmė- bendro tikslo siekimas** „*Svarbiausia, taiėjimas vieno tikslo link – o tą pasiekti galima tik per bendradarbiavimą. Bendradarbiaujant seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams bei jų nariams, visi turi būti lygiaverčiai partneriai, ir mokytis per abipusį bendravimą*“.

Atkreiptinas dėmesys į iniciatyvos svarbą bendradarbiaujant „*Pats bendradarbiavimas labiausiai priklauso nuo seniūnijos vadovo. Jei seniūnas geba pats aktyviai organizuoti visas veiklas seniūnijoje, tai visada gebės suburti aplink save to paties siekiančius žmones*“.

Be to, svarbu pastebėti, kad bendradarbiavimas teikia praktinės naudos seniūnijos veikloje tik sujungiant įvairius požiūrius ir formuojant bendrą viziją bei tikslus. *Dažniausiai bendradarbiaujama šiais aspektais*: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdam įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais. „*Jeigu visi seniūnijose veikiantys vietos savivaldos dalyviai (seniūnai, seniūnaičiai, vietos bendruomenės) visose seniūnijose eitų išvien „koja kojon“, nebijotų į savo funkcijų vykdymą įtraukti vietos bendruomenių žmones, tai tikrai, nors ir pastoviai trūksta finansavimo, lėšų vistiek tarpusavio bendradarbiavimu manau, kad labai daug ką pakeistų ir pasiektų*“. Informanto nuomone seniūnijos darbuotojams, seniūnaičiams ir bendruomenių

pirmininkams bei jų nariams reikalinga organizuoti šviečiamuosius seminarus, mokantis bendradarbiavimo patirties, tuo pat metu plečiant bendradarbiavimo galimybes.

2.3.2. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnų interviu duomenų analizė

Šiame poskyryje bus pateikiama interviu metodu gauta informacija su Šiaulių rajono Ginkūnų ir Meškuičių seniūnais. Tyrimui atskleisti rūpimi klausimai pateikti 4 priede. Interviu metu gauta informacija apibendrinta, susisteminta ir analizuojama ieškant panašumų ir skirtumų tarp seniūnų nuomonių: dėl pokyčių pastebėjimo įsteigus seniūnaitijas, dėl seniūnaičių naudingumo seniūnijos administracijai ir gyventojams, dėl seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų valdžios pasidalijimo, dėl seniūnaičių veiklos finansavimo. Ši informacija reikalinga atskleisti bendradarbiavimo veiklų kontekstą. Svarbiausias klausimas buvo: **seniūnijos vadovo nuomonė apie jo bendradarbiavimo svarbą su seniūnaičiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius, praplečiant šį klausimą papildomais klausimais, kurie bus nagrinėjami tolesnėje darbo dalyje.** Informantų teiginiai suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas, kurios pateiktos 9 priede.

Interviu su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnais buvo pradedamas, sužinant bendrus duomenis apie informantus (žr. lentelę 2.3.2.1).

2.3.2.1 lentelė

Bendri duomenys apie informantus (seniūnus)

	Ginkūnų seniūnės atsakymai	Meškuičių seniūnės atsakymai
Koks Jūsų išsilavinimas?	Aukštasis universitetinis. 2009 m. suteiktas vadybos ir verslo administravimo magistro kvalifikacinis laipsnis	Aukštasis universitetinis
Kiek laiko dirbate seniūnijoje?	Dirbu 4,5 metų	Dirbu 9 metus

Sudaryta darbo autorės

Pagal gautus atsakymus, galima daryti išvadą, jog abiejų seniūnijų vadovės turinčios auštąjį universitetinį išsilavinimą, atitinka reikalavimus, eiti karjeros valstybės tarnautojo pareigas bei turi tinkamas kompetencijas šių pareigų vykdymui. Meškuičių seniūnės, kaip seniūnijos vadovo darbo patirtis įrodo, jog seniūnė labai gerai pažįsta savo seniūnijos gyventojus ir geba juos suvienyti bendram tikslui, skatinti ir plėsti *bendradarbiavimo galimybes* tarp visų seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių.

Norint išsiaiškinti informantų nuomones apie seniūnaičių institucijos įsteigimo reikalingumą ir jų veiklos naudingumą bei finansavimą, buvo užduodama eilė klausimų, kurie pateikti su atitinkamais atsakymais ir palyginti sekančioje lentelėje (žr. lentelę 2.3.2.2).

**Seniūnaitijų steigimas ir seniūnaičių instituto reikšmingumas
(seniūnų interviu duomenys)**

	Ginkūnų seniūnės teiginiai	Meškuičių seniūnės teiginiai
Ar pastebite pokyčius seniūnijos veikloje, atsiradus seniūnaičių statusui? Kokią naudą seniūnijai bei jos gyventojams duoda seniūnaičių atliekamas darbas? Ar reikalingas toks padėjėjas seniūnijoje?	Seniūnaitis- bendradarbiavimo skatintojas „Pagyvėjo bendradarbiavimas tarp seniūnijos gyventojų“. Seniūnaitis labiau prieinamas gyventojams, tarpininkas „Jie žino visas problemas atskirose seniūnaitijose, apibendrina, greičiau išsako seniūnijoje“. Seniūnaitis informacijos perteikėjas „Pagrindinė seniūnaičių funkcija- informacijos teikimas seniūnei, nes jis neturi jokių kitokių galimybių žmogui padėti“. Prisideda rengiant veiklos programas „Taip pat prisideda rengiant seniūnijos veiklos programą, numatant tikslus“ Svarbus seniūnaičio patariamasis balsas „Aš turiu seniūnaičių paramą ir į mano prašymą savivaldybė kitaip atsižvelgia“.	Pokyčių nepastebime „Kažkokių ypatingų pokyčių seniūnijos veiklose atsiradus seniūnaičiams tikrai nepastebime, nes mes dirbame ir glaudžiai bendradarbiaujam su bendruomenės nariais. Visos seniūnaitės pas mus yra bendruomenių valdybos narės“. Seniūnaitis informacijos perteikėjas „Labiausiai jos prisideda operatyvesniu informacijos perdavimu seniūnei ir patariamuoju balsu sprendžiant kokias bebūtų seniūnaitijos ar seniūnijos problemas“. Prisideda rengiant veiklos programas „Taip pat prisideda rengiant seniūnijos veiklos programą, numatant tikslus“.
LR Vietos savivaldos įstatyme nurodyta, kad seniūnaitis dirba visuomeniniais pagrindais. Kaip manote, ar reikėtų jų veiklai skirti finansavimą?	Finansavimas reikalingas „Turėtų būti kompensuojamos išlaidos: tai yra telefonas, transporto išlaidos, kurios susijusios su jų veikla“. Reikalingos patalpos „Galų gale galėtų kaip ir bendruomenių pirmininkai turėti kažkokią patalpą, kompiuterį, kad galėtų kažkokią informaciją pasirašyti ar pasinaudoti internetiniu ryšiu, susitikti ir atskirų seniūnaitijų problemas aptarti. Dabar jie neturi nieko. Tik savo pastangų, laiko ir noro dėka visas funkcijas atlieka“.	Finansavimas nereikalingas „Finansavimo tikrai nereikia, nebent pagal jų nuveiktą veiklą už jo nuopelnus“. Reikalingas bendruomenių pirmininkų finansavimas „Pirmiausia reikėtų finansuoti tada bendruomenės pirmininko darbą, nes tie žmonės kur kas daugiau padaro seniūnijos labui, o dirba taip pat visuomeniniais pagrindais. Vien projektų rašymu bei įgyvendinimu jie neprilygstamai prisideda prie seniūnijos puoselėjimo. O kas jiems atlygina?“.

Sudaryta darbo autorės

Vertinant pokyčius, įsteigus seniūnaitijas, seniūnių nuomonės sutapo teigiant, jog, seniūnaičiai- informacijos perteikėjai „*Jie tarsi tarpininkai tarp seniūno ir seniūnijos gyventojų, perduoda informaciją jiems apie iškilusias problemas, o gyventojams – informaciją, susijusią su seniūnijoje organizuojamais renginiais ir pan.*“ ir veiklos programų rengimo padėjėjai. **Ginkūnų seniūnės teigimu** visus rūpimus klausimus ji aptaria tik su seniūnaičiais, nes bendruomenių pirmininkai rūpinasi tik savo bendruomenės nariais, o ne visos seniūnijos problemomis. „*Jie žino visas problemas atskirose seniūnaitijose, apibendrina, greičiau išsako seniūnijoje*“, „*Seniūnaičių įsteigimo pliusas dar ir tai, kad man einant prašyti lėšų iš savivaldybės, aš turiu seniūnaičių paramą ir į mano prašymą savivaldybė kitaip atsižvelgia*“, „**Pagyvėjo bendradarbiavimas tarp seniūnijos gyventojų**“. Tuo tarpu **Meškuičių seniūnės teigimu** „*kažkokių ypatingų pokyčių*

seniūnijos veiklose atsiradus seniūnaičiams tikrai nepastebime“, nes visos seniūnaitės, sutikusios eiti tas pareigas yra žinomos ir aktyvios mūsų bendruomenių valdybos narės, todėl jos žmonių ir buvo išrinktos. O visomis seniūnijoje atsiradusiomis problemomis bei jų sprendimu, labai rūpinasi bendruomenių pirmininkai, kurie visame kame padeda seniūnei vykdam bet kokias veiklas. **Apibendrinant Ginkūnų seniūno nuomonę, pastebėta**, kad seniūnas seniūnaičių įsteigimo naudą įvardina, kaip pagalbą organizuojant renginį, padedant suburti žmones, sprendžiant svarbias seniūnijai problemas. **Galima teigti**, jog Ginkūnų seniūnijoje seniūnaičiai pagerino komunikavimą, bendravimą tarp seniūnijos ir vietos gyventojų. **Meškuičių seniūnijoje**, esant stipriai bendruomenei, **seniūnė neįžvelgia** seniūnaičio instituto reikšmingumo, nes visi svarbūs seniūnijai klausimai sprendžiami, padedant bendruomenių pirmininkams, kartu dalyvaujant ir seniūnaičiams.

Kalbant apie seniūnaičių veiklos finansavimą, seniūnių **nuomonės išsiskyrė. Ginkūnų seniūnės teigimu**, seniūnaičių veiklą reikėtų bent jau dalinai finansuoti, kad seniūnaičiams atsipirktų išlaidos kelionėms ir bendravimui telefonu. Jos nuomone, lėšų skyrimas pakeistų seniūnaičių požiūrį į darbą, taip pat suaktyvintų gyventojų norą tapti seniūnaičiais. Tuo tarpu **Meškuičių seniūnės manymu**, „*Pirmiausia reikėtų finansuoti tada bendruomenės pirmininko darbą, nes tie žmonės kur kas daugiau padaro seniūnijos labui, o dirba taip pat visuomeniniais pagrindais. Vien projektų rašymu bei įgyvendinimu jie neprilygstamai prisideda prie seniūnijos puoselėjimo*“. Meškuičių seniūnijos seniūnaičiai- aktyvūs bendruomenės valdybos nariai, kurie jau daug metų dirba bendruomenėje visuomeniniais pagrindais, negailėdami nei laiko, nei savo lėšų.

Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnų interviu duomenys.

Nusakant bendradarbiavimą, svarbu išskirti funkcijų pasiskirstymą tarp bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio. Sekančiu klausimu, Ginkūnų ir Meškuičių seniūnų buvo pasiteirauta, ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos, prisidedant prie seniūnijos veiklos gerinimo? Interviu metu su seniūnėmis išsiaiškinta, kad šiose seniūnijose seniūnaitis ir bendruomenės pirmininkas nėra vienas ir tas pats asmuo. **Ginkūnų seniūnės nuomone**, seniūnaičiams turėtų būti duota „*daugiau galimybių savo iniciatyvoms įgyvendinti, nes jie labiau yra suinteresuoti seniūnaitijų gyventojų problemų sprendimu, nei bendruomenių pirmininkai*“. **Ji pabrėžė, jog skiriasi atstovaujamo gyventojų grupės** „*...bendruomenių pirmininkai atstovauja tik tų narių, kurie yra toje bendruomenėje, interesams, o seniūnaičiai atstovauja visų gyventojų, kurie priklauso jiems pagal teritorijas, interesams*“. **Meškuičių seniūnijos seniūnė teigė**: „*Bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio funkcijos kažkiek dubliuojasi, tačiau mūsų seniūnijoje šių pareigybių atstovai geranoriškai pasidalija funkcijas ir dirba ranka rankon*“. „*Pas mus tik esant stipriai bendruomenei, tos pačios seniūnaitės prisideda ir prie projektų rengimo*“. Be to „*Bendruomenių pirmininkai atstovauja ne tik tų narių, kurie yra toje*

bendruomenėje, bet visų gyventojų interesams, tuo tarpu, seniūnaičiai atstovauja savo teritorijų gyventojų interesams“. bendraudami su seniūnaičiais, prašo padėti išspręsti jiems iškilusias problemas arba turi tam tikrų nusiskundimų vienu ar kitu klausimu. **jog pagrindinis skirtumas,** tarp seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų- ES projektų rengimas, kuris pagal įstatymus leidžiamas tik įkūrus bendruomenę, bendruomenių pirmininkams. Meškuičių seniūnijoje ES projektų rengimas – tai **bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas,** kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams. Tuo tarpu Ginkūnuose, ES projektai rengiami tik pačių bendruomenių pirmininkų iniciatyva, neįtraukiant į jų rengimą seniūnijos darbuotojų, kartais net nesupažindinant jų su numatomu projektu.

Pabendravus su seniūnėmis, išaiškėjo, kad seniūnaičių sueigos yra inicijuojamos seniūnių, bet tai vyksta tikrai nedažnai, tik pagal atskirų seniūnaičių iškeltus aktualius klausimus. Yra dalis žmonių, kurie aplenkdami seniūnaičius, savo problemas išdėsto atėję tik pas seniūnę, o yra tokių, kurie nedrįsta trukdyti seniūnės ir mano, kad viską gali perduoti per seniūnaitį. Žinoma „*viskas priklauso nuo esamų problemų svarbumo ir jų išsprendimo laiko“.* **Ginkūnų seniūnės teigimu,** kai reikia biudžetą aptarti, veiklas numatyti ką turėsime nuveikti, tą svarstau tik seniūnaičių sueigoje, nes seniūnaičiai yra informuojami apie nuveiktus darbus ir su jais planuojami ateityje reikalingi atlikti darbai. Seniūnaičiai daugiausiai kreipiasi į mane, kai susiduria su grupės žmonių problemomis., „*Nors neturint savarankiškumo, kai dėl bet kokio mažiausio sprendimo reikia gauti savivaldybės atstovų leidimą ar pritarimą, tai sudėtinga yra ir spręsti“.* „*Bendradarbiaujame taupydami laiką ir informacinių technologijų dėka, telefonu, susirašome elektroniniais laiškais, nors dažnai seniūnaičiai ir patys užėina į seniūniją aptarti rūpimų jiems klausimų“.* Tuo tarpu **Meškuičių seniūnijos seniūnė teigia,** „*Bendradarbiaujame tiesiogiai, susitikdamos seniūnijoje, kai seniūnaitės ateina pas bendruomenės pirmininkę aptarinėti bendrų seniūnijos reikalų“.* Ji akcentavo: visas ataskaitas apie nuveiktus darbus, biudžeto lėšų paskirstymą, numatytų veiklų vykdymą aptariame bendrai per bendruomenės susirinkimą, kai dalyvauja visi bendruomenės nariai ir seniūnaičiai. **Remiantis seniūnių nuomonėmis,** nustatyta, kad abiejose seniūnijose **pagrindiniai sprendžiami klausimai kartu su seniūnaičiais,** susiję su ūkiniais dalykais, pavyzdžiui: kelių priežiūra, sniego nuvalymas žiemos sezonu, duobių tvarkymas, gatvių apšvietimas. Seniūnaičiai naudojami savo funkcijomis, noriai bendrauja su seniūnėmis.

Darytina išvada, kad Ginkūnų seniūnė jaučia seniūnaičių paramą ir ataskaitas teikia jiems-seniūnaičių sueigose, tuo tarpu Meškuičių seniūnė viską sprendžia bendruomenių susirinkimuose kartu dalyvaujant ir bendruomenių nariams, ir seniūnaičiams.

Išsiaiškinus visus klausimus dėl Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo naudingumo, atsiradus seniūnaičių institucijai, užduotas **pagrindinis tyrimo klausimas:** apie

seniūnių vadovų bendradarbiavimo svarbą su seniūnaičiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius. Aktualūs šiam tyrimui klausimai pateikti 2.3.2.3 lentelėje.

2.3.2.3 lentelė

Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius (seniūnų interviu duomenys)

	Ginkūnų seniūnės teiginiai	Meškuičių seniūnės teiginiai
Ar turite seniūnijoje aktyvių bendruomenių, ar su jomis bendradarbiaujate? Kokiais dažniausiai klausimais tenka bendrauti? Ar vyksta seniūnijoje bendradarbiavimas tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių? O tarp seniūno ir seniūnaičių?	Bendradarbiavimas nevyksta dėl ultimatyvaus bendruomenės tono, keliant reikalavimus „Viena iš bendruomenių yra tokia, kuri pastoviai kažko reikalauja, parašo raštą, pyksta, kad kažkas kažko pagal jų norus nepadarė“. Bendradarbiavimas silpnas dėl bendruomenės pirmininko organizacinių gebėjimų stokos „...pirmininkė tempia viską pati, nemoka suorganizuoti žmonių. Ten kitokios vidinės bendruomenės problemos...“. Nėra bendradarbiavimo tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių „Bendruomenių pirmininkai dabar konfrontuoja su seniūnaičiais, jie nori būti aukščiau“. Bendradarbiavimas tarp seniūno ir seniūnaičių „Tarp seniūno ir seniūnaičių vyksta normalus bendradarbiavimas tai viskas tvarkoje, bet su bendruomenėmis yra problemėlių“.	Bendras bendruomenių pirmininkų ir seniūnijos darbas, vykdant ES projektus „Su bendruomenių pirmininkėmis bendradarbiaujame nuolatos ir visais rūpimais seniūnijai klausimais. Viskas kas bevyktų seniūnijoje, vyksta per bendruomenes. Pradedant aplinkos priežiūros darbais, baigiant didžiuliais Europiniais projektais, kurių dėka pareina lėšos į seniūnijos gerbūvio gerinimą“. Aktyvus bendradarbiavimas tiek su bendruomenių pirmininkais, tiek su seniūnaičiais „Negaliu atskirti su kuo bendradarbiauju labiau, ar su bendruomenių pirmininkais, ar su seniūnaičiais. Mes viską darome kartu, todėl ir pasiekiami akivaizdūs rezultatai“.
Bendradarbiavimo svarba. Kaip manote, koks yra bendradarbiavimo tikslas? Kaip tai atsispindi seniūnijos veiklos rezultatams? Kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama? Gal galite įvardinti ar pasiūlyti papildomas bendradarbiavimo galimybes tarp jūsų seniūnaičių ir seniūnijos bendruomenių?	Bendradarbiavimo reikšmingumas „Kol mes nedarysime visko bendrai, tol nieko ir nebus“. Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas „...organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“. Mokymai- bendradarbiavimo (veiklos) tobulinimo galimybės „Reikia bendradarbiavimo mokymų ir seniūnams, ir seniūnaičiams, ir pirmininkams, kaip susitelkti, kaip daryti ir ką daryti, kad toje plačioje seniūnijoje būtų gera gyventi visiems“.	Bendradarbiavimo esmė- bendro tikslo siekimas „Siekimas vieno bendro tikslo- gyventi geriau, švariau, dalyvauti įvairiuose projektuose“. Aktyvus seniūnijos ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas „Pas mus seniūnijoje tikrai yra aktyvus bendradarbiavimas labiausiai su vietos bendruomenėmis, kuriose kaip minėta dirba ir seniūnaitės“ Kaimyninių užsienio šalių patirtis- bendradarbiavimo tobulinimo galimybė „Labai tokios patirtys prisideda prie seniūnijos veiklos gerinimo. Parsivežame gražių idėjų, kurias ir stengiamės įgyvendinti savo bendruomenėse, nei kiek neatsilikdami nuo jų“

Sudaryta darbo autorės

Kalbantis su informantais buvo klausama apie esamų seniūnijoje bendruomenių aktyvumą bei bendradarbiavimą su seniūnais ir seniūnaičiais. Apibendrinus pasisakymus šiuo klausimu,

pastebėta, jog tiek Ginkūnų, tiek Meškuičių seniūnijose yra po 2 bendruomenes. **Ginkūnų seniūnės teigimu**, su bendruomenėmis yra gana sudėtingi santykiai, nes jie nepripažįsta seniūnaičių ir niekada nesitaria dėl rengiamų projektų reikalingumo ir naudingumo seniūnijos gyventojams. **Meškuičių seniūnė pažymėjo**, jog abi bendruomenės yra labai aktyvios. Be to viena jų bendruomenė yra remiama valstiečių partijos lyderio R. Karbausčio ir vykdo komercinę veiklą „*Naisių bendruomenės veikla visiškai kitokia nei Meškuičių. Jie vykdo komercinę veiklą, iš kurios ir išlaiko 0,5 etato buhalterės ir 1 etatą dažasvydžio sportinių renginių organizatoriaus. Taip pat jie turi samdomą projektų vadovą, kuris ir rengia ES projektus*“. Seniūnė pabrėžė, jog vyksta labai glaudus bendradarbiavimas tarp jos ir abiejų bendruomenių pirmininkų, rašomi, naudingi visiems seniūnijos gyventojams, ES projektai, kurių įgyvendinimas atneša labai daug naudos visai seniūnijai, puoselėjant jos gerbūvį „*Tai vyksta tik glaudaus bendradarbiavimo dėka*“.

Apibendrinant gautus rezultatus, svarbu pastebėti, kad Ginkūnų seniūnijoje bendradarbiavimas vyksta tarp seniūnaičių ir seniūnės, tuo tarpu Meškuičiuose – tarp bendruomenių pirmininkų, seniūnaičių ir seniūnės. **Ginkūnų seniūnės teigimu** „*Bendruomenė dabar konfrontuoja su seniūnaičiais, jie nori būti auksčiau. Jei būtų įmanoma bendradarbiauti tarp seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų, tai būtų labai gerai. Visos problemos būtų sprendžiamos kartu. Viena iš bendruomenių yra tokia, kuri pastoviai kažko reikalauja, parašo raštą, pyksta, kad kažkas kažko pagal jų norus nepadare*“. **Meškuičių seniūnė pažymi** glaudų bendradarbiavimą tarp visų seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių, ypač įgyvendinant ES projektus „*Su bendruomenių pirmininkėmis bendradarbiaujame nuolatos ir visais rūpinimais seniūnijai klausimais. Viskas kas bevyktų seniūnijoje, vyksta per bendruomenes. Pradedant aplinkos priežiūros darbais, baigiant didžiuliais ES projektais, kurių dėka galime gerinti seniūnijos gerbūvį bei gyventojų poreikius*“. Kadangi bendruomenių valdyboje aktyviai dirba seniūnaitės, tai bendradarbiavimu ir savo darbais, jos prisideda prie seniūnijos visų veiklų efektyvaus įgyvendinimo.

Abiejų tirtų seniūnijų vadovės įvardina, jog **bendradarbiavimas be abejonės reikalingas**, tai gerina visų gyvenančių seniūnijos gyventojų poreikius, prisideda prie operatyvesnių problemų sprendimų. *Dažniausiai bendradarbiaujama šiais aspektais:* organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais. **Ginkūnų seniūnė akcentuoja, jog seniūnijoje bendradarbiaujama šiais aspektais, bet tik su seniūnaičiais**, nors norėtusi aktyvaus bendradarbiavimo ir su bendruomenių pirmininkais „*Kol mes nedarysime visko bendrai, tol nieko ir nebus*“. Jos nuomone, labai daug reikšmės čia turi kiekvieno asmeniniai interesai. Kadangi bendruomenių pirmininkai priešingai nusiteikę prieš seniūnaičius, o seniūnaičiai rūpinasi visos seniūnijos žmonių problemomis, padeda seniūnei jas spręsti, nuolatos bendradarbiauja su seniūne, o bendruomenių pirmininkų rūpestis- tenkinti tik savo sukurtos 30

žmonių bendruomenės poreikius, nežiūrint į tai, jog daugumos Ginkūnų seniūnijos gyventojų interesai yra pažeidžiami, todėl negalima įvardinti, jog savo projektų įgyvendinimu jie prisideda prie visos seniūnijos gerbūvio kėlimo. **Ginkūnų seniūnė įžvelgia: bendradarbiavimo tobulinimo galimybę- mokymus**, kurie tikrai reikalingi „*reikia bendradarbiavimo mokymų ir seniūnams, ir seniūnaičiams, ir pirmininkams, kaip susitelkti, kaip daryti ir ką daryti, kad toje plačioje seniūnijoje būtų gera gyventi visiems*“, paliekant nuošaly visus tarpusavio santykių asmeniškumus. **Meškuičių seniūnė bendradarbiavimą mato:** „*Pas mus seniūnijoje tikrai yra aktyvus bendradarbiavimas labiausiai su vietos bendruomenėmis, kuriose kaip minėta dirba ir seniūnaitės. Tai yra pastebima visuose darbo, veiklos rezultatuose, atskiruose pasiekimuose lyginantis mums su kitomis seniūnijomis, kuo mes labai džiaugiamės ir didžiujamės*“. **Bendradarbiavimo tikslas-** gyventi geriau, saugiau, švariau, dalyvauti įvairiuose projektuose. **Bendradarbiavimo galimybių plėtrą** mato važiuodami gerosios patirties pasisemti į svečias šalis ir stengdamiesi visą parsivežtą patirtį perteikti savo seniūnijos gyventojams, įgyvendinant per įvairių projektų išpildymą, gerinant seniūnijos gerbūvį.

Apibendrinant gautus rezultatus, darytina išvada, jog **Meškuičių seniūnijoje** lengviau pasiekiami bet kokie reikšmingi veiklos rezultatai, nes yra įsikūrusios aktyvios bendruomenės, jungiančios ir vienijančios žmones ne tik kasdieniniam bendravimui, problemų svarstymui ir sprendimui bei ES projektų rengimui ir įgyvendinimui visų gyventojų labui, bet ir puoselėjančios kasmetinėmis tradicinėmis šventėmis, kuriose noriai dalyvauja ne tik vietos gyventojai, bet ir savivaldybės atstovai, kiti Lietuvoje gerai žinomi veikėjai bei užsienio svečiai. **Pažymėtina tai,** kad Meškuičių seniūnijoje bendruomenių pirmininkai atstovauja ne tik tų narių, kurie yra toje bendruomenėje, bet visų gyventojų interesams, tuo tarpu, seniūnaičiai atstovauja gyventojų, kurie priklauso jiems pagal suskirstytas teritorijas- seniūnaitijas, interesams. **Apibendrinant Ginkūnų seniūno nuomonę, pastebėta, jog** nesant bendradarbiavimo tarp seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų, seniūnijos vadovui yra sudėtingiau vykdyti bet kokias veiklas. Jei bendruomenių pirmininkai siektų bendradarbiavimo, įtraukiant ir seniūnę ir seniūnaičius, įgyvendinant ES projektus, tai nebeliktų jokios konfrontacijos tarp jų ir kitų seniūnijos gyventojų. Neliktų abejonių dėl vykdomų projektų skaidrumo bei naudingumo visiems seniūnijoje gyvenantiems žmonėms. Būtų žymiai geriau vykdomos visos seniūnijai naudingos veiklos, taip gerinant visų vietos gyventojų poreikius. Be to, jie atstovauja tik savo sukurtos bendruomenės narių interesams.

Galima teigti, kad bendradarbiavimą ir tarpusavio santykius tarp visų savivaldos sistemos dalyvių, įmanoma pagerinti, dalyvaujant mokymuose. Tačiau tai yra susiję jau su aukštesnėmis institucijomis, šiuo atžvilgiu ne seniūnijomis, o savivaldybėmis ir jų skiriamomis lėšomis. Todėl galima išskirti, jog labai teisingai A.Laurinavičiūtė (2010) cituodama J. Douglas ir kt. (2003)

pastebi mokymų bendradarbiavimo tema poreikį, **kad bendradarbiavimo atskaitos taškas** – kvalifikuoti, iniciatyvūs ir motyvuoti vietos savivaldos darbuotojai.

2.3.3. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnaičių interviu duomenų analizė

Analizuojant Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijose bendradarbiavimo svarbą tarp seniūnų, seniūnaičių ir vietos bendruomenių, gerinant vietos gyventojų poreikius, svarbu išsiaiškinti ne tik seniūnų nuomonę tiriamu klausimu, bet ir apklausti seniūnijose dirbančius asmenis -seniūnaičius. Tai leidžia aiškiau suvokti tiriamą problemą, nes išsiaiškinamos tiek vienu (seniūnų), tiek kitų (seniūnaičių, vietos bendruomenių) tyrimo proceso dalyvių nuomonės. Kad gauta informacija būtų tikslingai apibendrinta, susisteminta ir išanalizuota, ieškant panašumų ir skirtumų tarp šių dviejų seniūnijų seniūnaičių, interviu vykdomas buvo pagal šią interviu protokolo struktūrą (žr. lentelę 2.3.3.1), apklausiant visus 11 (n=11) seniūnaitijų atstovus – 7 (n=7) Ginkūnų seniūnijos seniūnaičius ir 4 (n=4) Meškuičių seniūnijos seniūnaičius.

2.3.3.1. lentelė

Interviu protokolo struktūra

Bendri duomenys apie informantą	Pateikiami klausimai, susiję su tokiais rodikliais: išsilavinimas, gyvenimo trukmė seniūnaitijoje.
Klausimai, susiję su seniūnaičių instituto įsteigimo naudingumu ir reikšmingumu, seniūnaičių sueigose spęstinių klausimų aktualumu, pagrindinių problemų seniūnijoje įvardijimu, bendruomenių veiklos apibūdinimu.	Šios klausimų grupės tikslas yra atskleisti, kaip gyventojai vertina seniūnaičių instituto atsiradimą, jų veiklos naudingumą. <i>Klausimai atskleidžia bendradarbiavimo veiklų kontekstą.</i> Taip pat atsakyti į tokius klausimus: Kokius dažniausiai klausimus tenka svarstyti seniūnaičių sueigose? Ar seniūnaitijos gyventojai noriai su seniūnaičiais bendrauja ir bendradarbiauja? Kokiais dažniausiai klausimais ar nusiskundimais į juos kreipiasi?
Klausimai, susiję su bendradarbiavimo svarbumu tarp seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių, gerinant seniūnijos gyventojų poreikius.	Šio klausimų bloko dalyje svarbu išsiaiškinti: Kokiose veiklose seniūnaičiams daugiausia tenka bendradarbiauti su seniūnu (-e) ir vietos bendruomenėmis? Kokius klausimus dažniausiai tenka spęsti su seniūnijos vadovu? Kiek yra vietos bendruomenių seniūnijoje? Ar tenka seniūnaičiams bendradarbiauti su bendruomenių pirmininkais? Koks yra bendradarbiavimo tikslas? Kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama? Ar reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp seniūnaičių, seniūno ir vietos bendruomenių?

Sudaryta darbo autorės

Kad apklausa būtų išsami ir kokybiška, būtina sužinoti bendrus duomenis apie informantus. Respondentų buvo klausiama koks jų išsilavinimas ir kiek laiko gyvena seniūnaitijoje? Išnagrinėjus šiuos duomenis **Ginkūnų seniūnijoje**, pastebėta, jog 1 seniūnaitis turi vidurinį išsilavinimą, 2- aukštesnįjį, 3 aukštąjį universitetinį ir 1 seniūnaitė dar dabar mokosi universitete. Pagal pateiktus atsakymus apie gyvenimo trukmę seniūnaitijos teritorijoje keturi iš septynių atsakė, kad gyvena virš

24 metų, vienas- 18 metų, du – virš 40 metų. Palyginus duomenis gautus iš **Meškuičių seniūnijos**, jie yra analogiški: trys iš keturių seniūnaičių turi auštąjį universitetinį išsilavinimą, o 1- vidurinį. Pagal gyvenimo trukmę seniūnaitijoje, trys iš keturių seniūnaičių gyvena apie 20 metų, 1- 13 metų. Išsilavinimo lygis – vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių gyventojų užimtumą ir pajamas. Tai reiškia, kad šie žmonės sutikę dirbti savanorio darbą, atliks jį atsakingai, nors už jį ir nebus mokama. Todėl, **darytina išvada**, kad visi seniūnaičiai pagal turimą išsilavinimą pilnai gali eiti šias pareigas, nes pakankamai yra išprūsę ir bet kokioje situacijoje galės padėti seniūnui, sprendžiant bet kokią seniūnijos problemą. Be to, **svarbu pastebėti**, kad visi išrinkti seniūnaičiai yra gerai pažįstami vietos gyventojams, todėl turi igiję jų pasitikėjimą ir dauguma jų dirba jau antrą kadenciją.

Trečiasis interviu protokolo klausimas buvo skirtas išsiaiškinti, ar pastebimi pokyčiai seniūnijose, atsiradus seniūnaitijoms, kaip respondentai (t.y. seniūnaičiai) yra vertinami gyventojų dėl jų veiklos reikšmingumo, kuo jie prisideda prie seniūnijos veiklos. Seniūnaičių interviu duomenys suskirstyti į subkategorijas ir pateikti 10 priede.

Apibendrinus gautus rezultatus, svarbu pastebėti, kad atsiradus seniūnaitijoms, abiejų seniūnijų informantai (seniūnaičiai) patvirtino, jog yra tarpinė grandis tarp seniūno ir vietos gyventojų, kad padidėjo problemų sprendimo operatyvumas, kad dabar vyksta artimesnis bendradarbiavimas tarp visų seniūnijos gyventojų „*Žmonės labiau buriasi į bendruomenes, daugiau žinodami iš mūsų apie seniūnijos gyvenimą. Seniūnija daugiau sužino apie gyventojų poreikius, skundus*“. „*Mano seniūnaitijos gyventojai labai noriai dalyvauja visuose renginiuose, susitikimuose, šventėse, visuomeninėse veiklose*“.

Atkreiptinas dėmesys, kad **Meškuičių seniūnijos informantai** vienareikšmiškai atsakė „*Atsiradus seniūnaičio statusui, negalėčiau atskirti, ką darau kaip seniūnaitė, ką darau kaip bendruomenės valdybos narė*“. **Darytina išvada**, kad seniūnijos suskirstymas į seniūnaitijas ne visur turėjo didelės reikšmės. Tose seniūnijose, kur yra stiprios, aktyvios bendruomenės, ten viskas ir tebesprendžiama bendruomenių pagalba, nesureikšminant seniūnaičių statuso kartu bendradarbiaujant jose ir aktyviems seniūnaičiams. Tuo tarpu **Ginkūnų seniūnijos informantai teigė** „*Mums geriau matyti tame regione kur ko trūksta, o seniūnę mes informuojame tuoj pat, tokiu būdu yra sutaupomos lėšos kuriai bei laikas, nereikia seniūnei važiuoti, jei matome, kad negalėsime patys išspręsti kokios tai problemos, tai kartu su seniūne ieškome sprendimo būdų*“. **Todėl darytina išvada**, kad ten, kur nėra bendradarbiavimo tarp seniūnijos ir bendruomenių ar bendruomenės veikia atskirai su „savo bendruomenėmis“, seniūnaičiai seniūnams yra svarbūs ir reikalingi pagalbininkai, nes tik jie padeda seniūnui aptarti ir spręsti visas seniūnaitijoms opias problemas.

LR Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo 35 straipsnyje nurodyta, kad seniūnaičiai seniūnaitijoms rūpinimus klausimus svarsto ir sprendimus priima seniūnaičių sueigoje. Atsakydami į

klausimą, kokius dažniausiai klausimus tenka svarstyti seniūnaičių sueigose, visi informantai kalbėjo panašiai. Jų teigimu, seniūnaičių sueigas inicijuoja seniūnas, kurių metu svarstoma apie tai, ko trūksta seniūnijose, kokios problemos išsakytos gyventojų. Susitikę seniūnaičiai sužino, kas vyksta kitose seniūnaitijose bei sprendžia aktualius klausimus. **Ginkūnų seniūnaičių teigimu:** „Seniūnaičių sueigose išklausome seniūnės praėjusių metų veiklos ataskaitą bei vertiname ją, ji atsiskaito mums apie atliktus darbus bei panaudotas lėšas, taip pat padedame apsispręsti dėl naujai gautų lėšų tikslingo panaudojimo svarbiausių darbų vykdymui seniūnijoje. Visą šią informaciją mes perduodame savo seniūnaitijos gyventojams, paaiškindami kur kokios lėšos buvo skirtos, bei kiek kur yra išleista ir t. t.“. Tuo tarpu **Meškuičių seniūnaičių teigimu:** „Kadangi mūsų bendruomenių pirmininkai ir seniūnė labai sutaria, tai veiklos programa ir ataskaita už praėjusių metų gautų lėšų panaudojimą buvo pateikta per bendruomenės ataskaitinį susirinkimą. Šiomet atskiros seniūnaičių sueigos organizuoti nereikėjo, nes viską sužinojome bendruomenės susirinkime. Seniūnė pateikė praėjusių metų ataskaitą. pristatė šių metų veiklos programą ir lėšas, kurios gautos tų veiklų įgyvendinimui. Kartu su bendruomenės nariais aptarėme, kur tos lėšos bus panaudotos“.

Apibendrinus galima teigti, kad Ginkūnų seniūnijos vadovas visus numatomus seniūnijoje darbus bei planuojamas panaudoti lėšas apsprendžia seniūnaičių sueigose, nedalyvaujant nei bendruomenių pirmininkams, nei jų nariams. **Meškuičių seniūnijos vadovas** visus klausimus sprendžia ne vien su seniūnaičiais, o tariasi su bendruomenėmis, kuriose dirba seniūnaičiai ir ataskaitas pateikia per bendruomenių susirinkimus, kuriuose gali dalyvauti visi, besidomintys seniūnijos veikla, gyventojai. Tokiu būdu, numatant seniūnijos veiklas ateinantiems metams, daugiau žmonių gali siūlyti savo idėjas ir prisidėti prie numatomų veiklų įgyvendinimo. Ar tai duoda daugiau naudos seniūnijos veiklos gerinimui bei gerbūvio kūrimui ir kurioje seniūnijoje aktyviau bendradarbiaujama, bus matoma tolesnėje tyrimo eigoje.

Bendraudant su seniūnaičiais buvo siekiama išsiaiškinti, kaip gyventojai reaguoja į seniūnaitį, kokiais klausimais į jį kreipiasi. Gyventojai, bendraudami su seniūnaičiais, prašo padėti išspręsti jiems iškilusias problemas arba turi tam tikrų nusiskundimų vienu ar kitu klausimu. Pusiaus struktūrizuoto interviu su seniūnaičiais metu išsiaiškinta, kokiais dažniausiai klausimais gyventojai kreipiasi į juos. Gauta informacija apibendrinta ir pateikta 2.3.3.2 lentelėje.

2.3.3.2 lentelė

Seniūnaičių sprendžiami gyventojų nusiskundimai

Seniūnija	Gyventojų nusiskundimai
Ginkūnų	„Skundžiasi dėl buitinių problemų, teritorijų priežiūros. Turiu sukūrusi grupę (www.facebook.com), kurioje skelbiu naują informaciją, pranešimus. Grupėje yra ne tik mano seniūnaitijos gyventojai, bet iš visų Ginkūnų. Internetu labai patogu bendrauti, nes žmonės parašo ką nori paklausti, ar pasakyti.“ „Gatvių apšvietimas, gatvių kelių tvarkymo problemos, defektus rinkome, rašėme skundą dėl nebaigtų darbų kelių tvarkyme. Pagrindė dėl kelių asfaltavimo, greideriavimo darbų. Dėl gerbūvio pasibaigus vandentvarkos projektui atstatymo Ginkūnų seniūnijoje pirminės

	apžiūros. Seniūnaičiai nusprendė dar nevertinti pačios statybos aikštelės atstatymo, palaukti, kol bus sudėti borteliai, išlygintos žemės ir užsėta žolė. Nuspręsta įpareigoti UAB „Merkio statyba“ pašalinti darbų trūkumus ir išreikalauti, kad visos gatvės būtų nušluotos“. „Šapnagiuose yra vienas daugiabutis. Žmonės labiausiai skundžiasi dėl nuotėkų surinkimo šulinio. Dėl valkataujančių šunų buvo kreiptasi į policijos įgaliotinį, prašo patalpų įvairiems renginiams, nes labai aktyvūs seniūnaitijos žmonės, nori susiburti, švęsti savo seniūnaitijoje tradicines šventes.“ „...dažniausiai buitinių – lietaus vandens, šiukšlių, medžių lapų rudenį ar gatvių valymo žiemos metu. Susistabdo kelyje, nors ir nėra problemų, nori pabendrauti“.
Meškuičių	„...tai koks ženklas pastatymas, tai su kaimynais kas nors...dėl kelių valymo, gatvės apšvietimo visai neturime, tai opi problema, bet dėl lėšų trūkumo ji nebesvarstoma“, „nešienaujami gyventojų žalieji plotai arti gyvenamųjų namų; sugedęs drenažas, apsemti laukai“. „kaime yra prasta kelių būklė, kur trūksta pastoviai lėšų duobių taisymui, dėl kelių skambina vieni man, kiti tiesiai seniūnei. Dėl nepiristų šunų yra problemos“. „žmonėms labiausiai trūksta bendravimo, pasitiki manimi, nori išsipasakoti“.

Sudaryta darbo autorės

Pasak seniūnaičių, gyventojų reakcija į juos, kaip į valdžios atstovą, yra labai įvairi. **Ginkūnų seniūnijos seniūnaičiai teigė**, jog seniūnaitijų gyventojai dvejopai reaguoja į seniūnaitį, kaip į valdžios atstovą. Vieni labai jais pasitiki, stengiasi išsipasakoti savo problemas, geranoriškai bendraudami su seniūnaičiais, prašo padėti išspręsti jas arba išsako nusiskundimus vienu ar kitu klausimu, o kiti – atvirksčiai, nepripažįsta seniūnaičio, juo nepasitiki, kreipiasi tik į seniūną. **Atkreiptinas dėmesys**, jog „Aušros“ seniūnaitijos seniūnaitė yra sukūrusi tinklalapį, kuriame gyventojai išdėsto visas jiems aktualias problemas, tuo pat metu ji yra labiau žinoma ir vertinama jaunimo tarpe. Tuo tarpu, **Meškuičių seniūnijos seniūnaičiai** visiškai nepastebi jokių pasikeitimų žmonių vertinimo atžvilgiu, nes jie žinomi kaip aktyvūs bendruomenių nariai, į kuriuos jie gali kreiptis bet kokiame atveju „Žmonės žino, kad mūsų tokia pareigybė, jie patys rinko, bet mes to nesureikšminame, kai tik kreipiasi pagalbos visada padedame“.

Apibendrinus galima teigti, jog žmonės pažįsta seniūnaičius, dažniausiai į juos kreipiasi buitinais klausimais – teritorijos tvarkymo, gatvių apšvietimo, sniego nuvalymo žiemos sezonu, kelių greideriavimo ir kt. klausimais. Seniūnaičiai atlieka savo funkcijas, noriai bendrauja su savo teritorijos gyventojais bei, bendradarbiaudami su seniūnais, stengiasi operatyviai padėti išspręsti žmonėms iškilusias problemas.

Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnaičių interviu duomenys.

Sekančiu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti: kokiose veiklose seniūnaičiai daugiausia bendradarbiauja su seniūnu (-e) ar vietos bendruomenėmis? Informantų teiginiai šiuo klausimu suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas ir pateikti 11 priede. Kadangi seniūnaičiai yra tikrieji seniūno pagalbininkai, į seniūnus jie gali kreiptis kada tik reikia. Jie su seniūnais nuolat bendrauja, juos informuodami, kokia situacija yra jų seniūnaitijoje. **Ginkūnų seniūnaičiai teigė**, kad „...bendradarbiavimas su seniūne vyksta nuolatos. Tenka dažnai atvažiuoti, pasitarti su seniūne, esamas problemas numatyti į priekį, nes būna iš pat pradžių atrodo, jog tai vieno asmens problema,

vėliau pamatai, kad tai jau grupės žmonių problema“. Seniūnaitijų atstovai įvardino skirtingas bendradarbiavimo sritis išreiškiančias veiklas, kuriose jie dalyvauja (žr. 11 priedą), tai reiškia, kad jų bendradarbiavimas su seniūne, yra ypač aktyvus, o su bendruomenėmis nebendradarbiaujama visiškai „*Su bendruomenių pirmininkais nebendradarbiaujame visiškai, nes jiems nerūpi seniūnijos problemos, jie tik rūpinasi savo padėtimi ir savo bendruomene“.* **Meškuičių seniūnaičių teigimu** „*Nuoširdžiai, draugiškai, pagal galimybes sulaukiame seniūnės pagalbos, bendradarbiaujame visais klausimais“.* *Meškuičių seniūnaitijos seniūnaitė teigia, „Visose šventėse aš dalyvauju, prisidedu rengiant jas, turiu savo ūkį, esu rėmėja“.* Be to **Meškuičių seniūnaičiai pabrėžė**, jog visus klausimus jie svarsto ne tik su seniūne, bet ir su bendruomenių pirmininkais, nes jie yra tie žmonės, kurie patys organizuoja daug renginių, vienidami ir įtraukdami visą bendruomenę į bendras veiklas. Abiejų tirtų seniūnijų seniūnaičiai patvirtino, jog su seniūne „...*dažniausiai aptariami aplinkos tvarkymo, gatvių priežiūros, kokio tai renginio organizavimo seniūnijoje klausimai“.*

Apibendrinant gautus rezultatus bei patvirtinant seniūnų išsakytas (2.3.2. skyrelyje) nuomones, galima teigti, jog Ginkūnų seniūnijos seniūnaičiai ypač aktyviai bendradarbiauja su seniūne, ko visiškai nevyksta su bendruomenių pirmininkais. Tuo tarpu Meškuičių seniūnaičiai neišskiria aktyvesnio bendradarbiavimo su seniūne nei su bendruomenių pirmininkais. Galima daryti prielaidą, kad Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnaičiai geranoriškai bendradarbiauja su seniūnaičiais ir visada išklauso jų nuomones sprendžiant įvairius, dažniausiai ūkinius, klausimus.

Bendraudant su seniūnaičiais buvo siekiama išsiaiškinti, kiek vietos bendruomenių yra seniūnijoje bei kokią veiklą jos vykdo ir kaip aktyviai seniūnaičiams tenka bendradarbiauti su bendruomenių pirmininkais

Pasak Ginkūnų seniūnijos seniūnaičių, Ginkūnuose yra dvi bendruomenės, su kuriomis jie visiškai nebendradarbiauja, bendruomenių pirmininkai rūpinasi tik savo įkurtų bendruomenių reikalais. **Seniūnaičiai pabrėžė, jog skiriasi atstovaujamo gyventojų grupės** „...*bendruomenių pirmininkai atstovauja tik tų narių, kurie yra toje bendruomenėje, interesams, o mes atstovaujame visų gyventojų, kurie priklauso mums pagal teritorijas, interesams“* „...*Bendruomenių pirmininkai nepripažįsta mūsų ir mano, kad mes esame seniūnės statytiniai“.* Bendruomenių pirmininkai nebendraudžia ne tik su seniūnaičiais, bet ir su seniūne. Jų teigimu: „*Viena iš bendruomenių dar pristatė savo projektą mums „Dėl vaikų žaidimo aištelės įrengimo“ ir mes pritarėme jo reikalingumui, o kita net nederinusi su mumis, gavo ES lėšas, kurių dėka jau yra įrengtas stadionas“.* Seniūnaičių nuomone: „*Šio stadiono įrengimas, daugiau skirtas nuomos tikslams, rengiant kažkokius futbolo ar krepšinio turnyrus, o ne dėl mokinių sportavimo. Kad jis toks yra dabar įrengtas, tai dar nereiškia kad kažką labai jau džiugina ir pateisina tuos lūkesčius, kurie buvo numatyti“* „*Taip pat mokykla lieka be bėgimo takų, šuolio į tolį vietos“.* Beveik vieningai buvo išsakyta nuomonė, jog „*Centro“ seniūnaitijos gyventojai skundėsi, kad nenori stadiono, nes*

laukia daug mašinų daugiabučių kieme, taip pat didelis triukšmas, aplinkos tarša“. Tyrimo metu pastebėta, jog penki iš septynių šios seniūnijos informantų neigiamai vertina bendruomenių pirmininkų veiklas, rašant ES projektus „*Jiems nereikia rūpintis seniūnijos žmonių problemomis, jiems svarbu gauti ES lėšas savo projektų įgyvendinimui ir nesvarbu kam tie projektai duos naudos: jiems ar seniūnijos gyventojams“.* Vienas informantas teigė „*Povilo Karlinsko interesai daugiausiai ekonominiai, mano nuomone, jam bendruomenė reikalinga, kad gauti lėšas iš Europos Sąjungos. Pagrindinė problema yra ta, kad seniūnijos bendruomenė realiai neegzistuoja. Plačiaja prasme jos nėra“.* Todėl darytina išvada, jog siekti bendrų seniūnijai reikšmingų veiklos rezultatų, praktiškai yra neįmanoma. **Pasak Meškuičių seniūnijos seniūnaičių,** Meškuičiuose yra dvi bendruomenės: Meškuičių ir Naisių, su kuriomis jie labai aktyviai bendradarbiauja. Visi keturi informantai **pabrėžė,** jog tarp jų ir bendruomenių pirmininkų vyksta pastovus bendradarbiavimas, ypač įgyvendinant ES projektus. Dvi iš keturių seniūnaičių yra Meškuičių bendruomenės valdybos narės, o viena- Naisių bendruomenės valdybos narė. Jų teigimu, „*Su bendruomenių pirmininkėmis bendradarbiaujame nuolatos ir visais rūpimais seniūnijai klausimais. Viskas kas bevyktų seniūnijoje, vyksta per bendruomenes. Pradedant aplinkos priežiūros darbais, baigiant didžiuliais ES projektais, kurių dėka galime gerinti seniūnijos gerbūvį bei gyventojų poreikius“.* Visi informantai patvirtino, jog labiausiai išsiskiria Naisiai, nes jie turi visų veiklų iniciatorių, idėjų „generatorių“ bei vykdytoją ūkininką R. Karbauskį. Be galo daug yra padaroma ir pasiekama, būtent, jo dėka. Jis labai moka visus pritraukti bendram tikslui, ugdyti jaunąją kartą sugalvotomis veiklomis: inkilų kėlimas į medžius, medelių sodinimas, aplinkos tvarkymas ir t. t. „*Mūsų jaunimas, sekdamas R. Karbauskio pavyzdžiu, dalyvaudami įvairiose veiklose, bendradarbiaudami tarpusavyje, tapo atsakingais už savo atliktus darbus“.* Be to „*Naisių bendruomenę remia R. Karbauskio mecenatas, jie turi išskirtinį statusą, savo komercinę veiklą- dažasvydžio centrą, projektų rengėjus, ir t. t.“.*

Apibendrinus seniūnaičių nuomones, galima teigti, jog Ginkūnų seniūnijoje bendruomenių pirmininkai nespėdžia gyventojų problemų, nebendradarbiauja su seniūnaičiais jokiais klausimais. Tuo tarpu Meškuičių seniūnijoje vyksta aktyvus bendradarbiavimas tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių, pradedant aplinkos priežiūros darbais, baigiant didžiuliais ES projektais, kurių dėka gerinamas seniūnijos gerbūvis bei tenkinami gyventojų poreikiai.

Tyrimas atkleidė informantų požiūrį į bendradarbiavimą. Į pateiktus seniūnaičiams klausimus: ar reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių, koks yra bendradarbiavimo tikslas ir kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama. Gauta informacija apibendrinta ir pateikta 2.3.3.3 lentelėje.

**Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimo svarba
(seniūnaičių interviu duomenys)**

Ginkūnų seniūnijos seniūnaičių teiginiai	Meškuičių seniūnijos seniūnaičių teiginiai
Bendradarbiavimo esmė - bendro tikslo siekimas „Pagrindinis bendradarbiavimo tikslas turi vesti ne į skirtingas puses- tai turi būti bendra visos seniūnijos veikla. Kad jisai sutaptų ir gintų bendrus visų žmonių interesus, tikslas turi būti kaip siekiamybė ir prieinama visiems. Mes dabar guodžiam, glaištom problemas, kažkokiu tai būdu bandome spręsti, o bendruomenių pirmininkai lėšas skirsto ir projektus rašo“. „Ne tik reikalingas, bet ir būtinas glaudus bendradarbiavimas ir susitikimai. Seniūnė daugiausia domisi praktiniais reikalais, trūksta būtent dvasingumo ir žmogiškos šilumos. Tai yra didžiausia problema, kultūrinė problema – individualizmas, susvetimėjimas. Ne politika ir ekonomika yra svarbiausia žmonių gyvenimo laimei, o kultūra, vertybės, aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas tarpusavyje“. „Bendradarbiavimo tikslas - operatyviai organizuoti renginius, susitikimus. Seniūnijos veiklą galima matyti pagal renginius, gyventojų užimtumą, operatyvų problemų sprendimą. Kadangi seniūnijoje trūksta bendruomenių prisidėjimo, siekiant gerinti visų gyventojų gerbūvį, planuoju įkurti jaunimo bendruomenę, kuri aktyviai dalyvaus įvairiuose renginiuose ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje“. „Kartais netyčia, greitai iškilusi labai, labai didelė problema sutelkia visus gyventojus į vieną visumą ir tada tas bendradarbiavimas ateina netiesiogiai, per didelės problemos sprendimą, tai suburia vienija žmones, jie tampa artimesni. Čia ir yra tik bendradarbiavimo pasekmė – bet ką galima išspręsti tik bendraujant tarpusavyje tu gali kažką sugalvoti, išspręsti, vienas lauke esi ne karys“. Bendradarbiavimo reikšmingumas „Bendradarbiavimas labai reikšmingas, jei jis toks yra tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių. Mūsų seniūnijoje jis yra tik dalinis, t.y. bendradarbiavimas vyksta tarp mūsų ir seniūnės. Mes dalyvaujame seniūnaičių sueigose, stengiamės numatyti šventes jų organizacinius aspektus, aptariam atskirose seniūnaitijose esamas problemas, kaip jas reikėtų išspręsti, kviečiamės politikus, kad jie tarpininkautų, išsakytų savo nuomonę atskirais atvejais. Organizuodami talkas, komponuojame želdinius, gražiname aplinką, norime kad visa tai teiktų kažkokio tai džiaugsmo ir gerą nuotaiką visiems ir kad Ginkūnai gražėtų, kad taip prisidėtume prie savo seniūnijos gerbūvio kūrimo.“ Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas „...organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, gražinant aplinką, organizuojant ar dalyvaujant susitikimuose su kitos bendruomenės atstovais ar politikais- tai pagrindiniai aspektai kurių dėka vyksta bendradarbiavimas tarp seniūno ir seniūnaičių“.	Bendradarbiavimo esmė - bendro tikslo siekimas „Meškuičių seniūnijoje ES projektų rengimas – tai bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas, kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams“. „Bendradarbiavimo tikslas- kuo daugiau žmonių pritraukti bendruomeninei veiklai, siekti bendrų seniūnijos veiklos tikslų, tenkinant bendruomenės žmonių poreikius. Bendradarbiavimas vyksta per veiklas, kad būtų pasiekti bendri tikslai. „Bendradarbiavimo tikslas- siekti bendrų aplinkos sutvarkymo, gerbūvio kūrimo iniciatyvų įgyvendinimo. Turime tvirtą atramą- politikų pagalbą. Bendras siekis yra įgyvendinamas tik per aktyvų bendradarbiavimą“. „Mes bendradarbiaujame su visomis organizacijomis, veikiančiomis seniūnijoje: mokykla, ligonine, vaikų darželiu, policija, biblioteka, moterų klubu, bažnyčia ir t.t. Taip pat mūsų bendruomenės nariais yra politikai: Rima Baškienė, Ramūnas Karbauskis, kurie labai veikliai prisideda prie aktyvaus bendradarbiavimo plėtojimo visoje seniūnijoje“. Bendradarbiavimo reikšmingumas „Pagrindas bendradarbiavimui- atvirumas ir prieinamumas išsakyti visiems savo idėjas, pastebėjimus, pasiūlymus“. „Žmonės draugiškesni, organizuotesni, noriai dalyvauja renginiuose. Nesusipratimų mažiau, vieni kitiems padeda“. „Labai svarbu, kad tiek seniūnė, tiek seniūnaičiai, tiek vietos bendruomenių nariai labai tvirtai bendradarbiauja, nėra jokių nesusipratimų, kad kažkas, kažkam nepriklauso, o visi kiek gali tiek prisideda prie bendrų tikslų įgyvendinimo- ar savo idėjomis, ar darbais, ar gerais norais, ar nors pritarimu“. „Visi uždaviniai ar projektai vykdomi tik glaudaus bendradarbiavimo dėka. Jei neitume išvien, tai nieko ir nepasiektume“. „Bendruomenė sutaria su visomis organizacijomis, tai ir rezultatas yra visai kitoks. Bendruomenės susirinkimai yra atviri, viskas yra derinama, išklausoma kitų nuomonės, todėl nekyla kažkokių nesutarimų tarp visų bendruomenių narių“. Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas „...organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdam įvairius projektus, gražinant aplinką ar kitaip puoselėjant seniūnijos gerbūvį, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“.

Bendraujant su seniūnaičiais buvo išsiaiškinta, jog abiejų seniūnijų atstovai tiksliai įvardina **bendradarbiavimo tikslą**- kuo daugiau žmonių pritraukti bendruomeninei veiklai, siekti bendrų seniūnijos veiklos tikslų, tenkinant bendruomenės gyventojų poreikius. Bendradarbiavimas vyksta per veiklas, kad būtų pasiekti bendri tikslai. Tačiau **Ginkūnų seniūnijos seniūnaičių nuomone** „Bendradarbiavimas labai reikšmingas, jei jis toks yra tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių. Mūsų seniūnijoje jis yra tik dalinis, t.y. bendradarbiavimas vyksta tarp mūsų ir seniūnės“. Du iš septynių informantų teigė, jog su bendruomenėmis bendradarbiauti sudėtinga, nes jų planai ir keltos iniciatyvos ne visada atitinka realybės, kuri reikalinga seniūnijos gyventojams. Ne pažadais ar gražiomis idėjomis reikia prisidėti prie seniūnijos gerbūvio kūrimo, o realiais darbais bei pasiekimais, kurie būtų naudingi seniūnijos žmonėms. „Aušros“ seniūnaitijos atstovė pabrėžė „Kadangi seniūnijoje trūksta bendruomenių prisidėjimo, siekiant gerinti visų gyventojų gerbūvį, planuoju įkurti jaunimo bendruomenę, kuri aktyviai dalyvaus įvairiuose renginiuose ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje“. Šeši iš septynių informatų teigė „Ne politika ir ekonomika yra svarbiausia žmonių gyvenimo laimei, o kultūra, vertybės, aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas tarpusavyje“. Jų vieninga nuomone „Pagrindinis bendradarbiavimo tikslas turi vesti ne į skirtingas puses. Mes dabar guodžiam, glaistom problemas, kažkoku būdu bandome spręsti, o bendruomenių pirmininkai lėšas skirsto ir projektus rašo“.

Visiškai priešingi atsakymai bendradarbiavimo reikšmingumo klausimais buvo gauti iš Meškuičių seniūnaičių. Šioje seniūnijoje bendras siekis yra įgyvendinamas tik per seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių aktyvų bendradarbiavimą „Mūsų bendruomenė sutaria su visomis organizacijomis, tai ir rezultatas yra visai kitoks. Bendruomenės susirinkimai yra atviri, viskas yra derinama, išklausoma kitų nuomonės, todėl nekyla kažkokių nesutarimų tarp visų bendruomenių narių“. Visi seniūnaičiai vienareikšmiškai pabrėžė, jog visi uždaviniai ar projektai vykdomi tik glaudaus bendradarbiavimo dėka „Jei neitume išvien, tai nieko ir nepasiektume“. „Meškuičių seniūnijoje ES projektų rengimas – tai **bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas, kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams**“. Jie tvirtai žino, jog „...**bendradarbiavimo tikslas**- siekti bendrų aplinkos sutvarkymo, gerbūvio kūrimo iniciatyvų įgyvendinimo“ jų seniūnijoje yra visada pasiekiamas.

Remiantis seniūnaičių nuomonėmis, darytina išvada, kad abiejose seniūnijose ne tik reikalingas, bet ir būtinas glaudus bendradarbiavimas tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių. **Abiejose seniūnijose yra bendradarbiaujama šiais veiklas apimančiais aspektais:** „...organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką ar kitaip puoselėjant seniūnijos gerbūvį, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“. Tačiau **Ginkūnų seniūnijos atstovai patvirtino** seniūnės išsakytą nuomonę, jog trūksta bendradarbiavimo su vietos

bendruomenių pirmininkais „*Kol mes nedarysime visko bendrai, tol nieko ir nebus*“, „*Pagrindinis bendradarbiavimo tikslas turi vesti ne į skirtingas puses- tai turi būti bendra visos seniūnijos veikla*“. Tuo tarpu **Meškuičių seniūnaitijų atstovai akcentavo**, jog tik aktyvaus bendradarbiavimo dėka su bendruomenėmis, kurios yra seniūnijos veiklos organizatorės, ir seniūno pritarimu yra pasiekiami visi užsibrėžti tikslai ir gerinamas visų vietos gyventojų gyvenimas. ES projektų rengimas šioje seniūnijoje yra bendras seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių veiklos rezultatas, įgyvendinant bendrai sukurtas idėjas ir iniciatyvas visų gyventojų labui, gražinant aplinką, puoselėjant seniūnijos gerbūvį bei tenkinant gyventojų poreikius. Tyrimas patvirtina teorijoje pateiktą C. Sutton nuomonę, jog **bendruomenės organizavimas** - tai pagrindinė darbo forma, kurią sudaro geros kaimynystės projektai, savanorių įtraukimas tenkinti socialines reikmes, savipagalbos grupių kūrimas. Taip pat bendruomenės švietimas ir kvietimas dalyvauti vietinėse iniciatyvose.

2.3.4. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų bendruomenių pirmininkų interviu duomenų analizė

Šiame poskyryje bus pateikiama interviu metodu gauta informacija su Šiaulių rajono Ginkūnų (n=1) ir Meškuičių (n=2) bendruomenių pirmininkais. Tyrimui atskleisti rūpimi klausimai pateikti 6 priede. Interviu metu gauta informacija apibendrinta, susisteminta ir analizuojama ieškant panašumų ir skirtumų tarp bendruomenių pirmininkų nuomonių: dėl pokyčių pastebėjimo įsteigus seniūnaitijas, dėl seniūnaičių naudingumo seniūnijos administracijai ir gyventojams, dėl seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų valdžios pasidalijimo, dėl seniūnaičių veiklos finansavimo. Ši informacija reikalinga atskleisti bendradarbiavimo veiklų kontekstą. Svarbiausias klausimas buvo: **seniūnijos bendruomenių pirmininkų nuomonė apie jų bendradarbiavimo svarbą su seniūnais, seniūnaičiais, gerinant vietos gyventojų poreikius**, praplečiant šį klausimą papildomais klausimais, kurie bus nagrinėjami tolesnėje darbo dalyje. Interviu duomenų analizė buvo atlikta, taikant turinio analizės metodą. Informantų teiginiai suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas, kurie pateikti 12 priede.

Pirmiausia, interviu su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių bendruomenių pirmininkais buvo pradėdamas, sužinant bendrus duomenis apie informantus, kurie pateikti 2.3.4.1 lentelėje.

**Bendri duomenys apie informantus
(bendruomenių pirmininkų interviu duomenys)**

	Ginkūnų bendruomenės pirmininko atsakymai	Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų atsakymai
Koks Jūsų išsilavinimas?	Aukštesnysis	I. Aukštasis universitetinis II. Aukštasis universitetinis
Kiek laiko gyvenate seniūnijoje, o kiek laiko esate bendruomenės pirmininku (-e)? Kiek narių bendruomenėje?	Gyvenu 26 m., o Ginkūnų bendruomenei vadovauju beveik 5 metus. Mano vadovaujamoje bendruomenėje 33 nariai.	I. Gyvenu seniūnijoje 47 metai, o Meškuičių bendruomenei vadovauju virš 5 metų. Joje yra 168 nariai, o valdyboje -9. II. Gyvenu nuo gimimo 44 metai, o Naisių bendruomenė įkurta 2 metai. Joje 321 narys, iš jų 14 valdybos narių, tame tarpe valstiečių partijos lyderis R. Karbauskis.

Sudaryta darbo autorės

Apibendrinus informantų nuomones, teigtina, jog Ginkūnų seniūnijos bendruomenės pirmininkė seniūnijoje gyvena virš 20 metų, yra įkūrusi 33 narių bendruomenę ir atstovauja savo bendruomenės interesams „*Mano tikslas yra ką aš prižadėjau įvykdyti savo bendruomenės nariams, tą aš turiu įvykdyti*“. Ginkūnų bendruomenės pirmininkei reikia papildomų įgūdžių ar kompetencijos, vienyti žmones ir pritraukti į bendras veiklas, tuo pačiu, palengvinant ir jos pačios darbą. **Meškuičių seniūnijos bendruomenių pirmininkai** seniūnijoje gyvena virš 40 metų. Tai įrodo, jog yra labai gerai žinomi seniūnijos gyventojų ir turintys jų pasitikėjimą, geba organizuoti žmones, telkti juos bendram tikslui, nes jų bendruomenės yra pakankamai didelės- Meškuičių bendruomenėje šiuo metu 168 nariai, o Naisių -321 narys, tačiau bendruomenės jungia visus kaimo gyventojus, kurių yra apie tūkstantį.

Vertinant pokyčius, įsteigus seniūnaitijas, bendruomenių pirmininkų nuomonės išsiskyrė. Ginkūnų bendruomenės pirmininkės teigimu „...tai visiškai nereikalingas iš viršaus nuleistas, neaišku kam naudingas statusas. Tai yra bendruomenių silpninimas, tai yra savivaldos silpninimas ir tai yra nusikaltimas prieš bendruomenių vystymosi idėją“. Savo įsitikinimą ji pagrindė teiginiu: „*Seniūnaičiai dažnai yra naudojami kaip instrumentas politikai vykdyti. Tai yra kai kurių politinių jėgų interesas turėti sau korektiškus žmones seniūnijose kada nekorektiški politine prasme yra bendruomenių pirmininkai*“. Informantė prieštaravo LR Vietos savivaldos įstatymo pataisos atsiradimui, teigdama, jog iš seniūnaičių turi naudos tik savivaldybės, plėsdamos sau reikalingų žmonių ratą seniūnaitijose, per kuriuos rinkimuose gali vykdyti agitaciją, kovoti su kitaminčiais ir t.t. **Galima teigti, kad Ginkūnų bendruomenės pirmininkė**, skirtingai nei seniūnijos vadovė, neigiamai vertina seniūnaičio statuso įsteigimą, tvirtindama, jog žmonėms nebeaišku kas svarbesnis ir į ką jie turi kreiptis, atsiradus kokiai problemai. Informantės teigimu, jo atsiradimas įnešė tik sumaištį ir susipriešinimą tarp pačių bendruomenių narių. Tuo tarpu **Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų teigimu „kažkokių ypatingų pokyčių seniūnijos**

veiklose atsiradus seniūnaičiams tikrai nepastebime“, nes visos seniūnaitės, sutikusios eiti tas pareigas yra žinomos ir aktyvios mūsų bendruomenių valdybos narės, todėl jos žmonių ir buvo išrinktos. Labiausiai seniūnaičiai prisideda operatyvesniu informacijos perdavimu seniūnei ir patariamuoju balsu sprendžiant kokias bebūtų seniūnaitijos ar seniūnijos problemas. „*Seniūnamas darbas tikrai palengvėjo. Manome, kad seniūnaitis yra tikrasis seniūno pagalbininkas, seniūnės nurodymų vykdytojas“*. **Galima teigti, kad Meškuičių seniūnijos bendruomenių pirmininkės neįžvelgia** seniūnaičio instituto reikšmingumo, nes visi svarbūs seniūnijai klausimai sprendžiami, padedant bendruomenių pirmininkams, kartu dalyvaujant ir seniūnaičiams. Tačiau seniūnaičių atsiradimą vertina teigiamai, „...*dar aktyvesnis darbas seniūnijoje tapo, vis daugiau žmonių pritraukia visuomeninei veiklai, talkoms, pagyvino bendradarbiavimą tarp pačių seniūnijos gyventojų“*.

Kalbant apie seniūnaičių veiklos finansavimą, bendruomenių pirmininkų **nuomonės išsiskyrė. Ginkūnų bendruomenės pirmininkės teigimu** „...*finansavimas reikalingas tik ne seniūnaičiui. Seniūnaičiai jau kiek metų yra iš esmės nieko daryti jie negali, tik tarnauti seniūnui. Nėra už ką jiems mokėti“*. Jos nuomonė šiuo klausimu sutapo su Meškuičių seniūnės išsakyta nuomone „*Pirmiausia reikėtų finansuoti tada bendruomenės pirmininko darbą, nes tie žmonės kur kas daugiau padaro seniūnijos labui, o dirba taip pat visuomeniniais pagrindais“*. Informantė pabrėžė, kad bendruomenėms būtinas finansavimas „*Bendruomenės dalyvauja europiniuose projektuose, jos gali gauti labai rimtą paramą, remontuoti pastatus, remontuoti patalpas savo infrastruktūrą, to negali seniūnaičiai“*. **Tuo tarpu Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkai** buvo tolerantiški „*Kažkiek kompensuoti išlaidas reikėtų, bet ne atlyginimą mokėti. Kažkokią sumą metams gal reikėtų skirti, už kurią jie galėtų atsiskaityti, nes vis tiek jie naudoja savo transportą, kurą, telefono išlaidos yra“*. Jie akcentavo, jog seniūnaičių veiklą reikėtų bent jau dalinai finansuoti, kad jiems pasidengtų kuro, telefono išlaidos. **Darytina išvada**, jog Ginkūnų bendruomenės pirmininkė netoleruoja seniūnaičio atsiradimo ir neįžvelgia jokios seniūnaičių veiklos bei galimybės jų finansavimui. Tuo tarpu Meškuičių ir Naisių bendruomenių informantai vertina seniūnaičių veiklas, kurios bent dalinai galėtų būti finansuojamos, padengiant tai kas išleidžiama vykdant jas, tenkinant gyventojų poreikius.

Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų bendruomenių pirmininkų interviu duomenys.

Nusakant bendradarbiavimą, svarbu išskirti funkcijų pasiskirstymą tarp bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio. Sekančiu klausimu, Ginkūnų, Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų buvo pasiteirauta, ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos? Interviu metu su informantais išsiaiškinta, kad šiose seniūnijose seniūnaitis ir

bendruomenės pirmininkas nėra vienas ir tas pats asmuo. **Ginkūnų bendruomenės pirmininkė** kategoriškai pasisakė prieš seniūnaičių vykdomas funkcijas „*Aš žinau kas yra seniūnaitis, bet aš nežinau ką jis veikia. Informacijos teikėjas, tai dar ne padėjėjas. Tai tik pareigų dubliavimas su bendruomenių pirmininkais*“. Informantė pabrėžė, jog ji atstovauja visų žmonių interesams, o seniūnaičiai, anot jos, tik trukdis seniūnijos gyventojams, kurių patariamasis balsas nieko nereikia. Tačiau pasisakymo pradžioje informantė buvo teigusi, jog ji atstovauja savo įkurtos bendruomenės t. y. 33 narių interesams, tuo tarpu seniūnaičiai atsakingi už savo seniūnaitijų, t.y. jiems priskirtų teritorijų gyventojų problemas. **Darytina išvada**, jog informantė nepripažįsta seniūnaičių, kaip seniūnaitijų valdžios atstovų, todėl neigiamai atsiliepia apie jų funkcijas ir prisiima jų vykdymą sau. Į šį klausimą, visiškai skirtingai atsakė **Meškuičių seniūnijos informantės**, kurių nuomonės sutapo su Meškuičių seniūnijos vadove ir su jų seniūnaičiais „*Lyg ir dubliuojasi tos pareigybės: žmonių įtraukimas į veiklą, aplinkos tvarkymas, idėjos projektų rašymui, o mano kaip pirmininkės funkcija tuos projektus tinkamai pateikti ir įgyvendinti. Tačiau mes pasidaliname šias pareigybes ir dirbame „ranka rankon*“. *Nėra, kad seniūnaitės kliudytų man, o aš joms. Mes labai gražiai sutariame, todėl ir projektai parašomi realūs, naudingi visai seniūnijai*“.

Apibendrinus informantų nuomonės šiuo klausimu, galima daryti išvadą, jog Ginkūnų seniūnijos bendruomenės pirmininkė nepripažįsta seniūnaičių, neižvelgia jokių jų atliekamų funkcijų, rūpinasi tik savo vadovaujama bendruomene, todėl nesistengia su jais bendradarbiauti ir siekti bendrų seniūnijai reikšmingų rezultatų. Tuo tarpu Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkės pritaria seniūnaičių statuso įsteigimui, nes tiek seniūnaičiai, tiek pirmininkai tarpusavyje glaudžiai bendradarbiaudami, įgyvendina didžiulius projektus, puoselėja seniūnijos gerbūvį.

Sekančiais klausimais buvo siekiama išsiaiškinti informantų požiūrį į bendradarbiavimą. Į pateiktus bendruomenių pirmininkams klausimus: ar bendradarbiauja su seniūnu ir seniūnaičiais? ar reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių, koks yra bendradarbiavimo tikslas ir kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama bei kokios dar galimos bendradarbiavimo galimybės seniūnijoje, gauta informacija apibendrinta ir išdėstyta 2.3.4.2 lentelėje.

2.3.4.2 lentelė

**Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimo svarba
(bendruomenių pirmininkų interviu duomenys)**

Ginkūnų bendruomenės pirmininko teiginiai	Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų teiginiai
Bendradarbiavimas tik su seniūnu „Su seniūne bendradarbiauju, bet su seniūnaičiais nematau tikslo. Reikia tik atvirumo, bendradarbiavimo ir susikalbėjimo. O ką keičia šioje sistemoje	Aktyvus bendradarbiavimas tiek su seniūnu, tiek su seniūnaičiais „ Gyvename kaip viena šeima. Daugiausia šventės yra organizuojamos bendruomenių iniciatyva, nes

bendradarbiavimas su seniūnaičiais?“.

Bendradarbiavimo reikšmingumas

„Bendradarbiavimas, darbas kartu, padėjimas vienas kitam, turi labai didelę reikšmę, nes nuo to ir priklauso žmonių nuostatos ir nuotaikos. Privalu bendradarbiauti jei tu save paskyrei visuomenės poreikiams. Bendradarbiavimas labai reikšmingas, jei jis toks yra tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių. Mūsų seniūnijoje jis yra tik dalinis, t.y. bendradarbiavimas vyksta tarp bendruomenių ir seniūnės“.

Bendradarbiavimas tarp seniūno ir bendruomenių yra svarbiausias

„Visame kame bendradarbiavimo pagrindas, vykdam bet kokias seniūnijos veiklas, yra tik tarp seniūno ir vietos bendruomenės pirmininko bei jos narių. Valdymo prasme, efektyvumo prasme visiškai jokios reikšmės nesudaro seniūnaičio įsikišimas. Seniūnaičiai yra nereikalinga tarpinė, kuri iš viso nieko neįtakuoja ir niekam nepadaeda, jeigu nėra sąlyčio taškų tarp seniūnijos ir bendruomenės“.

Bendradarbiavimas su seniūnaičiais įmanomas

„Protingiausia būtų jei seniūnas prašytų bendruomenės pirmininką būti ir seniūnaičiu ar bent bendruomenės aktyvo nariu. Reikia, kad seniūnaitis būtų aktyvus bendruomenės narys ir veiktų išvien su bendruomene. Jeigu tikslas yra sukurti ne konfrontaciją, pasikviečiant seniūnaitį eiti pareigas, o siekti bendrų bendruomenės tikslų, turint tvirtą savo nuomonę, poziciją, idėjas, tai viskas labai gerai“.

Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas

„Bendradarbiavimas, glaudus ryšys yra reikalingas tarp seniūno ir bendruomenių. Seniūnijoje bendradarbiaujama šiais aspektais: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdam įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“.

Bendradarbiavimo tikslas

„...tai siekiamybė bendrų tikslų, bet kaip tuos tikslus pasiekti ir įgyvendinti, jei didžiausia problema-individualizmas ir susvetimėjimas“.

Bendradarbiavimo tobulinimo galimybės

„**Finansinis savarankiškumas.** Siūlysiu mini savivaldybės įsteigimo statusą. Savarankiškai spręstini klausimai skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos dalyvių, esančių seniūnijoje“.

„Norint stiprinti bendradarbiavimo įgūdžius, manau, reikėtų būtinai dalyvauti seminaruose, mokymuose ar šiaip švietėjiškoje programoje, kurioje būtų mokomasi bendradarbiavimo patirties, tuo pat metu plečiant bendradarbiavimo galimybes“.

bendruomenė turi savo strategiją, savo matymą, savo renginius. Visas aktyvumas ir bendradarbiavimas vyksta per bendruomenes“.

„Negaliu išskirti kas labiau padeda seniūnei, organizuojant įvairius renginius. Tai vietos žmonės, su kuriais seniūnė dirba, kultūros darbuotojai, aišku seniūnaičiai ir bendruomenių pirmininkai“.

Bendradarbiavimo reikšmingumas

„Aišku, turi labai didelę reikšmę, jei dirbama viena linkme „ranka rankon“. Pagrindinis tikslas- **Meškuičių seniūnijos** gražinimas, sutvarkymas. Taip pat pernai esame **pripažinti geriausia bendruomene Šiaulių apskrityje.** Bendruomenės susirinkimai yra atviri, visiems gerai žinomos išleidžiamos lėšos, todėl yra daug skaidrumo, žmonių pasitikėjimo. Jokios trinties negali būti, jokių ginčų, tik komandinis darbas gali duoti apčiuopiamus rezultatus.

„**Naisiuose,** vykdam eilę projektų, bendradarbiavimas, aišku, turi labai didelės reikšmės. Be to organizuojame kasmetinius festivalius, kur labai daug iniciatyvos, idėjų mums teikia R. Karbauskis. Jis geba pritraukti ir senus, ir jaunus bendram siekiui“.

Seniūnės rūpestingumas- bendradarbiavimo pagrindas

„Jei rūpi seniūnei kas vyksta mokykloje, bendruomenėje, kultūroje, tai vadinasi jai rūpi viskas. Bendradarbiaujama visais įmanomais aspektais, vykdam reikšmingas seniūnijai veiklas“.

Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas

Bendradarbiavimas, glaudus ryšys tarp visų šių grandžių yra reikalingas ir tikrai visais šiais aspektais bendradarbiaujama: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdam įvairius projektus, gražinant aplinką ar kitaip puoselėjant seniūnijos gerbūvį, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais.

Veiksniai, skatinantys bendradarbiavimą:

„...stiprios bendruomenės; seniūnaičiai- aktyvūs bendruomenių nariai; į veiklas įtraukiami vietos bendruomenių gyventojai, jaunimas; bendro tikslo siekimas“.

Bendradarbiavimo tikslas- bendro tikslo siekimas

„Svarbiausia, tai ėjimas vieno tikslo link – o to pasiekti galima tik per bendradarbiavimą. Meškuičių seniūnijoje ES projektų rengimas – tai **bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas,** kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams“.

Bendradarbiavimo tobulinimo galimybės

„**Finansinis savarankiškumas.** Jei duotų seniūnui savarankiškai valdyti lėšas ir patiems nuspręsti kaip efektingiau jas panaudoti, tai bendradarbiavimas suaktyvėtų dar labiau. Savarankiškai spręstini klausimai dėl tinkamai panaudojamų lėšų, įvairių problemų sprendimas ar projektų įgyvendinimas, renginių organizavimas skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos dalyvių, esančių seniūnijoje“.

Sudaryta darbo autorės

Pabendravus su bendruomenių pirmininkėmis, išaiškėjo, kad požiūris į bendradarbiavimą, jo svarbą lyginant Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų informančių nuomones kardinaliai skiriasi.

Ginkūnų bendruomenės pirmininkė bendradarbiavimą su seniūne įvardino reikalingu, lyg ir išskyrė, kad bendradarbiaujanti su ja, tačiau palyginus su Ginkūnų seniūnės teiginiais, pastebima, jog seniūnė bendradarbiauja su seniūnaičiais, „...*nors norėtuši aktyvaus bendradarbiavimo ir su bendruomenių pirmininkais „Kol mes nedarysime visko bendrai, tol nieko ir nebus“*“. Pasak informantės, bendradarbiavimas su seniūnaičiais neturi jokios reikšmės „*Valdymo prasme, efektyvumo prasme visiškai jokios reikšmės nesudaro seniūnaičio įsikišimas*“. Ji nevertina seniūnaičių kaip seniūnijos atstovų, kurie prisideda prie seniūnijos veiklų vykdymo, todėl ir bendradarbiavimo su jais jokiais aspektais nemato „*Visame kame bendradarbiavimo pagrindas, vykdam bet kokias seniūnijos veiklas, yra tik tarp seniūno ir vietos bendruomenės pirmininko bei jos narių*“. Ginkūnų bendruomenės pirmininkė vienintelę bendradarbiavimo galimybę su seniūnaičiais mato, jei seniūnaitis būtų bendruomenės narys ir veiktų išvien su bendruomene „*Protingiausia būtų jei seniūnas prašytų bendruomenės pirmininką būti ir seniūnaičiu ar bent bendruomenės aktyvo nariu*“. Informantė pabrėžia, kad pagrindas bendradarbiavimui- atvirumas ir prieinamumas išsakyti visiems savo idėjas, pastebėjimus, pasiūlymus. Tačiau tuo pat metu ji prieštarauja savo nuomonei, nes jokių idėjų, pasiūlymų ar iniciatyvų iš seniūnaičių ji nepriima, teigdama „*Seniūnaičiai yra nereikalinga tarpinė, kuri iš viso nieko neįtakoja ir niekam nepadedą, jeigu nėra sąlyčio taškų tarp seniūnijos ir bendruomenės*“. Be to ji išskiria bendradarbiavimo tikslą, kaip siekiamybę bendrų tikslų, „...*bet kaip tuos tikslus pasiekti ir įgyvendinti, jei didžiausia problema- individualizmas ir susvetimėjimas*“. Kyla klausimas: kas iniciatorius to tokio susvetimėjimo? **Apibendrinus informantės nuomonę šiuo klausimu, galima daryti išvadą**, jog šios seniūnijos bendruomenės pirmininkė turi savo įsitikimus, kuriais ji vadovaujasi manydama, jog bendradarbiauti su seniūnaičiais, jei jie nėra tos bendruomenės nariai, nėra tikslo. **Be to, pažymėtina**, nors informantė teigia „...*seniūno ir bendruomenių santykiai yra svarbiausi šitoje sistemoje*“, tačiau bendradarbiavimo su seniūne taip pat nėra. Jei vieno projekto suderinimas su seniūnija, informantės manymu, jau bendradarbiavimas, tai seniūnės nuomonė kitokia. Sudėtinga yra seniūnijoje pasiekti visiems reikšmingų veiklos rezultatų, jei bendruomenių pirmininkai nelaiko seniūnaičių lygiaverčiais partneriais ir tokiu būdu ignoruoja juos. **Apibendrinant Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų nuomones, pastebėta**, jog požiūris į bendradarbiavimą visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių atžvilgiu yra vienodas. Tiek bendruomenių pirmininkai, tiek seniūnaičiai, tiek seniūnė įvardino veiksnius, skatinančius bendradarbiavimą „...*stiprios bendruomenės; seniūnaičiai- aktyvūs bendruomenių nariai; į veiklas įtraukiami vietos bendruomenių gyventojai, jaunimas; bendro tikslo siekimas*“. Abi informantės pabrėžė, jog visas aktyvumas ir bendradarbiavimas vyksta per bendruomenes „*Daugiausia šventės yra organizuojamos bendruomenių iniciatyva, nes bendruomenė turi savo strategiją, savo matymą, savo renginius*“. Šios seniūnijos bendruomenių pirmininkės bendradarbiavimo pagrindą išvelgia

seniūnės rūpestingume „*Jeį rūpi seniūnei kas vyksta mokykloje, bendruomenėje, kultūroje, tai vadinasi jai rūpi viskas*“. **Pažymėtina tai**, kad seniūnaičiai yra tų bendruomenių aktyvūs nariai, todėl esant stiprioms bendruomenėms, įtraukiant juos į visas seniūnijoje vykdomas veiklas, bendradarbiavimas yra ypač reikšmingas. Visi dirba viena linkme „ranka rankon“ ir yra lygiaverčiai partneriai. Jų teigimu „...tik komandinis darbas gali duoti apčiuopiamus rezultatus“. Naisių bendruomenės pirmininkė pabrėžė, jog jų bendruomenę vienija ir bendradarbiavimą tarp visų bendruomenės narių skatina, labai daug iniciatyvos, idėjų jiems teikia jų bendruomenės valdybos narys R. Karbauskis „*Jis geba pritraukti ir senus, ir jaunos bendram siekiui*“. Be to informantės pritarė jau išsakytoms seniūnės ir seniūnaičių nuomonėms „*Meškuičių seniūnijoje ES projektų rengimas – tai bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas, kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams*“. Jos įvardino, jog svarbiausia, tai ėjimas vieno tikslo link, kuris yra pasiekiamas tik glaudaus bendradarbiavimo dėka. **Apibendrinus informančių nuomones šiuo klausimu, darytina išvada**, jog šioje seniūnijoje bendradarbiaujant seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams bei jų nariams, visi yra lygiaverčiai partneriai, todėl visos vykdomos veiklos, rašomi projektai yra labai naudingi ir reikšmingi visiems seniūnijos gyventojams. Tik aktyvus bendradarbiavimas tarp visų šios seniūnijos vietos savivaldos dalyvių sujungia bendram tikslui, kuris visų pagalba yra greičiau ir efektyviau įgyvendinamas.

Toliau buvo klausama: kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama? kokios dar galimos bendradarbiavimo galimybės seniūnijoje? **Abiejų tirtų seniūnijų informantai teigė**, jog **seniūnijoje bendradarbiaujama šiais aspektais**: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką ar kitaip puoselėjant seniūnijos gerbūvį, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais. Tačiau **Ginkūnų bendruomenės pirmininkė** pabrėžė, kad šiais aspektais bendradarbiaujama tik su seniūne. Tuo tarpu Ginkūnų seniūnės teigimu buvo minima, kad šiais aspektais bendradarbiaujama su seniūnaičiais. Manytina, jog Ginkūnų bendruomenių pirmininkai apylamai nelinkę nei su kuo bendradarbiauti ir rūpinasi tik savo sukurtos bendruomenės narių interesais. **Meškuičių seniūnijos abi informantės pabrėžė** „...bendradarbiavimas, glaudus ryšys tarp visų šių grandžių (seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenų) yra reikalingas ir tikrai visais tais aspektais nuolat bendradarbiaujama mūsų seniūnijoje“. Jų teigimu labiausiai juos vienija ES projektų rengimas, siekiant gauti lėšas, prisidedant prie seniūnijos gerbūvio puoselėjimo.

Į paskutinį klausimą **Ginkūnų bendruomenės pirmininkė** atsakė, tiksliai įvardindama bendradarbiavimo tobulinimo galimybes. Jos nuomone, norint plėsti bendradarbiavimo galimybes, pirmiausia reikalingas seniūnijos finansinis savarankiškumas, nes „...savarankiškai spręstini klausimai skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos dalyvių, esančių seniūnijoje“. Taip pat jos manymu „Norint stiprinti bendradarbiavimo įgūdžius, manau, reikėtų būtinai dalyvauti

seminaruose, mokymuose ar šiaip švietėjiškoje programoje“. Informantė patikslino, jog šiam tikslui pasiekti turėtų prisidėti savivaldybės, kurios tas programas ir turėtų rengti bei finansuoti.

Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkių nuomonės sutapo su Ginkūnų pirmininkės išsakyta nuomone, jog bendradarbiavimo galimybių plėtra galima, suteikiant seniūnijai finansinį savarankiškumą „*Jei duotų seniūnui savarankiškai valdyti lėšas ir patiems nuspręsti kaip efektingiau jas panaudoti, tai bendradarbiavimas suaktyvėtų dar labiau*“.

Apibendrinant gautus rezultatus, darytina išvada, jog Meškuičių seniūnijoje lengviau pasiekiami bet kokie reikšmingi veiklos rezultatai, nes yra išikūrusios aktyvios bendruomenės, jungiančios ir vienijančios žmones ne tik kasdieniniam bendravimui, problemų svarstymui ir sprendimui bei ES projektų rengimui, bet ir jų įgyvendinimui, prisidedant prie seniūnijos gerbūvio puoselėjimo bei gyventojų poreikių tenkinimo. **Pažymėtina tai, kad Meškuičių seniūnijoje** bendruomenių pirmininkai aktyviai bendradarbiauja tiek su seniūne, tiek su seniūnaičiais, nors **neįžvelgia** seniūnaičio instituto reikšmingumo, nes visi svarbūs seniūnijai klausimai sprendžiami, padedant bendruomenių pirmininkams, kartu dalyvaujant ir seniūnaičiams. Bendradarbiavimo tikslas- bendro tikslo siekimas „*Gyvename kaip viena šeima*“. Šioje seniūnijoje visi yra lygiaverčiai partneriai, tame ir pasireiškia kažkieno iniciatyva (ar seniūno, ar seniūnaičio, ar bendruomenės pirmininko), kurią tik reikia paversti siekiamu tikslu ir įgyvendinus gauti norimą rezultatą. **Todėl Meškuičiai yra pavyzdys kitoms Šiaulių apskrities seniūnijoms, nes išsiskiria savo projektine veikla, jos rezultatais, bendradarbiavimo glaudumu tarp visų seniūnijos veikiančių vietos savivaldos dalyvių. Ginkūnų seniūnijoje** sudėtinga yra siekti seniūnijai reikšmingų veiklos rezultatų, kai bendruomenių pirmininkai nelaiko seniūnaičių lygiaverčiais partneriais. Anot informantės, seniūnaičiai nieko neveikia tik „*tarnauja seniūnui*“. Tuo tarpu seniūnės ir seniūnaičių teigimu, bendruomenių pirmininkai visiškai nesirūpina seniūnijos gyventojų problemomis, naudojasi galimybe gauti ES lėšas savo parašytų projektų įgyvendinimui, kurie nevisada prisideda prie visos seniūnijos gerbūvio kėlimo. Seniūnaičiams bei vietos gyventojams kyla abejonių dėl bendruomenių pirmininkų vykdomų projektų tikslingumo, skaidrumo bei naudingumo. **Svarbu pastebėti, jog Ginkūnų bendruomenės pirmininkės ir seniūnės nuomonės sutapo, siūlant bendradarbiavimo tobulinimo galimybę- mokymus, kuriuose būtų mokomasi bendradarbiavimo patirties. Finansinis savarankiškumas-** dar viena bendradarbiavimo tobulinimo galimybė įvardijama abiejų tirtų seniūnijų bendruomenių pirmininkų, kur sprendžiami klausimai dėl gautų lėšų tikslingo panaudojimo, skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos sistemos dalyvių veikiančių seniūnijoje.

IŠVADOS

Atskleidžiant bendradarbiavimo veiklų kontekstą, tarp seniūnijose veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių, darytinos šios **teorinės dalies išvados**:

1. Atlikus mokslinės literatūros šaltinių analizę nustatyta, jog Lietuvoje per daugelį metų keitėsi požiūris į vietos savivaldą, todėl keitėsi ir vietos savivaldos apibrėžimai. Savivalda yra suvokiama kaip atskira valdžios rūšis, esanti arčiausiai gyventojų, pagrindinė viešųjų paslaugų teikėja. Kadangi **vietos savivalda** apibūdinama, kaip savivaldybei suteikta teisė savarankiškai tvarkyti dalį bendrų visuomenės reikalų, todėl ji grindžiama tam tikrais principais, kurie suskirstyti į vietos savivaldos esmę apibūdinančius principus ir vietos savivaldos institucijų veiklos principus.

2. Teisiniu aspektu, pagrindinis vietos savivaldą reglamentuojantis įstatymas – **Vietos savivaldos įstatymas**, kurio 2008 m. naujoje redakcijoje vietos savivaldos sąvoka suformuota naujai, akcentuojant gyventojų bendruomenės savitvarką ir savaveiksmiškumą tvarkytis pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją. Vietos savivaldos sąvoka yra įteisinta ir yra pagrindas demokratijai įsitvirtinti.

3. **Seniūnija**- savivaldybės struktūrinis teritorinis padalinys bei **seniūnaitijos**, kurios buvo sudarytos iš seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamųjų vietovių ar jų dalių, vykdant 2008 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymą, **padeda realizuoti pagrindinę demokratinę nuostatą** - „priartinti valdžią prie žmonių“. Šiuo įstatymu, formuojant savivaldą iš „apačios“, siekiant geriau spręsti žmonių problemas, skatinant bendradarbiavimą tarp seniūnijos administracijos ir vietos bendruomenių narių, buvo išrinkti gyvenamosios vietovės atstovai- seniūnaičiai.

4. Kiekvienoje seniūnijoje gali būti įsikūrusios bent kelios ne pelno siekiančios organizacijos – **bendruomenės**, kurios aktyviai bendradarbiauja su seniūnijomis bei vienija žmones kasdieniniam bendravimui. **Mokslinėje literatūroje** įvairių autorių pateiktų apibrėžimų skirtingas formulavimas parodo, kad bendruomene galima vadinti nedidelę žmonių grupę, kuri yra linkusi jungtis, siekiant kartu spręsti aktualias jiems problemas ir teikiant abipusę pagalbą, o tai įrodo, jog bendruomenės veikla neįmanoma be individo ir bendruomenės sąveikos bei bendradarbiavimo.

5. Demokratinio valdymo idėja sudaro sąsajas tarp valdžios ir piliečių turėti nuolat veikiančias tarpusavyje struktūras ir teisinę bazę tarpusavio santykiams reguliuoti. Nors bendradarbiavimas yra savanoriška veikla, tačiau bendradarbiavimo vietos savivaldoje nederėtų suprasti kaip atsitiktinio proceso, vykstančio savaime. **Bendradarbiavimas** reikalauja iniciatyvių ir motyvuotų žmonių bei kvalifikuotos vadybos. Seniūnas, pirmiausia kaip vadybininkas, turi turėti platų bendradarbiavimo suvokimą. Sugebėjimas vadovautis efektyvaus bendravimo principais leidžia prasmingai ir tikslingai sąveikauti su kitais žmonėmis siekiant bendrų tikslų. Norint pritraukti gyventojus

aktyviai dalyvauti bendrose veiklose, reikia pastovaus ryšio su bendruomene ir didelių pastangų, siekiant aktyvaus bendradarbiavimo tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių. **Bendradarbiaujant visiems seniūnijoje veikiantiems savivaldos sistemos dalyviams (seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams bei jų nariams), visi turi būti lygiaverčiai partneriai ir mokytis per abipusį bendravimą.**

Empirinės dalies išvados:

Nuo 2009 m. sausio 1 d., įsigaliojus Vietos savivaldos įstatymo pataisai, pagal kurią atsirado **nauja piliečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo forma Lietuvoje- seniūnaitija**, buvo išrinkti gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovai- seniūnaičiai.

6. **Atlikus tyrimą nustatyta, jog Ginkūnų seniūnijoje** šio instituto įsteigimas naudingas seniūnijos vadovui, padedant suburti žmones, organizuojant renginius, sprendžiant svarbias seniūnijai problemas, bendraujant su savivaldybės atstovais. Seniūnaičiai pagerino komunikavimą, bendravimą tarp seniūnijos ir vietos gyventojų. **Meškuičių seniūnijoje**, esant stiprioms bendruomenėms, **neįžvelgiamas** seniūnaičio instituto reikšmingumas, nes visi svarbūs seniūnijai klausimai sprendžiami kartu su bendruomenių pirmininkais, dalyvaujant ir seniūnaičiams.

7. **Išskirti pagrindiniai skirtumai tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių atliekamų funkcijų. Ginkūnų seniūnijoje** bendruomenių pirmininkai atstovauja tik savo bendruomenės interesams, naudojasi galimybe gauti ES lėšas savo parašytų projektų įgyvendinimui, kurie nevisada prisideda prie visos seniūnijos gerbūvio kėlimo. Seniūnaičiai atstovauja priskirtos teritorijos- seniūnaitijos gyventojų interesams, rūpinasi gyventojų problemomis, negali rašyti projektų. **Meškuičių seniūnijoje** ES projektų rengimas – tai bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas, kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams. Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkai dirba ne tik savo bendruomenių labui, bet gerina visos seniūnijos gerbūvį, tenkina visų gyventojų poreikius. **Darytina prielaida, kad glaudus bendradarbiavimas leidžia išvengti funkcijų dubliavimo.**

8. **Tyrimo metu identifikuota, kad Ginkūnų seniūnijoje** vyksta konfrontacija tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių. Pasyvus bendradarbiavimas bendruomenių pirmininkų ir su seniūnu. **Meškuičių seniūnijoje** bendradarbiavimas tarp visų vietos savivaldos sistemos dalyvių yra glaudus ir betarpiškas, jis remiasi abipusiu supratimu ir partneryste. Akivaizdu, kad tarpusavio santykiuose kiekviena bendradarbiaujanti pusė siekia patenkinti savo seniūnijos bendrus interesus, gerinant visų šioje teritorijoje gyvenančių piliečių poreikius, puoselėjant seniūnijos gerbūvį.

9. **Tyrimo rezultatai atskleidė**, kad seniūnaičiai savo veikla bei pastangomis nuolat bendradarbiaudami su savo teritorijos gyventojais, seniūnijos vadovu bei jos darbuotojais, padeda seniūnijai vykdyti naudingas veiklas, kuriomis pasiekiamas konkretus rezultatas, gerinant visų toje teritorijoje gyvenančių piliečių poreikius, prisideda prie seniūnijos socialinės gerovės kėlimo.

10. **Meškuičių seniūnijoje išskiriami glaudūs ryšiai ir bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas, tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių:** vykdamas įvairius ES projektus, organizuojant įvairias šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, gražinant aplinką ar kitaip puoselėjant seniūnijos gerbūvį, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais. **Ginkūnų seniūnijos vadovė bendradarbiauja šiais aspektais, išskyrus ES projektų vykdymą, bet tik su seniūnaičiais.**

11. Seniūnijos darbuotojams, seniūnaičiams, bendruomenių pirmininkams bei jų nariams reikalinga dalyvauti mokymuose (seminaruose), mokantis bendradarbiavimo patirties, tuo pat metu plečiant bendradarbiavimo galimybes. Finansinis savarankiškumas- dar viena bendradarbiavimo tobulinimo galimybė, įvardijama abiejų tirtų seniūnijų bendruomenių pirmininkų, kur sprendžiami klausimai dėl gautų lėšų tikslingo panaudojimo, skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos dalyvių veikiančių seniūnijoje.

12. **Tyrimu visumos pagrindu, daromos išvados, kad Meškuičių seniūnijos seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas yra ypač aktyvus, kuriam pagrindą duoda šie bendradarbiavimą skatinantys veiksniai:** stiprios bendruomenės; seniūnaičiai- aktyvūs bendruomenių nariai; į veiklas įtraukiami vietos bendruomenių gyventojai, jaunimas; bendro tikslo siekimas. **Svarbu pastebėti, jog seniūnų, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas yra be galo reikšmingas, taip teigiama literatūroje tai pasitvirtino ir tyrimo metu. Nuo to koks yra seniūnijos ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas priklauso ir viešojo administravimo efektyvumas. Ginkūnų seniūnijos vadovas aktyviai bendradarbiauja su seniūnaičiais, kurie siūlo savo pagalbą, palaiko ir supranta seniūnijos ir gyventojų ryšio svarbą. Tuo tarpu, bendruomenių pirmininkai aplamai nelinkę nei su kuo bendradarbiauti ir rūpinasi tik savo sukurtos bendruomenės narių interesais, pasyviai prisidedami prie visos seniūnijos veiklos efektyvumo ir gerbūvio gerinimo.**

REKOMENDACIJOS

Atlikus bendradarbiavimo galimybių tyrimą Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose ir pastebėjus bendradarbiavimo, tarp Ginkūnų seniūnijos seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių, trūkumus, siūlomos tokios rekomendacijos:

1. Rekomenduojama Ginkūnų seniūnijos vadovui siūlyti aktyviems seniūnaičiams kurti naujas bendruomenes, derinant seniūnaičių ir vietos bendruomenių pirmininkų funkcijas, kuriose jie galėtų save realizuoti ir ieškoti naujų idėjų, rašyti ES projektus bendradarbiaujant seniūnijos atstovams ir kitiems bendruomenių nariams, tokiu būdu prisidedant prie bendradarbiavimo plėtros ir seniūnijos gerbūvio puoselėjimo.

2. Parengti seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių strateginį veiklos planą, kuriant atvirą bendruomenę, seniūnijos veiklas orientuoti į bendro tikslo siekimą.

3. Skatinant bendruomeniškumą, aktyvinti jaunimą įsitraukti į savanoriškas veiklas savo seniūnijoje.

4. Išnaudoti visas bendradarbiavimo galimybes – rengti vienos ar kelių mažesnių seniūnijų seniūnaičių susitikimus su Tarybos nariais, Administracijos vadovais, skyrių vedėjais aptarti bendruomenėms rūpimus klausimus, kartu ieškoti problemų sprendimo būdų.

5. Rekomenduojama Meškuičių seniūnijai pasidalinti gerąja patirtimi su kitų seniūnijų atstovais, organizuoti susitikimus, atskleidžiant veiklas, kurių vykdymas (įgyvendinimas) skatina glaudų bendradarbiavimą tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių.

6. Šiaulių rajono savivaldybė turėtų skirti finansavimą seniūnijoms, suteikiant galimybes seniūnijų, seniūnaitijų, bendruomenių atstovams, dalyvauti parengtose bendradarbiavimo tobulinimo (plėtojimo) programose, mokymuose, kuriuose būtų įgyjami tarpusavio bendradarbiavimo įgūdžiai.

7. Didinti seniūnijų ir seniūnų veiklos ūkinį ir finansinį savarankiškumą bei finansavimo tolygumą.

LITERATŪRA

1. Arimavičiūtė, M. (2004). Strateginio valdymo savivaldybėse ypatumai ir teisiniai apribojimai. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Šiaulių universitetas: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, p. 16.
2. Aleksandravičius, A. (2004). *Kaimo bendruomenių plėtra*. Kaunas: LŽŪU.
3. Astrauskas, A. (2003). *Vietos savivaldos samprata ir savivaldybės institucinė struktūra*. Vilnius.
4. Astrauskas, A., Galinienė, B. (2003). *Vietos savivalda Lietuvoje: teoriniai ir istoriniai aspektai*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
5. Baršauskienė, V., Leliūgienė, I. (2001). *Sociokultūrinis darbas bendruomenėje: užsienio šalių patirtis// monografija*. Kaunas: Technologija, p. 375, 20.
6. Bendruomenės plėtra. (2004). Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto Socialinio darbo institutas.
7. Bendruomeniškumas ir savivalda. (2010) Teminis straipsnių rinkinys - Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, Lietuvos savivaldybių asociacija. Vilnius.
8. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
9. Daugirdas, V., Mačiulytė, J. (2006). *Decentralizacija ir teritorinė savivalda Lietuvoje*. Politologija, Nr. 3 (43), p. 91-106.
10. Etzioni, A.(1995). *New Communitarian Thinking*. Charlott- Tesville: University Press of Virginija.
11. Gervatauskaitė, M. (2008). *Socialinės paramos šeimai tinklas seniūnijoje* (Magistro baigiamasis darbas, Vytauto Didžiojo universitetas). [interaktyvus] [žiūrėta 2012-01-20]. Prieiga per internetą:<http://vddb.library.lt/fedora/get/LTeLABa0001:E.02~2008~D_20080618_155430-40825/DS.005.0.01.ETD>. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080618_155430-40825/DS.005.0.01.ETD>.
12. Gestautas, P. (2009). Seniūnaitis ir seniūnaitijos. Ar tai nauja vietos savivaldoje? *Savivaldybių žinios, Nr. 8 (480)*, p. 10.
13. Ginkūnų seniūnija [interaktyvus] [žiūrėta 2011-11-20]. Prieiga per internetą: < <http://www.ginkunai.lt/node/35>>
14. Girdzijauskienė, S. (2006). *Kokybinis interviu. Metodiniai nurodymai*. Vilnius: VU
15. Goubin, E. (2004). *Participation Methods: How to think about getting started*. In Citizen Innovation Local Governance: Report and Guidelines from De-mos Project.
16. Grigas, R. *Sociologinė savivoka*. Vilnius: Rosma, 2001.

17. Imbrasaitė, J. (2004). *Dalyvavimas bendruomenėje: individualūs resursai, motyvacija ir socialinis kapitalas*. Socialinė ekonomika: Vietos bendruomenės poreikiai ir galimybės. Tyrimo ataskaita [interaktyvus] [žiūrėta 2012-02-03]. Prieiga per internetą: <http://politika.osf.lt/kiti/dokumentai/BendruomeniuGalimybiuTyr.pdf> >.
18. Juknevičienė, V. (2007). *M. Weberio biurokratijos teorijos reikšmė šiuolaikinių viešojo administravimo organizacijų kontekste*. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 1(8). p. 126.
19. *Kas yra vietos savivalda?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-11-24]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=110> >. [savivaldybių portalas](http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=110).
20. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
21. Kasperavičienė, V. (2009, rugsėjis). Seniūnaičių rinkimai jau įsibėgėjo. *Savivaldybių žinios*, Nr. 28 (500), 11.
22. Kodėl bendruomenės nepatenkintos vietos savivalda? (2009, spalio). *Savivaldybių žinios*. Nr. 31(503), 6.
23. Laurinavičiūtė, A. (2010). *Savivaldybės ir biudžetinių įstaigų bendradarbiavimas: Anykščių rajono savivaldybės atvejo tyrimas* (Magistro baigiamasis darbas, Vilniaus Mykolo Romerio universitetas). [interaktyvus] [žiūrėta 2012-04-02]. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20110207_104938-75649/DS.005.0.01.ETD >.
24. Laurinavičius, A. (2001). *Bendruomenės teisėtvara*. Vilnius.
25. Lakis, J. (2008). *Interesų konfliktai ir taikinamasis viešosios erdvės potencialas*. Konfliktų sprendimas ir valdymas. Vilnius, 240-246.
26. Lazdynas, R. (2005). *Savivalda: filosofija, teorija, praktika*. Šiauliai.
27. Leliūgienė, I., Sadauskas, J. (2011). Bendruomenės sampratos traktuotės ir tipologija. *Socialinių mokslų studijos*. 3(4), 1281–1297.
28. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
29. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 55-1049.
30. Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-02-13]. Prieiga per internetą: http://skelbimas.lt/istatymai/vietos_savivaldos_istatymas.htm
31. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Valstybės žinios. 2008, Nr. 15-508.
32. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2008, Nr. 113-4290.

33. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 2008, Nr. 123-4657.
34. Lietuvos savivaldybių portalas [interaktyvus][žiūrėta 2012-01-25]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=3>.
35. Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacija LSSA (2009) [interaktyvus] [žiūrėta 2012-01-20]. Prieiga per internetą: <http://www.seniunai.lt/lt/nuostatai/>.
36. 2007 m. kovo 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 282 „Dėl vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcijos“ // Valstybės žinios. 2007, Nr.95-3831.
37. Luobikienė I. (2005). *Sociologinių tyrimų metodika*. Kaunas: Technologija.
38. Mačiulytė, J., Ragauskas, P. (2007). *Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link?*. Vilnius: „Versus aureus“.
39. Mizgerienė, V. (2009). *Savivaldos institucijų ir nevyriausybinų organizacijų bendradarbiavimo ypatumai* (Magistro baigiamasis darbas, Šiaulių universitetas). [interaktyvus] [žiūrėta 2012-02-02]. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090827_111937-32512/DS.005.0.01.ETD.
40. Morkūnaitė – Lazauskienė, A. (2010). Vietos savivalda pirmojoje ir antrojoje Lietuvos Respublikoje. *Darbai ir dienos*, 53, 99 – 118. p. 114-115.
41. Naujos redakcijos LR Vietos savivaldos įstatymas. [žiūrėta 2011–12–28]. Prieiga per internetą: <http://lt.lt.allconstructions.com/portal/istatymai/article/5364>
42. Navickas, A. (2007). *Vietos savivalda ir demokratiniai procesai*. Paskaitų konspektas. Vilnius: Vilniaus universitetas.
43. Nefas, S. (2008). Lietuvos kaimų ir miestelių vietos bendruomenių funkcionalumą lemiantys veiksmiai. *Viešoji politika ir administravimas*, 21, 98- 107.
44. Pilipavičius, V. (2007). Bendruomenė ir bendruomeninės veiklos prielaidos // *Vagos* Nr. 77 (30). Kaunas: LŽŪU.
45. Pilipavičius, V. (2008). Bendruomeninis verslas: dabartis ir perspektyvos. Konferencija „Lietuvos kaimo konkurencingumo stiprinimas: geroji patirtis“ straipsnių rinkinys. Kaunas: LŽŪU.
46. Poviliūnas, A. (2003). *Kaimo atskirties profiliai*. Vilnius: Kronta.
47. Putnam, R. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
48. Puškorius, S. (2006). *Savivaldos institucijų socialinis politinis veiksmingumas :monografija*. Vilnius: MRU.

49. Raišienė, A. (2005). Bendradarbiavimo kaip viešojo sektoriaus veiklos organizavimo alternatyvos teoriniai aspektai. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 317-321.
50. Savanevičienė, A., Šilingienė V. (2005). *Darbas grupėse*. Kaunas: Technologija.
51. Savivaldybių žinios. 2009 m. sausio 29 d. Nr. 4 (476). Vilnius: AB „Spauda“.
52. *Seniūno vadovas* (2010). Kaunas: KTU Savivaldos mokymo centras.
53. Sutton, C. (1999). *Socialinis darbas, bendruomenės veikla ir psichologija*. Vilnius: Vilniaus Universiteto Specialios psichologijos laboratorija.
54. Skėrytė, J. (2008). Vietos savivaldos įstatymas: šaltyšius pakeis seniūnaičiai [interaktyvus] [žiūrėta 2012-01-20]. Prieiga per internetą: http://www.alfa.lt/straipsnis/182844/Vietos.savivaldos.istatymas..saltysius.pakeis.seniunaiciai=2008-05-13_18-25/%C5%BDi%C5%ABr%C4%97ta%202011-11-06.
55. Stačiokas, R., Rimas, J. (2002). *Lietuvos savivaldybių raida ir veiklos finansavimas: monografija*. Kaunas: Technologija.
56. Stračinskienė, L. (2006). Piliečių dalyvavimo galimybės priimant sprendimus vyriausybės ir savivaldybės lygyje. *Tyrimai* [interaktyvus] [žiūrėta 2012-02-03]. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/lt/?pid=74&id=43>.
57. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų seniūnija „2011 m. Seniūnijos veiklos ataskaita“ [interaktyvus] [žiūrėta 2011-11-20]. Prieiga per internetą: <http://www.ginkunai.lt/sites/default/files/2011%20m%20veiklos%20ataskaita.pdf>.
58. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Meškuičių seniūnija „2011m. Seniūnijos veiklos ataskaita“.
59. Šiaulių rajono savivaldybė- Teritorija (2010) [interaktyvus] [žiūrėta 2012-01-20]. Prieiga per internetą: <http://www.siauliai-r.sav.lt/index.php?-1167026467>.
60. Šlapkauskas, V. (2000). *Šiuolaikinės bendruomenės savikūros sąlygos ir veiksniai. Bendruomeniškumas ir savivalda*. Vilnius.
61. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius.
62. Žilinskas, G. (2010). *Vietos savivaldos sistema*. E. Chlivickas, *Įvadas į viešąjį valdymą*. Kaunas: Technologija.
63. Žydžiūnaitė, V. (2008). *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos*. Mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.

PRIEDAI

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO STRUKTŪRA LIETUVOJE

Teritorinis ir hierarchinis valdžios pasidalinimas

VALSTYBĖ	REGIONAS	SAVIVALDYBĖ	SENIŪNIJA	
Nuts 0	Nuts II	Nuts IV	Nuts V	
RINKĖJAI	?	RINKĖJAI	?	Atstovaujamoji valdžia
MINISTRAS PIRMININKAS	APSKRITIES VIRŠININKAS	MERAS	?	
VYRIAUSYBĖ	?	KOLEGIJA (VALDYBA)		
MINISTERIJOS	APSKRITIES ADMINISTRACIJA DEPARTAMENTAI	ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS	SENIŪNAS S	Vykdomoji valdžia
	SPECIALIOSIOS MOKYKLOS IR GLOBOS NAMAI	ADMINISTRACIJOS SKYRIAI	BRIGADA UCH!	
	BENDROS ĮMONĖS	VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ ĮMONĖS IR IŠTAIGOS		
KONSTITUCINIS TEISMAS				Teisminė valdžia
AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS	ADMINISTRACINIS TEISMAS			
APELIACINIS TEISMAS	APYGARDOS TEISMAS	APYLINKĖS TEISMAS		

? – pažymėtos struktūros, kurių trūksta Lietuvoje pagal subsidiarumo principą.

Šaltinis: Lazdynas, R. (2005). *Savivalda*. Filosofija, teorija, praktika. Šiauliai. p. 67.

Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatyme (2008 m. redakcija)
4 straipsnyje išdėstyti pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra
smulkesni ir suteikiantys daugiau konkretumo, tai:

- „1) atstovaujamosios demokratijos;
- 2) savivaldybių savarankiškumo ir veiklos laisvės pagal Konstitucijoje ir įstatymuose apibrėžtą kompetenciją;
- 3) savivaldybės tarybos viršenybės prieš jai atskaitingas savivaldybės vykdomąsias institucijas. Savivaldybės taryba turi įgaliojimus kontroliuoti jos sudarytas ir jai atskaitingas savivaldybės vykdomąsias institucijas;
- 4) savivaldybės vykdomųjų institucijų atskaitingumo savivaldybės tarybai. Savivaldybės vykdomųjų institucijų sprendimai turi būti grindžiami įstatymais, Vyriausybės ir (arba) savivaldybės tarybos sprendimais;
- 5) atsakingumo savivaldybės bendruomenei. Savivaldybės tarybos nariai (toliau – tarybos nariai) už savo veiklą yra atsakingi ir atskaitingi rinkėjams ir visai savivaldybės bendruomenei;
- 6) savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus;
- 7) savivaldybių ir valstybės interesų derinimo tvarkant viešuosius savivaldybių reikalus;
- 8) bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimo. Savivaldybės institucijų priimti sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymų garantuotų atskirų gyventojų teisių;
- 9) savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas savivaldybės gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas. Savivaldybės institucijos diegia savivaldos principus švietimo, kultūros ir kitose įstaigose, remia asociacijų iniciatyvas, susijusias su viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymu;
- 10) veiklos skaidrumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma;
- 11) viešumo ir reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę. Savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą;
- 12) žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių, lygių galimybių.“

Pusiau struktūrizuoto interviu klausimai Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriui

2012 m.

Susitikimo tema: Seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose.

Klausimus pateikė: Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo programos neakivaizdinių studijų V kurso studentė Rima Grikštienė.

Atsakymus teikė:

Duomenys apie seniūnaitijų steigimą ir seniūnaičių institucijos reikalingumą.

1. Nuo 2009 m. sausio 1 d. Seimo valia LR Vietos savivaldos įstatyme įsigaliojo nauja gyvenamosios vietos atstovo – seniūnaičio institucija. Kas pasikeitė Vietos savivaldos sistemoje, suskirsčius seniūnijas į seniūnaitijas ir atsiradus seniūnaičio institucijai Šiaulių rajone? Šis 2008 m. LR Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo 8 skirsnio 33 straipsnis kėlė daug diskusijų tiek savivaldybių administracijose, tiek vietos gyventojų bendruomenėse? Kaip vykdoma naujoji Vietos savivaldos įstatymo nuostata ir kokio atgarsio sulaukta iš seniūnijų vadovų ir vietos bendruomenių narių? *Komentaras*

.....

.....

.....

2. Jūsų nuomone, ar įmanoma visiems seniūnaičiams vienodai prisidėti prie seniūnijos veiklos gerinimo? Nuo ko tai priklauso: gyventojų skaičiaus seniūnaitijoje, esamų problemų dažnumo jam priklausančioje teritorijoje, bendradarbiavimo su seniūnu ir vietos bendruomene ar pačio seniūnaičio aktyvumo, siekiant bendrų seniūnijos veiklos tikslų? *Atsakymą argumentuokite*.....

.....

.....

3. LR Vietos savivaldos įstatymo 8 skirsnio 34 straipsnyje apibrėžtos seniūnaičių funkcijos. Jūsų nuomone, ar seniūnaičiai visomis įstatyme apibrėžtomis funkcijomis naudojasi? Ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos, prisidedant prie seniūnijos veiklos? *Komentaras*.....

.....

.....

4. LR Vietos savivaldos įstatyme numatyta, kad seniūnaičiai dirba visuomeniniais pagrindais. Kaip manote, ar reikėtų skirti finansavimą seniūnaičių veiklai? *Komentaras*

.....

.....

5. Kada seniūnija veikia efektyviai, kas tai lemia? Ar pastebite pasikeitimus seniūnijų veiklose, atsiradus seniūno padėjėjui, gyvenamosios vietovės (seniūnaitijos) bendruomenės atstovui-seniūnaičiui? *Komentaras*

.....

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus nuomonė apie seniūnijų vadovų bendradarbiavimo svarbą su seniūnaičiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius.

6. Jums tenka bendrauti su seniūnijų vadovais. Kokią naudą seniūnijos gyventojams, jų poreikių tenkinimui duoda seniūnų, vietos bendruomenių ir seniūnaičių bendradarbiavimas?
Komentaras.....
.....
.....

7. Ar galėtumėte teigti, jog seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimas bei glaudūs ryšiai su vietos bendruomenėmis turi didelę reikšmę, prisidedant prie vykdomų veiklų ir bendrų tikslų seniūnijose siekimo? *Atsakymą argumentuokite*
.....
.....

8. Jūsų nuomone, ar reikalingas seniūnijoje glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių? Kaip manote, koks yra bendradarbiavimo tikslas? Kaip tai atsispindi seniūnijos veiklos rezultatams? *Dažniausiai bendradarbiaujama šiais aspektais:* organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais. Gal žinote, o gal dar galėtumėte pasiūlyti kokias nors bendradarbiavimo galimybes tarp šių seniūnijose veikiančių savivaldos sistemos dalyvių? *Pasidalinkite gerą patirtimi šiuo klausimu*.....
.....
.....

Nuoširdžiai dėkoju už Jūsų pagalbą, kantrybę bei nuoširdumą atsakant į Jums pateiktus klausimus!

**Pusiau struktūrizuoto interviu klausimai Šiaulių rajono
seniūnijos seniūnui (-ei)**

2012 m.

Susitikimo tema: Seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose.

Klausimus pateikė: Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo programos neakivaizdinių studijų V kurso studentė Rima Grikštienė.

Atsakymus teikė:.....seniūnijos seniūnas (-ė).

Bendri duomenys apie informantą.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?.....
2. Kiek laiko dirbate seniūnijoje?.....

Duomenys apie seniūnaitijų steigimą ir seniūnaičių institucijos reikalingumą.

3. Ar pastebite pokyčius seniūnijos veikloje, atsiradus seniūnaičių statusui? Kokią naudą seniūnijai bei jos gyventojams duoda seniūnaičių atliekamas darbas? Ar reikalingas toks padėjėjas seniūnijoje? *Komentaras*

4. LR Vietos savivaldos įstatyme nurodyta, kad seniūnaitis dirba visuomeniniais pagrindais. Kaip manote, ar reikėtų jų veiklai skirti finansavimą? *Komentaras*

Šiaulių rajono..... seniūnijos seniūno nuomonė apie jo bendradarbiavimo svarbą su seniūnaitiais, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius.

5. Ar yra jūsų seniūnijoje bendruomenės pirmininkas išrinktas seniūnaičiu? Kaip manote, ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos? *Komentaras*.....

6. Žmonės, turėdami problemų, pirmiausiai kreipiasi į jus, ar į savo seniūnaitį? Ar visada pavyksta visus klausimus išspręsti? Kokiais dažniausiai klausimais į jus kreipiasi? Kaip dažnai jūs susitinkate su savo pagalbininkais- seniūnaitiais? Kas rodo iniciatyvą susitikimams? Kokius klausimus dažniausiai tenka spręsti su seniūnaičiu (-e)? Kaip jūs su jais bendradarbiaujate? *Komentaras*.....

7. Ar turite seniūnijoje aktyvių bendruomenių, ar su jomis bendradarbiaujate? Kokiais dažniausiai klausimais tenka bendrauti? *Komentaras*.....

8. Ar vyksta seniūnijoje bendradarbiavimas tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių? O tarp seniūno ir seniūnaičių? *Komentaras*.....

9. Jūsų nuomone, ar reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp jūsų, vietos bendruomenių ir seniūnaičių? Koks yra bendradarbiavimo tikslas? Gal galite įvardinti ar pasiūlyti papildomas bendradarbiavimo galimybes tarp jūsų, seniūnaičių ir seniūnijos bendruomenių? Gal turite naujų idėjų, ką šiuo klausimu reikėtų gerinti? *Atsakymą argumentuokite*.....

Nuoširdžiai dėkoju už Jūsų pagalbą, kantrybę bei nuoširdumą atsakant į Jums pateiktus klausimus!

**Pusiau struktūrizuoto interviu klausimai..... seniūnijos
seniūnaičiui (-ei)**

2012 m.

Susitikimo tema: Seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose.

Klausimus pateikė: Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo programos neakivaizdinių studijų V kurso studentė Rima Grikštienė.

Atsakymus teikė:.....seniūnaitijos seniūnaitis.

Bendri duomenys apie informantą.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?
2. Ar gyvenate šios seniūnaitijos teritorijoje? Kiek laiko?

Duomenys apie seniūnaitijų steigimą ir seniūnaičių instituto reikšmingumą.

3. Ar pastebite pokyčius seniūnijoje, atsiradus seniūnaitijoms? Kas pasikeitė seniūnijos darbe ar veikloje, įsteigus seniūnaičio statusą? Ar seniūnaitijos gyventojai noriai su Jumis bendrauja ir bendradarbiauja? Kuo jūs prisidedate prie seniūnijos veiklos? *Komentaras*.....

4. Kokius dažniausiai klausimus tenka svarstyti seniūnaičių sueigose? Kas inicijuoja šias sueigas ir kaip aktyviai tenka dalyvauti jose? *Komentaras*.....

5. Ar seniūnaitijos gyventojai noriai su Jumis bendrauja ir bendradarbiauja? Kokiais dažniausiai klausimais ar nusiskundimais į jus kreipiasi?

Šiaulių rajono..... seniūnijos seniūnaičio nuomonė apie jo bendradarbiavimo svarbą su seniūnu, vietos bendruomenėmis, gerinant vietos gyventojų poreikius.

6. Kokiose veiklose daugiausia tenka bendradarbiauti su seniūnu (-e) ar vietos bendruomenėmis? Kokius klausimus dažniausiai tenka spręsti su seniūnijos vadovu? *Komentaras*.....

7. Ar yra ir kiek suburta vietos bendruomenių jūsų seniūnijoje? Kokia veiklą jos vykdo ir kaip tai prisideda prie seniūnijos veiklos rezultatų? Kaip aktyviai bendradarbiaujate su bendruomenių pirmininkais? Kokiais klausimais? *Komentaras*

8. Jūsų nuomone, ar reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp jūsų, seniūno ir vietos bendruomenių? Kaip manote, koks yra bendradarbiavimo tikslas? Kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama seniūnijoje? *Atsakymą argumentuokite*.....

***Nuoširdžiai dėkoju už Jūsų pagalbą, kantrybę bei nuoširdumą atsakant į Jums
pateiktus klausimus!***

**Pusiau struktūrizuoto interviu klausimai Šiaulių rajono
seniūnijos bendruomenės pirmininkui (-ei)**

2012 m.

Susitikimo tema: Seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas Šiaulių rajono Ginkūnų, Meškuičių seniūnijose.

Klausimus pateikė: Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo programos neakivaizdinių studijų V kurso studentė Rima Grikštienė.

Atsakymus teikė:.....seniūnijos bendruomenės narys (-ė).

Bendri duomenys apie informantą.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?.....
2. Kiek laiko gyvenate seniūnijoje, o kiek laiko esate bendruomenės pirmininku (-e)?

Duomenys apie seniūnaitijų steigimą ir seniūnaičių institucijos reikalingumą.

3. Ar pastebite pokyčius seniūnijos veikloje, atsiradus seniūnaičių statusui? Kokią naudą seniūnijai bei jos gyventojams duoda seniūnaičių atliekamas darbas? Ar reikalingas toks padėjėjas seniūnijoje? Kuo jie rūpinasi savo seniūnaitijose? *Komentaras*

4. LR Vietos savivaldos įstatyme nurodyta, kad seniūnaitis dirba visuomeniniais pagrindais. Kaip manote, ar reikėtų skirti jų veiklai finansavimą? *Komentaras*.....

Šiaulių rajono..... seniūnijos bendruomenės pirmininko nuomonė apie seniūno, seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo svarbą, gerinant vietos gyventojų poreikius.

5. Ar yra jūsų seniūnijoje bendruomenės pirmininkas išrinktas seniūnaičiu? Kaip manote, ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos? *Komentaras*.....

6. Ar bendradarbiaujate su seniūnu ir seniūnaičiais? Jūsų nuomone, kas labiau padeda seniūnei, organizuojant įvairius renginius, atliekant įvairias paslaugas seniūnijoje: seniūnijos darbuotojai, seniūnaičiai, bendruomenių pirmininkai ar aktyvūs vietos bendruomenių nariai? *Komentaras*.....

7. Kokią reikšmę (naudą) seniūnijos gyventojams, jų poreikių tenkinimui ar seniūnijos veiklos rezultatams duoda visų seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių bendradarbiavimas? *Atsakymą argumentuokite*.....

8. Jūsų nuomone, ar reikalingas seniūnijoje glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių? Kokiais aspektais bendradarbiaujama? Koks yra bendradarbiavimo tikslas ir kokios dar galimos bendradarbiavimo galimybės seniūnijoje? *Atsakymą argumentuokite*

Nuoširdžiai dėkoju už Jūsų pagalbą, kantrybę bei nuoširdumą atsakant į Jums pateiktus klausimus!

Seniūnijų išsidėstymas Šiaulių rajone

Šaltinis: Šiaulių rajono savivaldybės internetinis puslapis.

INTERVIU ATSAKYMAI SUSKIRSTYTI Į KATEGORIJAS IR SUBKATEGORIJAS

Seniūnaitijų steigimas ir seniūnaičio instituto reikšmingumas, gerinant seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos sistemos dalyvių bendradarbiavimą

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo interviu duomenys

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kas pasikeitė Vietos savivaldos sistemoje, suskirsčius seniūnijas į seniūnaitijas ir atsiradus seniūnaičio institucijai?	Nauja bendradarbiavimo forma- seniūnaitija	„Nuo 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojo Vietos savivaldos įstatymo pataisa, pagal kurią atsirado nauja piliečių ir vietos bendruomenių <i>bendradarbiavimo forma</i> Lietuvoje- seniūnaitija. Joms vadovauti išrinkti gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovai-seniūnaičiai. Šiuos įstatymo pakeitimus galima vertinti kaip gyventojų atstovavimo formos pasikeitimą, kadangi atstovavimo turinio iš esmės tai nekeičia. Tikimasi kad esamam piliečių aktyvumo lygiui ir bendradarbiavimui su vietos valdžia tai turės teigiamos įtakos“.
	Didėjantis gyventojų aktyvumas, renkant seniūnaičius	„Norint, kad į seniūnaičių rinkimus atvyktų bent trečdalis gyventojų, kaip buvo rekomenduojama, praktiškai buvo neįmanoma tai įgyvendinti. Seniūnui reikėjo prašyti, maždaug, pabūk, seniūnaičiu. Pirmu etapu seniūnaičiai didelės paklausos neturėjo, o 2011 metais jau rinkimuose buvo ir konkurencijos. Gyventojų aktyvumas buvo kur kas didesnis ir tam įtakos turėjo seniūnaičių veikla ir įdėtas darbas“.
	Seniūnaičio rinkimai-politikos dalis.	„Seniūnaičio rinkimai yra dar ir politikos dalis. Jeigu seniūnas atstovauja kokiam nors partijai, tai jam naudinga proteguoti į seniūnaičius savo politinių pažiūrų atstovą. Aišku, tai ne visada pavyksta, nes yra rinkimai žmonių ir jeigu žmonės aktyviai dalyvauja su jiems reikalingu kandidatu, tai tada pastatyti savo kandidatą yra sudėtingiau. Nors jei seniūnaitis yra vienodų pažiūrų su seniūnu, tai nežinau ar tai blogai? Seniūnui, tai tikrai turėtų būti lengviau dirbti, bet kam jis turi atstovauti – juk ne seniūnui. Tik esant vienos partijos nariais, lengviau prieš rinkimus praveisti kažkokios partijos rinkiminę agitaciją“.
Seniūnaičio vaidmuo. Ar įmanoma visiems seniūnaičiams vienodai prisidėti prie seniūnijos veiklos gerinimo? Nuo ko tai priklauso:	Seniūnaičiai tarpininkai tarp gyventojų ir valdžios	„Seniūnaičiai naudos suteikė gyventojų aktyvumui. Mūsų rajono gyventojai nusišalina nuo problemų ir mano, kad viską turi spręsti valdžia. Seniūnaičiai yra pirmieji pagalbininkai, kurie problemas sužino pirmieji ir tuoj perduoda seniūnui. Jų balsas kaip patariamasis plius informacijos perdavimas greitesnis. Į seniūnaičių pasiūlymus visuomet atsižvelgiama, nes

bendradarbiavimo su seniūnu ir vietos bendruomene ar pačio seniūnaičio aktyvumo, siekiant bendrų seniūnijos veiklos tikslų?		seniūnai seniūnaičių sueigoje priimtus sprendimus užsiprokoluoja ir atvykę pas merą pristato savo problemas. Tokiu atveju, net meras negali nesureaguoti ir turi priimti operatyviau vienokį ar kitokį sprendimą. Naudos yra tikrai, seniūnai juos renka pasitarimui dėl gatvių priežiūros ar apšvietimo įvertinimo, įvairių kitokių darbų“.
	Besikeičiantis seniūnų požiūris į seniūnaičius	„Prieš kelis metus (2009 m.) jei vyko diskusijos dėl seniūnaičių reikalingumo, tai pernai (2011 m.) per antruosius rinkimus seniūnai džiaugėsi seniūnaičiais sakydami, kad tai „ilgesnės mūsų rankos“. Ne visi gyventojai išdrįsta ir kreipiasi į seniūną. Jiems paprasčiau tai daryti per seniūnaičius, nes juos labiau pažįsta ir žino, jog sulauks pagalbos“.
	Seniūnaičio aktyvumo svarba, bendraujant su seniūnais ir seniūnatijų gyventojais	„Nuo pačio seniūnaičio aktyvumo, noro prisidėti prie seniūnijos veiklos ar tai darbais, ar idėjomis. Jei žmogus stengiasi kažką padaryti, tai gali padaryti tikrai nemažai. Taip pat priklauso nuo seniūnaitijos gyventojų noro bendradarbiauti su seniūnaičiu. Yra žmonių, kurie ignoruodami seniūnaičius, kreipiasi tiesiai pas seniūną, nors gal greičiau viskas būtų padaryta, jei ta informacija būtų perduota anksčiau ir per seniūnaitį“.
	Seniūnaičių veiklos efektyvumas- rinkėjų pasitikėjimas	„Seniūnaičiai labiau stengiasi prisidėti prie seniūnijos veiklos, jei jaučia bendruomenės žmonių palaikymą. Jei būna išrinktas didesnio rato žmonių, tai jis stengiasi įrodyti darbais, kad jis tikrai atstovauja jų interesams. Laimėtojas jaučia konkurenciją ir tai jau yra gerai, nes sieks įrodyti savo darbais, kad jis vertas žmonių pasitikėjimo“.
Ar seniūnaičiai visomis įstatyme apibrėžtomis funkcijomis naudojasi? Ar nesidubliuoja seniūnaičio ir bendruomenės pirmininko ir atliekamos funkcijos?	Seniūnaičio funkcijos	„Seniūnaičių funkcijos yra reglamentuotos LR Vietos savivaldos įstatymu. Viena iš pagrindinių, tai kad priimant naują seniūną, priėmimo komisijoje turi dalyvauti bent keli seniūnaičiai, kur, pavyzdžiui, negali dalyvauti nei vienas politikas. Seniūnaičiai aptaria ir priima sprendimus dėl seniūnijos veiklos programų, metinės seniūno veiklos ataskaitos įvertinimo ir svarsto kitus jiems svarbius klausimus. Savivaldybės lėšos skiriamos vis mažesnės, o seniūnaičiai padeda seniūnams apspręsti kas yra svarbiau, ką reikia pirmiau padaryti už tas lėšas, o kas dar gali palaukti. Naudingiausias seniūnaičių funkcijos yra sprendžiant būtiniausias seniūnijos klausimus, pvz., gatvių apšvietimo, kelių, gyvenviečių tvarkymo, kapinių priežiūros, šiukšlių rinkimo ir pan.“.
	Bendruomenių pirmininkų funkcijos	„Bendruomenių pirmininkų funkcijų apibrėžtų įstatymais tikrai nėra. Jie vadovaujasi savo asociacijos įstatais, kuriuose yra apibrėžtos jų funkcijos. Dabar ko gero jų pagrindinė funkcija, kuria jie geba pasinaudoti,

		tai rengti projektus, Europos Sąjungos lėšoms gauti ir taip prisidėti prie seniūnijos gerbūvio kūrimo“.
	Seniūnaičio ir vietų bendruomenių pirmininkų funkcijų skirtumai.	„Bendruomenių pirmininkai: – atstovauja tik savo bendruomenės interesams; – turi galimybę, suteiktą įstatymu, rašyti ES projektus. Seniūnaitis: – atstovauja žymiai didesniai gyventojų skaičiui, t.y. tiems gyventojams, kurie jam priklauso pagal priskirtą teritoriją; – pagal įstatymus neturi suteiktos teisės projektams rašyti. Nevienodi norai dirbti žmonių labui ko gero ir susikerta skirtingose pozicijose. Kaip pvz. stadionas Ginkūnų seniūnijoje. Seniūnaičiai nepritarė stadiono atsiradimui, bet jis buvo padarytas, o dabar arti gyvenantys žmonės turės kęsti triukšmą, mašinų išmetamas dujas savo namuose. Kam naudinga ta veikla bus, kieno labui ji veiks? Ar tai nebus tik tos bendruomenės komercijos dalis?“.
	Seniūnaičio ir vietų bendruomenių pirmininkų funkcijų suderinamumas	„Geriausia yra kai bendruomenių pirmininkai yra seniūnaičiai. Šis variantas, manau yra tinkamiausias, nes nesimaišo dvi pareigybės. Žmonės labiau žinotų, kad kreiptis jie turi bet kokių klausimų į vieną ir tą patį žmogų. Rajone bendruomenės pirmininkų, esančių ir seniūnaičiu yra nemažai, o kandidatūrą išsikėlę yra pagal seniūno ar žmonių pasiūlymus, ar kad to nori pats bendruomenės pirmininkas. Svarbu, kad jis tinkamai atstovautų žmones“.
Ar reikalingas seniūnijoje glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių? Kaip manote, koks yra bendradarbiavimo tikslas?	Bendradarbiavimo reikšmingumas	„Visur bendradarbiavimas tikrai vyksta ir jis turi būti. Tik vienur gal aktyviau, kitur pasyviau. Seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimas bei glaudūs ryšiai su vietos bendruomenėmis turi didelę reikšmę, prisidedant prie vykdomų veiklų ir bendrų tikslų seniūnijose siekimo. Manau, kad bendradarbiavimas seniūnijoje tikrai reikalingas. Seniūnijose daugiausia organizuojami renginiai, kur sukviečiami vietos gyventojai ir tose šventėse jie nori matyti ir seniūną, ir seniūnaičius, ir bendruomenės pirmininkus“.

	Bendradarbiavimo esmė- bendro tikslo siekimas	„Svarbiausia, tai ėjimas vieno tikslo link – o to pasiekti galima tik per bendradarbiavimą. Būtina žinoti, jog bendradarbiavimui pagrindą duoda neformalus bendravimo santykiai tarp vadovų ir jo pavaldinių. Bendradarbiaujant seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams bei jų nariams, visi turi būti lygiaverčiais partneriai, ir mokytis per abipusį bendravimą. Tik kartais gal trūksta tos bendravimo patirties, kuri ateina irgi su metais, kai suvoki, jog vienas lauke ne karys. Todėl, šiandien seniūnijų vadovams jau nekyla abejonių, kad reikia skatinti vietos gyventojus aktyviai veikti bendruomenėse kartu su seniūnaičiais ir kitais vietos gyventojais“.
Kas turėtų rodyti didesnę iniciatyvą bendradarbiaujant: seniūnas, seniūnaičiai, vietos bendruomenių pirmininkai ar jų nariai?	Iniciatyvos svarba bendradarbiaujant	„Visi turėtų rodyti vienodą iniciatyvą tarpusavyje bendradarbiaudami. Mano nuomone, pats bendradarbiavimas labiausiai priklauso nuo seniūnijos vadovo. Jei seniūnas geba pats aktyviai organizuoti visas veiklas seniūnijoje, tai visada gebės suburti aplink save to paties siekiančius žmones. Pvz. Meškuičiai kokius masinius renginius geba vasarą organizuoti, pritraukiant daugybę aplinkinių rajonų. Ten dar yra ir labai stiprios bendruomenės ir europinių pinigų įsisavinimas yra labai rimtas. Tuos projektus parašyti ir gauti finansavimą nėra taip paprasta, juk vienas žmogus sugalvojęs vis tiek neparašo. Tame ir pasireiškia kažkieno iniciatyva (ar seniūno, ar seniūnaičio, ar bendruomenės pirmininko), kurią tik reikia paversti siekiamu tikslu ir įgyvendinus gauti norimą rezultatą. Todėl Meškuičiai ir yra išsiskiriantys savo projektine veikla iš kitų ne tik Šiaulių rajono seniūnijų“.
Kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama?	Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas	„Dažniausiai bendradarbiaujama šiais aspektais: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“.

	Veiksniai, skatinantys bendradarbiavimą: 1. stiprios bendruomenės; 2. seniūnaičiai- aktyvūs bendruomenių nariai; 3. į veiklas įtraukiami vietos bendruomenės žmonės; 4. bendro tikslo siekimas.	„Tik glaudaus bendradarbiavimo dėka bet kur gali pasiekti labai daug. Kaip pavyzdys jums ir yra Meškuičių seniūnija. Ten, žinoma, niekas nepasikeitė atsiradus seniūnaičiams, bet ir nesusikirto niekur interesai, nes ten seniūnaičiai, kiek žinau, yra bendruomenės valdyboje, o abi bendruomenės yra vienos stipriausių ir aktyviausių ne tik Šiaulių apskrityje, gebančių pritraukti visus vietos gyventojus siekti bendrą seniūnijos gražinimo tikslą, įtraukiant jaunimą į įvairias veiklas, dalyvaujant aktyviai visai bendruomenei ypač didelių Europos Sąjungos projektų įgyvendinime. Jeigu visi seniūnijose veikiantys vietos savivaldos dalyviai (seniūnai, seniūnaičiai, vietos bendruomenės) visose seniūnijose eitų išvien „koja kojon“, nebijotų į savo funkcijų vykdymą įtraukti vietos bendruomenių žmones, tai tikrai, nors ir pastoviai trūksta finansavimo, lėšų vistiek tarpusavio bendradarbiavimu manau, kad labai daug ką gali pakeisti ir pasiekti“.
Gal žinote, o gal galėtumėte pasiūlyti kokias nors bendradarbiavimo galimybes tarp šių seniūnijose veikiančių savivaldos sistemos dalyvių?	Seniūnaičių mokymasis-bendradarbiavimo (veiklos) tobulinimo galimybė	„Didinant bendradarbiavimo galimybes, reikėtų organizuoti švietėjiškus seminarus, mokymus, kuriuose būtų pasidalinama gerąja patirtimi tarp pačių bendruomenių pirmininkų, seniūnaičių, seniūnų, pasisemiant bendravimo ir bendradarbiavimo patirties. Kad bendruomenių pirmininkai dalyvauja tokiuose mokymuose, tai teko girdėti, bet seniūnaičiams tikrai būtų naudinga ir prasminga pagilinti žinias šioje srityje. Laikas nuo laiko juos reikėtų suburti, kad jie galėtų vienas iš kito kažko pasimokyti, idėjomis pasidalinti“.

**Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnų
interviu duomenys**

Seniūnaitijų steigimas ir seniūnaičių instituto reikšmingumas

	Ginkūnų seniūnės teiginiai	Meškuičių seniūnės teiginiai
Ar pastebite pokyčius seniūnijos veikloje, atsiradus seniūnaičių statusui? Kokią naudą seniūnijai bei jos gyventojams duoda seniūnaičių atliekamas darbas? Ar reikalingas toks padėjėjas seniūnijoje?	Seniūnaitis- bendradarbiavimo skatintojas „Ko gero seniūnijai reikalingas bet koks padėjėjas. Pagyvėjo bendradarbiavimas tarp seniūnijos gyventojų. Dabar daug daugiau sužinau apie gyventojų problemas, ko anksčiau niekada negirdėdavau. Žmonėms norisi bendrauti ir jie kreipiasi į seniūnaitį, kad viską galėtų išsipasakoti“. Seniūnaitis labiau prieinamas gyventojams, tarpininkas „Jie žino visas problemas atskirose seniūnaitijose, apibendrina, greičiau išsako seniūnijoje. Kitą kartą žmogui ne tiek reikia pagalbos kiek bendravimo, žmonės per seniūnaitį pasiguodžia, pasitarus su seniūnaičiu, ar pakalbėjus su juo, lyg ir problemos sumenkėja. Jis yra visuomenininkas, savanoris, paprastas žmogus, kuris tik savo laiko dėka, savo lėšomis bendrauja su žmonėmis ar padeda jiems“. Seniūnaitis - informacijos perteikėjas „Danešti informaciją iš seniūnijos iki to žmogaus, kad jie būtų supažindinti kas vyksta seniūnijoje. Informacijos sklaida apie vykdomas veiklas seniūnijoje yra tikrai geresnė“. Prisideda rengiant veiklos programas „Taip pat prisideda rengiant seniūnijos veiklos programą, numatant tikslus“. Seniūnaičio pritariamasis balsas „Seniūnaičių įsteigimo plusas dar ir tai, kad man einant prašyti lėšų iš savivaldybės, aš turiu seniūnaičių	Pokyčių nepastebime „Kažkokių ypatingų pokyčių seniūnijos veiklose atsiradus seniūnaičiams tikrai nepastebime, nes mes dirbame ir glaudžiai bendradarbiaujam su bendruomenės nariais. Visos seniūnaitės pas mus yra bendruomenių valdybos narės. Jos ir anksčiau aktyviai prisidėdavo seniūnijos veikloje taip ir dabar pagelbėja, sprendžiant bet kokias problemas. Žmonės žinodami apie jų aktyvumą, jas ir siūlė į tas pareigas“. Seniūnaitis - informacijos perteikėjas „Labiausiai seniūnaičiai prisideda operatyvesniu informacijos perdavimu seniūnei ir patariamuoju balsu sprendžiant kokias bebūtų seniūnaitijos ar seniūnijos problemas“. Prisideda rengiant veiklos programas „Taip pat prisideda rengiant seniūnijos veiklos programą, numatant tikslus“.

	paramą ir į mano prašymą savivaldybė kitaip atsižvelgia“.	
LR Vietos savivaldos įstatyme nurodyta, kad seniūnaitis dirba visuomeniniais pagrindais. Kaip manote, ar reikėtų jų veiklai skirti finansavimą?	Finansavimas reikalingas „Reikėtų finansuoti, nors jie dirba visuomeniniais pagrindais, yra savanoriai. Turėtų būti kompensuojamos išlaidos: tai yra telefonas, transporto išlaidos, kurios susijusios su jų veikla. Seniūnija neturi teisės numatyti finansavimo seniūnaičiams. To neleidžia savivaldybė. Lėšos yra numatytos, kaip jas galima panaudoti“. Reikalingos patalpos „Galų gale galėtų kaip ir bendruomenių pirmininkai turėti kažkokias patalpas, kompiuterį, kad galėtų kažkokią informaciją pasirašyti ar pasinaudoti internetiniu ryšiu, susitikti ir atskirų seniūnaitijų problemas aptarti. Dabar jie neturi nieko. Tik savo pastangų, laiko ir noro dėka visas funkcijas atlieka“.	Finansavimas nereikalingas „Finansavimo tikrai nereikia, nebent pagal jų nuveiktą veiklą už jo nuopelnus, tik dėl to turėtų būti atlyginama, o ne dėl to kad turi šitą statusą. Jie dirba visuomeniniais pagrindais, yra savanoriai, negailėdami nei laiko, nei savo lėšų“. Reikalingas bendruomenių pirmininkų finansavimas „Pirmiausia reikėtų finansuoti tada bendruomenės pirmininko darbą, nes tie žmonės kur kas daugiau padaro seniūnijos labui, o dirba taip pat visuomeniniais pagrindais. Vien projektų rašymu bei įgyvendinimu jie neprilygstamai prisideda prie seniūnijos puoselėjimo. O kas jiems atlygina?“.

Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius

	Ginkūnų seniūnės teiginiai	Meškuičių seniūnės teiginiai
Ar yra jūsų seniūnijoje bendruomenės pirmininkas išrinktas seniūnaičiu? Kaip manote, ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos?	Funkcijos nesidubliuoja „Nėra bendruomenių pirmininkų išrinktų seniūnaičiu. Manau, kad jų pareigos nesidubliuoja. Manau, kad seniūnaičiai turėtų turėti daugiau galimybių savo iniciatyvoms įgyvendinti, nes jie labiau yra suinteresuoti seniūnaitijų gyventojų problemų sprendimu, nei bendruomenių pirmininkai“. Seniūnaičių ir vietų bendruomenių pirmininkų funkcijų skirtumai „Visų pirma, bendruomenių pirmininkai <i>atstovauja tik tų narių, kurie yra toje bendruomenėje, interesams, o seniūnaičiai atstovauja visų gyventojų interesams</i>, kurie priklauso jiems pagal teritorijas. Pagrindinis skirtumas, kad bendruomenių pirmininkai gali rengti projektus, o seniūnaičiai ne“.	Bendras darbas bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių, rengiant ES projektus „Nėra bendruomenių pirmininkų išrinktų seniūnaičiu. Pagrindinis skirtumas, kad bendruomenių pirmininkai gali rengti projektus ir parodyti kaip prisideda prie bendruomenės gerbūvio kūrimo ar kitos veiklos. Pas mus tik esant stipriai bendruomenei, tos pačios seniūnaitės prisideda ir prie projektų rengimo, o jei neprisidėtų, tai neturėdamos teisės rengti projektų, neturėtų konkrečiai parodyti ką jos nuveikė. Nors seniūnaičio statusas sukurtas tik informacijos perdavimo ar žmonių organizavimo įvairioms veikloms vykdymui prisidėjimui. Mūsų seniūnijoje niekas nepasikeitė, kaip anksčiau, taip ir dabar tos pačios

		moterys aktyviai dalyvauja tose pačiose veiklose tik dar turi seniūnaitės statusą“. Funkcijos iš dalies dubliuojasi „Bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio funkcijos kažkiek dubliuojasi, tačiau mūsų seniūnijoje šių pareigybių atstovai geranoriškai pasidalija funkcijas ir dirba „ranka rankon“. <i>Bendruomenių pirmininkai atstovauja ne tik tų narių, kurie yra toje bendruomenėje, bet visų gyventojų interesams, tuo tarpu, seniūnaičiai atstovauja savo teritorijų gyventojų interesams</i>“.
Žmonės, turėdami problemų, pirmiausiai kreipiasi į jus, ar į savo seniūnaitį? Ar visada pavyksta visus klausimus išspręsti? Kaip dažnai jūs susitinkate su savo pagalbininkais-seniūnaičiais? Kas rodo iniciatyvą susitikimams? Kokius klausimus dažniausiai tenka spręsti su seniūnaičiu (-e)? Kaip jūs su jais bendradarbiaujate?	Kreipimosi aktualumas „Vieni kreipiasi tiesiai pas seniūnę, kiti tolimesni kaimai į seniūnaitę. Tuo labiau, jie geriau pažįsta tuos seniūnaičius, jiems paprasčiau į juos ir kreiptis. Matomai, viskas priklauso nuo esamų problemų svarbumo ir jų išsprendimo laiko. Pavieniai žmonės daugiausia asmeniškai kreipiasi tiesiai į mane“. Pagrindiniai sprendžiami klausimai „Jie daugiausiai kreipiasi į mus, kai susiduria su grupės žmonių problemomis. Seniūnaičiai mums visas problemas operatyviai perduoda ir jei turime galimybes, tai jas ir išsprendžiame. Daug seniūnaičių kreipėsi dėl kelių būklės. Jei pagalbėji vienai seniūnaitijai, tai nebelieka lėšų nugreideriuoti kitos seniūnaitijos kelių, bet vis tiek po truputį ieškome galimybių visiems padėti“. Bendradarbiavimas pagal poreikį „Kviečiu tik pagal poreikius, organizuoju sueigas pagal atskirų seniūnaičių iškeltus aktualius klausimus. Dažniausiai kai reikia biudžetą aptarti, veiklas numatyti ką turėsime nuveikti, tada ir susikviečiu. Susirinkę mes svarstome visos seniūnijos reikalus, tariamės kaip kokius klausimus spręsimė, ar kreipsimės į savivaldybę, ar galėsime savo jėgomis kažkokias idėjas	Kreipimosi aktualumas „Vieni kreipiasi tiesiai pas seniūnę, kiti tolimesnių kaimų gyventojai - į seniūnaitę. Tuo labiau, jie geriau pažįsta tuos seniūnaičius, jiems paprasčiau į juos ir kreiptis. Matomai, viskas priklauso nuo esamų problemų svarbumo ir jų išsprendimo laiko. Sereikų seniūnaitijos seniūnaitė kreipėsi į mus dėl nugriautos autobusų stotelės. Buvo surinkti gyventojų parašai. Dėl to mes kreipėmės raštu į saugaus eismo komisiją, šį klausimą jie turi svarstyti, tai priklauso regiono keliams, kam ji kliudė ir dėl ko buvo nugriauta mums nėra žinoma“. Pagrindiniai sprendžiami klausimai „Daug seniūnaičių kreipėsi dėl kelių būklės. Jei pagalbėji vienai seniūnaitijai, tai nebelieka lėšų nugreideriuoti kitos seniūnaitijos kelių, bet vis tiek po truputį ieškome galimybių visiems padėti“. Bendradarbiavimas pagal poreikį „Organizuoju sueigas pagal seniūnaitijos seniūnaičių iškeltus aktualius klausimus, bet labai retai, nes viską apsprendžiame kartu su bendruomene. Kadangi pas bus labai glaudžiai bendradarbiaujama su bendruomene, tai seniūnaičių sueigos būna per bendruomenės susirinkimą, kai reikia biudžetą aptarti, veiklas numatyti ką turėsime nuveikti. Visas

	įgyvendinti. Nors neturint savarankiškumo, kai dėl bet kokio mažiausio sprendimo reikia gauti savivaldybės atstovų leidimą ar pritarimą, tai sudėtinga yra ir spręsti. Bendradarbiaujame taupydami laiką ir informacinių technologijų dėka, telefonu, susirašome elektroniniais laiškais, nors dažnai seniūnaičiai ir patys užaina į seniūniją aptarti rūpimų jiems klausimų“.	ataskaitas apie nuveiktus darbus atsiskaitau per bendruomenės susirinkimus, kai dalyvauja ir bendruomenės nariai ir seniūnaičiai“. Vyksta pastovus bendradarbiavimas „Bendradarbiaujame tiesiogiai, susitikdami seniūnijoje, kai seniūnaitės ateina pas bendruomenės pirmininkę aptarinėti bendrų seniūnijos reikalų“.
Ar turite seniūnijoje aktyvių bendruomenių, ar su jomis bendradarbiaujate? Kokiais dažniausiai klausimais tenka bendrauti?	Bendradarbiavimas nevyksta dėl ultimatyvaus bendruomenės tono, keliant reikalavimus „Yra 2 bendruomenės. Su viena bendruomene truputį dar bendradarbiaujame, o su kita yra visiškai kitokie santykiai. Manau, kad viskas priklauso nuo to kaip tie pirmininkai įsivaizduoja tą bendradarbiavimą. ir kaip jis supranta kokios yra jo pareigos. Viena iš bendruomenių yra tokia, kuri pastoviai kažko reikalauja, parašo raštą, pyksta, kad kažkas kažko pagal jų norus nepadarė. Jie reikalauja, prisidengdami, kad man žmonės sako ir jūs privalote vykdyti. Negaliu pasakyti, jog vyksta bendradarbiavimas tarp seniūno ir bendruomenių pirmininkų. Sausi formalūs santykiai ir viskas“. Bendradarbiavimas silpnas dėl bendruomenės pirmininko organizacinių gebėjimų stokos „Kita bendruomenė veikia visuomeniniais pagrindais, bet pirmininkė tempia viską pati, nemoka suorganizuoti žmonių. Ten kitokios vidinės bendruomenės problemos, bet ji veikia žmonių labui, jau veikia daugiabučių kieme vaikų žaidimų aikštelė, kuri labai naudinga vaikų užsiėmimams ir vykdomas projekto tęstinumas. Seniūnas gali padėti kitokiais aspektais, ar tai teisinėmis žiniomis, ar jau tų projektų priežiūros įgyvendinimu, jei tik prašytų tos pagalbos“.	Stiprios bendruomenės „Yra 2 aktyvios bendruomenės: Naisių ir Meškuičių. Naisių bendruomenės veikla visiškai kitokia nei Meškuičių. Jie vykdo komercinę veiklą, iš kurios ir išlaiko 0,5 etato buhalterės ir 1 etatą dažasvydžio sportinių renginių organizatoriaus. Be to turi samdomą projektų vadovą, kuris ir rengia ES projektus. Meškuičių bendruomenė tokių etatų neturi, projektus rašo savo jėgomis ir visuomeniniais pagrindais“. Bendras bendruomenių pirmininkų ir seniūnijos darbas, vykdamas ES projektus „Su bendruomenių pirmininkėmis bendradarbiaujame nuolatos ir visais rūpimais seniūnijai klausimais. Viskas kas bevyktų seniūnijoje, vyksta per bendruomenes. Pradedant aplinkos priežiūros darbais, baigiant didžiuliais ES projektais, kurių dėka galime gerinti seniūnijos gerbūvį bei gyventojų poreikius“. „Laukiame Meškuičių kultūros centro, Naisių kultūros namų renovacijos. Taip pat vasarą Naisiuose vyks didžiulis festivalis, atidarytas pagoniškų dievų parkas. Meškuičių bendruomenės pastangomis parašytas projektas, bus pabaigtas įgyvendinti iki rugpjūčio pabaigos, gyventojų laukia įrengtas didžiulis poilsio parkas, o jaunimo-aktyvaus sporto aikštynas. Tai vyksta tik glaudaus bendradarbiavimo dėka“.
Ar vyksta seniūnijoje	Nėra bendradarbiavimo	Aktyvus bendradarbiavimas tiek su

bendradarbiavimas tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių? O tarp seniūno ir seniūnaičių?	tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių <i>„Bendruomenės pirmininkai dabar konfrontuoja su seniūnaičiais, jie nori būti auksčiau. Jei būtų įmanoma bendradarbiauti tarp seniūnaičių ir bendruomenių pirmininkų, tai būtų labai gerai. Visos problemos būtų sprendžiamos kartu, pagal seniūnaičių parneštas žmonių problemas, bendruomenių pirmininkams prisidedant rašant kartu projektus ir tas problemas sprendžiant visos seniūnijos labui. Juk yra sakoma: kas turi pinigų, tas ir muziką užsako. Bendruomenė, nepritarus seniūnaičiams, pagal gautas Europos Sąjungos lėšas įrengė stadioną, kad galėtų rengti visokius turnyrus, o seniūnaitis turi atsakyti žmonėms. Tai dabar santykiškai ir susikirto, nes žmonės nepatenkinti, kad Centro seniūnaitijoje atsirado futbolo stadionas vos ne profesionalams, ir triukšmas, ir mašinų stovėjimas, ir švilpimas. Jei pradės tas stadionas veikti kaip buvo suplanuota jų vienu, tai bus nesusipratimų ir daugiau“.</i> Bendradarbiavimas tarp seniūno ir seniūnaičių <i>„Tarp seniūno ir seniūnaičių vyksta normalus bendradarbiavimas tai viskas tvarkoje, bet su bendruomenėmis yra problemėlių“.</i>	bendruomenių pirmininkais, tiek su seniūnaičiais <i>„Negaliu atskirti su kuo bendradarbiauju labiau, ar su bendruomenių pirmininkais, ar su seniūnaičiais. Mes viską darome kartu, todėl ir pasiekiami akivaizdūs rezultatai. Dirbant visiems kartu yra pasiekama daug daugiau, kai nesikerta tikslai, siekiai ir pats požiūris į darbą, tai tikrai galimi daug geresni bet kokios veiklos rezultatai. Tiesiog lengviau visiems kartu dirbti, tvarkytis. Be to mes turime labai aktyvią bendruomenės pirmininkę, kuri geba su visais sutarti, geba žmones suburti bendram tikslui, tiek jaunos, tiek senus, dirba nesavanaudiškai, o visuomeniniais tikslais. Pranutė ne tik negaili savo brangaus laiko, pastangų, darbo, bet moka dar visus užkrėsti visuomenine veikla“.</i>
Ar reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių? Koks yra bendradarbiavimo tikslas? Kokiais aspektais dažniausiai bendradarbiaujama? Gal galite įvardinti ar pasiūlyti papildomas bendradarbiavimo galimybes tarp jūsų, seniūnaičių ir seniūnijos bendruomenių?	Bendradarbiavimo reikšmingumas <i>„Bendradarbiavimas be abejonės reikalingas, bet kaip jo pasiekti tai atsakyti sudėtinga, reikia labai daug dirbti, reikalinga derinti ne tik asmeninius interesus, bet ir įstatymo numatytas galias, kad įstatymai neprasilentų. Kol mes nedarysime visko bendrai, tol nieko ir nebus“.</i> Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas <i>„Dažniausiai bendradarbiaujama šiais aspektais: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką,</i>	Bendradarbiavimo esmė- bendro tikslo siekimas <i>„Siekimas vieno bendro tikslo- gyventi geriau, švariau, dalyvauti įvairiuose projektuose. Gyventi saugiau – dalyvavome su policija organizuotame projekte, kur tapome saugiausia bendruomene. Pas mus atvažiavę politikai siūlo savo pagalbą, kur mes turime tvarkytinų objektų ir maloniai priimame jų pagalbą“</i> Aktyvus seniūnijos ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas <i>„Pas mus seniūnijoje tikrai yra aktyvus bendradarbiavimas labiausiai su vietos bendruomenėmis, kuriose</i>

	organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais. Bendras darbas vyksta tada, kai seniūnas kviečia seniūnaičius į sueigas ir sprendžia tada bendras seniūnijai, žinoma, ir atskirioms seniūnaitijoms aktualias, problemas“ Mokymai- bendradarbiavimo (veiklos) tobulinimo galimybė „Reikia bendradarbiavimo mokymų ir seniūnams, ir seniūnaičiams, ir pirmininkams, kaip susitelkti, kaip daryti ir ką daryti, kad toje plačioje seniūnijoje būtų gera gyventi visiems, Ne paslaptis yra, juk ir iš projektų kai bendruomenė organizuoja, tai į tokias išvykas išvažiuoja vis tie patys žmonės, kurie jau daug metų kažkur vyksta, o kitiems aktyviems jų nariams nėra galimybių nei išvažiuoti, nei nieko pamatyti. Tie patys žmonės jau nebeskleidžia jokios sklaidos, jie stagnatoriai, jiems tik patiems reikalinga pasirodyti ir kažką pamatyti“.	kai minėta dirba ir seniūnaitės. Tai yra pastebima visuose darbo, veiklos rezultatuose, atskiruose pasiekimuose lyginantis mums su kitomis seniūnijomis, kuo mes labai džiaugiamės ir didžiuojamės“. Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas „Dažniausiai bendradarbiaujama šiais aspektais: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdam įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“. Kaimyninių užsienio šalių patirtis- bendradarbiavimo tobulinimo galimybė „Bendradarbiaujame važiuojame į užsienį pasisemti tos gerosios patirties, stebime, kaip jie įgyvendina tokius ES projektus. Labai tokios patirtys prisideda prie seniūnijos veiklos gerinimo. Parsivežame gražių idėjų, kurias ir stengiamės įgyvendinti savo bendruomenėse, nei kiek neatsilikdami nuo jų.(Kijeva, Prancūzija, į Belgiją esame parašę projekta)“.

**Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Mėškuičių seniūnijų
seniūnaičių interviu duomenys**

**Informantų nuomonės apie gyventojų vertinimą dėl seniūnaitijų įsteigimo ir seniūnaičių
institucijos reikšmingumo**

Ginkūnų seniūnijos seniūnaičių teiginiai	Mėškuičių seniūnijos seniūnaičių teiginiai
Seniūnaičiai- bendradarbiavimo skatintojai „Atsiradus seniūnaitijoms mes tapome žinomi. Mano seniūnaitija 2 km nuo centro, buvome pamiršti. Seniūnė yra vienas žmogus ir jai vienu metu viską aprėpti yra per daug sudėtinga. Mano seniūnaitijos gyventojai labai noriai dalyvauja visuose renginiuose, susitikimuose, šventėse, visuomeninėse veiklose“. „Žmonės labiau buriasi į bendruomenes, daugiau žinodami iš mūsų apie seniūnijos gyvenimą. Seniūnija daugiau sužino apie gyventojų poreikius, skundus“. Seniūnaičiai informacijos perteikėjai Gyventojai mano, kad seniūnas užimtas ir neturi laiko išklaudyti skundus, pageidavimus, tad seniūnaičiams labiau pasakoja, gal net pasitiki, nes anonimiškumas lieka. Mes, seniūnaičiai, pagalbininkai seniūnui, mes kaip „ausys“, kurioje perduoda vėliau informaciją seniūnui“. Žmonės pasitiki seniūnaičiais „Aš atstovauju seniūnaitiją, kurioje yra daugiaaukščiai pastatai, tai dažniausiai tenka susidurti su kiemo aikštelių dangos būklės gerinimo klausimais, teritorijos priežiūra. Pagal esamas galimybes stengiuosi prisidėti prie naujų idėjų galinčių prisidėti prie teritorijos gražinimo. Žmonės pažįsta ir dažnai kreipiasi ne į seniūnę, o į mane bet kokiu klausimu“. Seniūnaičiai- tarpinė grandis tarp valdžios ir žmogaus „Seniūnė yra vienas žmogus ir jai vienu metu viską aprėpti yra per daug sudėtinga. Seniūnaičiai padeda, pagreitina susidariusios problemos sprendimą, artimiau bendradarbiauja su žmonėmis. Mes tarsi tarpinė grandis vietos savivaldoje tarp seniūno ir paprasto žmogaus. Ne visi gyventojai išdrįsta ir kreipiasi į seniūnę. Jiems paprasčiau tai daryti per mane, nes mane labiau pažįsta ir žino, jog sulauks pagalbos“. „Esu kaip tarpininkas žmonėms išaiškinant kur ir kokius dokumentus galima greičiau susitvarkyti. Taip yra taupomas seniūnaitijų gyventojų laikas“. Seniūnaičio iniciatyvos svarba „Pokyčiai, atsiradus seniūnaičiams, įmanomi, jei patys seniūnaičiai jų imsis. Kuo aš prisidedu prie seniūnijos veiklos? Aplankiau dvi gatves, Tvenkinio ir Miglos, esančias mano seniūnaitijos teritorijoje ir susipažinau su	Seniūnaičiai- tarpinė grandis tarp valdžios ir žmogaus „Esu tarpinė grandis tarp seniūnės ir vietos gyventojų“ (visų 4 seniūnaičių atsakymai). Neišskiria bendruomenės aktyvystos funkcijos „Atsiradus seniūnaičio statusui, negalėčiau atskirti, ką darau kaip seniūnaitė, ką darau kaip bendruomenės valdybos narė. Esu valdybos narė, atsakinga už projektų rašymus. Žmonės kreipiasi pagal poreikius. Kaimo gyventojai yra ramūs tai dėl visų problemų kreipiasi į mane. Gyvename labai draugiškai“. „Atsiradus seniūnaičio statusui, negalėčiau atskirti, ką darau kaip seniūnaitė, ką darau kaip bendruomenės valdybos narė“. „Nereikėjo steigti seniūnaičių tose vietose, kur jau yra bendruomenės pirmininkai, juolab jei tos bendruomenės visų vertinamos dėl didelio indėlio seniūnijai. Turėtų būti vienas asmuo ir nesvarbu, kaip jis būtų vadinamas. Tai tiesiog būtų praktiškiau ir gyventojai labiau suvoktų, kokios to žmogaus pareigos“. Seniūnaičiai informacijos perteikėjai „Perduodu visas žinias iš seniūnijos: dėl stogų dangos keitimo, dėl pasėlių deklaravimo, dėl susirinkimų ar švenčių organizavimo bei kvietimo ar skrajučių išnešiojimo. Į susirinkimus kviečiu žmones, raginu, kad dalyvautų koncertuose ir t. t.“ „Perduodu visas žinias iš seniūnijos: dėl stogų dangos keitimo, dėl pasėlių deklaravimo, dėl susirinkimų ar švenčių organizavimo bei kvietimo ar skrajučių išnešiojimo. Į susirinkimus kviečiu žmones, raginu, kad dalyvautų koncertuose ir t. t.“. Seniūnaičio iniciatyvos svarba „Žmonės sekdami tavo pavyzdžiu, stengiasi prisidėti prie seniūnaitijos gerbūvio kūrimo. Organizuoju ir pati dalyvauju talkose, vykdomė

žmonėmis ir jų problemomis. Tai tik kelio pradžia – susipažinimas, įsigilinimas“.

Problemų sprendimo operatyvumas

„Manau, kad seniūnei tikrai palengvėjo darbas. Mano manymu, mes visi kiek galime, tikrai prisidedame kad operatyviau, greičiau, žymiai efektyviau visos problemos, esančios atskirose seniūnaitijose, būtų išspręstos. Mums geriau matyti tame regione kur ko trūksta, o seniūnę mes informuojame tuoj pat, tokiu būdu yra sutaupomos lėšos kuriai bei laikas, nereikia seniūnei važiuoti, jei matome, kad negalėsime patys išspręsti kokios tai problemos, tai kartu su seniūne ieškome sprendimo būdų“.

„Aš kaip, seniūnaitė, perduodu visas problemas, kurios yra aktualios mūsų seniūnaitijoje ir tokiu būdu pagreitinu jų sprendimo laiką“.

akciją „Darom“. Prižiūriu darbininkus, atliekančius viešus darbus. Žmonės glaudžiau bendradarbiauja, savo iniciatyva dirbam, švarinamės.

„Turiu savo ūkį, tai prisidedame kelių nuvalymu ir t.t. Prižiūriu darbininkus, atliekančius viešus darbus, savo iniciatyva dirbam talkose. Dalyvaujam akcijoje „Darom““.

„Prieš metus organizavau savo seniūnaitijoje gegužinę, kurioje dalyvavo beveik visi kaimo gyventojai, seniūnijos darbuotojai, kitų bendruomenių atstovai. Prižiūriu darbininkus, atliekančius viešus darbus, savo iniciatyva dirbam talkose“.

Problemų sprendimo operatyvumas

„Bet kokių klausimų iškart susisiekiu su seniūne ir bandome jį išspręsti, jei tai nėra susiję su didelėmis lėšomis. Kiek tik galėsiu, tiek prisidėsiu kiekvienoje situacijoje“.

11 priedas

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų seniūnaičių interviu duomenys

Informantų nuomonės atsakant į klausimus: Kaip jums sekasi bendradarbiauti su seniūnu (-e), sprendžiant savo seniūnaitijos reikalus? Kokiose veiklose daugiausia tenka bendradarbiauti su seniūnu (-e) ar vietos bendruomenėmis?

Ginkūnų seniūnijos seniūnaičių teiginiai	Meškuičių seniūnijos seniūnaičių teiginiai
Skirtingas bendradarbiavimo sritis išreiškiančios veiklos „Padedu organizuoti seniūnijos šventes, sportinius, kultūrinius, kitus renginius“. „Padedu spręsti seniūnijos teritorijoje iškilusias ūkines problemas (žiūriu visuomet ar gatvės apšviestos, kur nedega-pranešu apie tai seniūnei), padedu organizuoti įvairias talkas (tvarkyti seniūnijai priklausančius žaliuosius plotus, parkus, valyti nuo gatvių sniegą, prižiūrėti apleistas kapines)“. „Prisidedu prie bendruomenės vaikų ar jaunimo užimtumo organizavimo“. „Prižiūriu ar tinkamai darbą atlieka viešuosius darbus dirbantys žmonės“. „Prisidedu rengiant bendruomenės veiklos planą“. „Dalyvauju susitikimuose su politikais, savivaldybės ar	Aktyvus seniūnaičių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas „Nuoširdžiai, draugiškai, pagal galimybes sulaukiame seniūnės pagalbos. Vykdysim akciją balandžio mėnesį „Darom“. Negaliu išskirti, kad labiau visais reikalais kreipiuosi į seniūnę. Kadangi esu bendruomenės valdybos narė, tai visas problemas, pirmiausia sužino mūsų pirmininkė, kuri nelieka abejinga jų sprendimams“. „Viską aptariame seniūnijoje, esant bendruomenės pirmininkei ir bendrai ieškome problemų sprendimo būdų“. „Visose šventėse aš dalyvavau ir prisidedu, ir rodau iniciatyvą. Dalyvavau rajono savivaldybėje su politikais, kai buvau išrinkta

valstybės institucijų pareigūnais“.

Vyksta pastovus bendradarbiavimas su seniūne

„Bendradarbiavimas su seniūne vyksta nuolatos: dėl kelių tvarkymo, gaunamų lėšų panaudojimo, gatvių apšvietimo ir svarbiausia problema buvo kai vedamas vanduo ir kanalizacija. Tuo metu ir buvo daugiausia žmonių skundų. Keliai nebuvo iki galo tvarkingai išasfaltuoti, paliktos duobės ir t.t. Padėdau organizuoti seniūnijos, šventes, pagal galimybes remiu savo idėjomis savo gaminiais, svečių apdovanojimui“.

„Daugiausia tenka bendradarbiauti su seniūne, jos pavaduotoja ir labai retai su Ginkūnų seniūnijos bendruomenės pirmininke (kai pristatė savo projektą dėl vaikų žaidimų aikštelės). Su kitos bendruomenės veikla mes išvis nesupažindinti“.

„Bendradarbiaujame sueigose, spręsdami kiekvienos seniūnaitijos aktualius klausimus. Seniūnaičių sueigose išklausę seniūnės pateiktą praėjusių metų ataskaitą apie atliktus darbus bei panaudotas lėšas, numatomus atlikti ir priekį darbus, tai mes perduodame savo seniūnaitijos gyventojams, paaiškindami kur kokios lėšos buvo skirtos, bei kiek kur yra išleista ir t.t.“.

„Aktyvus bendradarbiavimas vyksta su seniūne visų seniūnaičių. Padėdau organizuoti ir pati dalyvauju talkose. Mūsų seniūnaitijoje yra senos kapinaitės, kurias prižiūrime mes patys. Taip pat padeda seniūnės paskirti viešuosius darbus atliekantys žmonės“.

„Buvau susitikimuose su savivaldybės atstovais, kai Ginkūnuose buvo vykdomas vandentvarkos projektas, mes buvome sukviesti, supažindinti su numatytais darbais, su skirtomis lėšomis“.

„Bendradarbiaujant su seniūne, dažniausiai aptariami aplinkos tvarkymo, kokio tai renginio organizavimo klausimai“.

„Bendradarbiavimas su seniūne vyksta nuolatos. Tenka dažnai atvažiuoti, pasitarti su seniūne, esamas problemas numatyti ir priekį, nes būna iš pat pradžių atrodo, jog tai vieno asmens problema, vėliau pamatai, kad tai jau grupės žmonių problema. Tenka ir želdinius komponuoti, tai yra susiję su mano profesija, visa tai daroma labdara be atlygio, nes tai yra mūsų visų gerovei, seniūnijos gerbūvio kūrimui.

Padėdau organizuoti seniūnijos šventes, pagal galimybes remiu savo idėjomis ar darbais“.

Nėra bendradarbiavimo

tarp bendruomenių pirmininkų ir seniūnaičių

„Su bendruomenių pirmininkais nebendradarbiaujame visiškai, nes jiems nerūpi seniūnijos problemos, jie tik rūpinasi savo padėtimi ir savo bendruomene“.

„Kadangi mūsų požiūris skiriasi, ne visada atitinka jų keltas iniciatyvas, jų mintis, tenka ir paprieštarauti jų planams. Kitąkart bendradarbiavimas ne visada būna iš teigiamos pusės, kartais vyksta iš priešingos (kritiškos) pusės, o dažniausiai tai išvis nebendradarbiaujame“.

supažindinimui su seniūnaičio funkcijomis. Nešu informacinius lapelius, kvietimus asmeniškai įteikiu žmonėms. Turime ir skelbimų lentą, kurioje kabiname visą informaciją, kviečiu žmones ir renginius, prisidedu pagal galimybes prie renginių rengimo. Nuoširdžiai, draugiškai, pagal galimybes sulaukiame seniūnės pagalbos“.

„...dažniausiai aptariami aplinkos tvarkymo, gatvių priežiūros, kokio tai renginio organizavimo seniūnijoje klausimai“.

„Visose šventėse aš dalyvauju, prisidedu rengiant jas, turiu savo ūkį, esu rėmėja“

**Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ginkūnų ir Meškuičių seniūnijų
bendruomenių pirmininkų interviu duomenys**

Seniūnaitijų steigimas ir seniūnaičių instituto reikšmingumas

	Ginkūnų bendruomenės pirmininko teiginiai	Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų teiginiai
Ar pastebite pokyčius seniūnijos veikloje, atsiradus seniūnaičių statusui? Kokią naudą seniūnijai bei jos gyventojams duoda seniūnaičių atliekamas darbas? Ar reikalingas toks padėjėjas seniūnijoje?	Seniūnaičio instituto atsiradimas – bendruomenių silpninimas „Įvedus šią pataisą, gaunasi susipriešinimas pačiose bendruomenėse. Žmonės lyg ir išsirinko bendruomenės pirmininką, o seniūnas sako, kad jus atstovauja seniūnaitis ir jis yra jūsų vadovas. Seniūnaitis vietinėje savivaldos sistemoje yra kaip svetimkūnis, jeigu jis neišintegruojasi jokiais įstatymais į bendruomenę. <i>Savivalda be bendruomenės stiprėti negali, per seniūnaičius savivalda tikrai nestiprės.</i> Mano nuomone, tai visiškai nereikalingas iš viršaus nuleistas, neaišku kam naudingas statusas. Tai yra bendruomenių silpninimas, tai yra savivaldos silpninimas ir tai yra nusikaltimas prieš bendruomenių vystymosi idėją“. Seniūnaičiai- instrumentas politikai vykdyti. „Tai buvo susiję su savivaldybėmis, norint kad kaimuose atsirastų lojalūs žmonės, kurie vykdytų jiems palankią politiką su rinkimais ir t.t. Seniūnaičiai dažnai yra naudojami kaip instrumentas politikai vykdyti. Tai yra kai kurių politinių jėgų interesus turėti sau korektiškus žmones seniūnijose kada nekorektiški politine prasme yra bendruomenių pirmininkai. <i>Iš seniūnaičių turi naudoti tik savivaldybės, kurioms reikia politinės naudos iš seniūno ir</i>	Pokyčių nepastebime „Kažkokių ypatingų pokyčių seniūnijos veiklose atsiradus seniūnaičiams tikrai nepastebime. Jos ir anksčiau aktyviai prisidėdavo seniūnijos veikloje taip ir dabar pagelbėja, sprendžiant bet kokias problemas. Žmonės žinodami apie jų aktyvumą, jas ir siūlė į tas pareigas“. Seniūnaitis- seniūno padėjėjas „Seniūnams darbas tikrai palengvėjo. Manau, kad seniūnaitis yra tikrasis seniūno pagalbininkas, seniūnės nurodymų vykdytojas. Dar aktyvesnis darbas seniūnijoje tapo, vis daugiau žmonių pritraukia visuomeninei veiklai, talkoms. Visos seniūnaitės yra ir bendruomenių narės. Ninkančių seniūnaitė yra bendruomenės valdybos finansininkė. Šateikienė yra seniūnaitė, ūkininkė, bendruomenės valdybos narė. Ji labai prisideda savo darbais, savo asmeniniu indėliu (valo žiemą kelius), žino kaimo problemas: ar žmogų, atliekantį viešuosius darbus prižiūrėti (turime 8 žmones), ar socialiniais klausimais, ar skelbimą kokį pakabinti, ar informaciją kokią perteikti dėl vykstančių renginių“. „Kadangi mūsų seniūnija yra 7 km nuo Meškuičių, tai seniūnui nebereikia kiekvienu kartu lėkti, laiko gaišti. Jis pasitiki seniūnaičiais ir reaguoja į jų išsakytas žmonių problemas“. Seniūnaitis informacijos perteikėjas „Labiausiai jos prisideda operatyvesniu informacijos perdavimu seniūnei ir patariamuoju

	seniūnaičių, tik dėl to buvo šis įstatymas priimtas, kad turėti žmones per kuriuos rinkimuose galėtum vykdyti agitaciją, kovoti su kitaminčiais ir t. t. Jeigu ištikrųjų kas nors nori kad savivalda Lietuvoje tikrai stiprėtų, tas įstatymas turi būti panaikintas. Jeigu neskatiname bendruomenių, mariname kaimus“.	balsu sprendžiant kokias bebūtų seniūnaitijos ar seniūnijos problemas. Žmonės kreipiasi į juos kada nori ir tikrai jie geranoriškai kiek gali tiek padeda jų problemas spręsti, o jei tai reikalauja didesnės pagalbos, tai viską derina su seniūne“.
LR Vietos savivaldos įstatyme nurodyta, kad seniūnaitis dirba visuomeniniais pagrindais. Kaip manote, ar reikėtų jų veiklai skirti finansavimą?	Finansavimas nereikalingas „Jokiu būdu nereikalingas. Seniūnaitiai jau kiek metų yra iš esmės nieko daryti jie negali, tik tarnauti seniūnui. Nėra už ką jiems mokėti“. Reikalingas bendruomenių pirmininkų finansavimas „Tai jam būtinas finansavimas. Žmonės nesupranta, kad pirmininkai dirba veltui ir tik jų labui. Juk ne sau teiki idėją, renki informaciją, pateiki projektą, galų gale tikslingai jį vykdai“. Reikalingas bendruomenių finansavimas „Jei skirti finansavimą, tai tik bendruomenėms, nes jų pirmininkai dirba visuomeniniais pagrindais. Bendruomenės dalyvauja europiniuose projektuose, jos gali gauti labai rimtą paramą, remontuoti pastatus, remontuoti patalpas savo infrastruktūrą, to negali seniūnaitiai. Jeigu skirtų bendruomenei finansavimą ir ji galėtų disponuoti tomis lėšomis ir bendruomenė pati nuspręstų kas yra pirmininkas, kam skirti lėšas, kad būtų bendruomenei naudinga, tai būtų labai pozityvu. Bendruomenės gali pritraukti europines lėšas, statybos, darbo vietos steigimas“.	Reikalingas išlaidų kompensavimas „Kažkiek kompensuoti išlaidas reikėtų, bet ne atlyginimą mokėti. Kažkokią sumą metams gal reikėtų skirti, už kurią jie galėtų atsiskaityti, nes vis tiek jie naudoja savo transportą, kurą, telefono išlaidos yra. Mes bendruomenių pirmininkai taip pat dirbame visuomeniniais pagrindais, tai puikiai žinome, kad kur bepajudėtum ar norėtum padaryti, visur yra tų pačių kanceliarijos išlaidų“.

Seniūno, seniūnaičių, vietos bendruomenių bendradarbiavimas, gerinant vietos gyventojų poreikius

	Ginkūnų bendruomenės pirmininko teiginiai	Meškuičių ir Naisių bendruomenių pirmininkų teiginiai

Ar yra jūsų seniūnijoje bendruomenės pirmininkas išrinktas seniūnaičiu? Ar nesidubliuoja bendruomenės pirmininko ir seniūnaičio atliekamos funkcijos?	Funkcijų apibrėžtumas „Seniūnaičiai veikia pagal įstatymą, bendruomenių pirmininkai pagal įstatus, bet įstatai yra pačių žmonių nutarimas. Pas mus bendruomenės pirmininkas nėra išrinktas seniūnaičiu. Mes atstovaujame savo bendruomenių interesams, o seniūnaičiai savo teritorijų gyventojų interesams“. Funkcijos dubliuojasi „Tai tik pareigų dubliavimasis su bendruomenių pirmininkais. Gal žmonės ir kreipiasi į juos kokiais tai klausimais, bet kuo jie gali padėti, jei jų balsas tik patariamasis. Tik paskambinti seniūnei ir viskas“. Neaiškios seniūnaičių funkcijos Aš žinau kas yra seniūnaitis, bet aš nežinau ką jis veikia. Nes bendruomenė turi savo strategiją, savo matymą ir dirba jos labui. Juk seniūnaitis vistiek nieko negali be seniūnės pritarimo. Informacijos teikėjas, tai dar ne padėjėjas. Seniūnaitis- trukdis seniūnijos gyventojams Seniūnaitis tik trukdis seniūnijos gyventojams. Žmonės susierzinę, nes nebežino pas ką kreiptis kokiu klausimu. Būna, kad paskambinę žmonės kreipiasi į mane, tai tada aš pati skambinu seniūnei ir supažindinu su išsakytais nusiskundimais, nes aš atstovauju žmonių interesams.	Funkcijų apibrėžtumas „Nėra bendruomenės pirmininkas išrinktas seniūnaičiu. Bendruomenės pirmininkas dirba pagal bendruomenės įstatus, o seniūnaitis, tarsi seniūno padėjėjas, savivaldybės atstovas pagal Vietos savivaldos įstatymą. Savanoriai ir pirmininkai ir seniūnaičiai, iš kurių juokiasi savivaldybės atstovai“. Funkcijų dalinis dubliavimasis bendro darbo skatinimas „Lyg ir dubliuojasi tos pareigybės: Žmonių įtraukimas į veiklą, aplinkos tvarkymas, seniūnaičių pasiūlymai, idėjos projektų rašymui, o mano kaip pirmininkės funkcija tuos projektus tinkamai pateikti ir įgyvendinti. Tačiau mes pasidaliname šias pareigybes ir dirbame „ranka rankon“. Nėra, kad seniūnaitės kliudytų man, o aš joms. Mes labai gražiai sutariame, todėl ir projektai parašomi realūs ir labai naudingi visai seniūnijai“. „Mano vadovaujama bendruomenė atstovauja ne tik bendruomenės narių interesams, o visiems Naisių gyventojų interesams, o seniūnaičiai atstovauja savo teritorijos gyventojų interesams. Jis gal labiau vykdo seniūno nurodymus, nors dirba išvien su bendruomene“.
Ar bendradarbiaujate su seniūnu ir seniūnaičiais? Kas labiau padeda seniūnei, organizuojant įvairius renginius, seniūnijoje: seniūnijos darbuotojai, seniūnaičiai, bendruomenių pirmininkai ar aktyvūs vietos bendruomenių	Bendradarbiavimas tik su seniūnu Su seniūne bendradarbiauju, bet su seniūnaičiais nematau tikslo. O ką keičia šioje sistemoje bendradarbiavimas su seniūnaičiais? Šiaip Ginkūnų seniūnijos darbuotojai yra vienas kumštis. Viską mano vadovaujama bendruomenė sprendžia kartu su seniūnija. Reikia tik atvirumo, bendradarbiavimo ir susikalbėjimo. Tie vadovai, kurie	Aktyvus bendradarbiavimas tiek su seniūnu, tiek su seniūnaičiais Negaliu išskirti kas labiau padeda seniūnei, organizuojant įvairius renginius, tai- vietos žmonės, su kuriais seniūnė dirba, kultūros darbuotojai, aišku seniūnaičiai ir bendruomenių pirmininkai. Gyvename kaip viena šeima. Daugiausia šventės yra organizuojamos bendruomenių iniciatyva, nes bendruomenė turi savo

nariai?	kilę iš savo seniūnijos, kaip mūsų seniūnė, tai labai svarbu, nes ji viską nuosekliai žino ir dėl visko rūpinasi. Jei vyksta renginys, tai pirmiausia prisideda bendruomenės aktyvūs nariai, po to gal kažkiek ir seniūnaičiai, jei turi galimybę paremti renginį. Jie būna susirinkimuose, kaip pritarėjai, bet jų balsas nieko nelemia.	strategiją, savo matymą, savo renginius. Seniūnas vėlgi gali paremti tą renginį, kurį daro bendruomenė arba jam trukdyti, bet realiai, niekaip jis to paveikti negalėtų. Visas aktyvumas ir bendradarbiavimas vyksta per bendruomenes.
Kokią reikšmę (naudą) seniūnijos gyventojams, jų poreikių tenkinimui ar seniūnijos veiklos rezultatams duoda visų seniūnijoje veikiančių savivaldos sistemos dalyvių bendradarbiavimas?	Bendradarbiavimo reikšmingumas „Bendradarbiavimas, darbas kartu, padėjimas vienas kitam, turi labai didelę reikšmę, nes nuo to ir priklauso žmonių nuostatos ir nuotaikos. <i>Bendradarbiavimas labai reikšmingas, jei jis toks yra tarp visų seniūnijoje veikiančių vietos savivaldos dalyvių. Mūsų seniūnijoje jis yra tik dalinis, t.y. bendradarbiavimas vyksta tarp bendruomenių ir seniūnės.</i> Privalu bendradarbiauti jei tu save paskyrei visuomenės poreikiams“. Bendradarbiavimas tarp seniūno ir bendruomenių yra svarbiausias „<i>Bendradarbiavime pagrindą sudaro seniūno sąlytis su bendruomene.</i> Seniūnaičiai yra nereikalinga tarpinė, kuri iš viso nieko neįtakoja ir niekam nepadeda, jeigu nėra sąlyčio taškų tarp seniūnijos ir bendruomenės tokiu atveju jokie seniūnaičiai nepataisys santykių su seniūnu, jeigu seniūnas nepalaikys ryšių su to kaimo bendruomenės pirmininku, tai tokiu atveju padėtis pataisyti neįmanoma jokiais būdais. Valdymo prasme, efektyvumo prasme visiškai jokios reikšmės nesudaro seniūnaičio įsikišimas. Visame kame bendradarbiavimo pagrindas, vykdamas bet kokias seniūnijos veiklas, yra tik tarp seniūno ir vietos bendruomenės pirmininko bei jos narių. Seniūno ir bendruomenių santykiai yra svarbiausi šitoje sistemoje“.	Bendradarbiavimo reikšmingumas „Aišku, turi labai didelę reikšmę, jei dirbama viena linkme „ranka rankon“. Pagrindinis tikslas- Meškuičių seniūnijos gražinimas, sutvarkymas. Taip pat pernai esame pripažinti geriausia bendruomene Šiaulių apskrityje. Bendruomenės susirinkimai yra atviri, visiems gerai žinomos išleidžiamos lėšos, todėl yra daug skaidrumo, žmonių pasitikėjimo. Ir atskiros seniūnaitijos, ir seniūnija ir vietos bendruomenės bendradarbiaudamos visose veiklose pasieks žymiai daugiau. Jokios trinties negali būti, jokių ginčų, tik komandinis darbas gali duoti apčiuopiamus rezultatus“. „Naisiuose, vykdamas eilę projektų, bendradarbiavimas, aišku, turi labai didelės reikšmės, jei dirbama viena linkme „ranka rankon“. Jei rietynės, pykčiai, tai nieko gero ir nepasiektume“ Iniciatyvumas- bendradarbiavimo skatinimas „Be to organizuojame kasmetinius festivalius, kur labai daug iniciatyvos, idėjų mums teikia R. Karbauskis. Jis geba suvienyti visą bendruomenę, pritraukti ir senus, ir jaunos bendram siekiui bei įgyvendinti užsibrėžtus tikslus“. Jaunimas įsijungia į skirtingas bendradarbiavimo sritis apimančias veiklas „103 mokiniai mokosi mūsų mokykloje, tai mes labai glaudžiai galime kartu su jais daug ką nuveikti.

	Bendradarbiavimas su seniūnaičiais įmanomas „Jeigu nėra bendradarbiavimo tarp seniūno ir bendruomenės, jokie seniūnaičiai neišspręs nieko. <i>Protingiausia būtų jei seniūnas prašytų bendruomenės pirmininką būti ir seniūnaičiu ar bent bendruomenės aktyvo nariu. Reikia, kad seniūnaitis būtų aktyvus bendruomenės narys ir veiktų išvien su bendruomene.</i> Jeigu tikslas yra sukurti ne konfrontaciją, pasikviečiant seniūnaitį eiti pareigas, o siekti bendrų bendruomenės tikslų, turint tvirtą savo nuomonę, poziciją, idėjas, tai viskas labai gerai. Tik tokiu būdu galima kažko pasiekti toje bendruomenėje, dirbant išvien“.	Tarpmokyklinės varžybos, kiti užsiėmimai vienija mūsų vaikus. Jie nuo mažens mokomi bendrauti, bendradarbiauti, siekiant bendrų tikslų savo gyvenamosios vietovės puoselėjimui, gražinimui. Pagaliau, vaikai yra įtraukiami į tokias veiklas kaip inkilų kabinimas, medelių sodinimas ir jų priežiūra, veikia jaunimo užimtumo centras. Čia labai daug iniciatyvos, idėjų mums teikia vėlgi R. Karbauskis. Jis geba pritraukti ir senus, ir jaunos bendram siekiui. Jau tris sekmadienius mokyklos mokiniai kėlė inkilus į medžius. Praėjusiais metais buvo sodinami ažuoliukai, kuriuos vėlgi sodino mokiniai. Dabar jie turi kuo rūpintis ir kiekvienas prisimena, kad reikia nuvažiuoti pasižiūrėti kaip tas medelis auga,, Seniūnės rūpestingumas- bendradarbiavimo pagrindas „Visada kreipiamės į seniūniją ar prieš šventes reikia susitvarkyti, ar šiaip kokios pagalbos, tai niekada seniūnė neatsakys, kiek tik galės visada pagelbės. Jei rūpi seniūnei kas vyksta mokykloje, bendruomenėje, kultūroje, tai vadinasi jai rūpi viskas“. „Bendradarbiaujama visais įmanomais aspektais, vykdant reikšmingas seniūnijai veiklas. Beje seniūnė yra moterų klubo dvasinė rėmėja, kuri visada įvertina moterų išradingumą, visada dalyvauja jų veiklose. Jaučiame jos tą palaikymą, rūpestingumą visose seniūnijos seniūnaitijose“. Glaudus bendradarbiavimas tarp visų seniūnijoje esančių subjektų „Dabar vyksta glaudus bendradarbiavimas ne tik tarp seniūno, seniūnaičių ar vietos bendruomenių pirmininkų, bet aktyviai bendradarbiauja visos įstaigos esančios seniūnijoje: ir mokykla, ir kultūros centras, ir žemės ūkio bendrovė. Todėl mūsų renginiai yra produktyvesni, įdomesni, žmonės

		noriai bendrauja, prisideda savo idėjomis ar net pasiūlo pagal galimybes paremti renginį“.
Ar reikalingas seniūnijoje glaudus bendradarbiavimas tarp seniūno, vietos bendruomenių ir seniūnaičių? Kokiais aspektais bendradarbiaujama? Koks yra bendradarbiavimo tikslas ir kokios dar galimos bendradarbiavimo galimybės seniūnijoje?	Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas „Bendradarbiavimas, glaudus ryšys yra reikalingas tarp seniūno ir bendruomenių. Seniūnijoje bendradarbiaujama šiais aspektais: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais“. Bendradarbiavimo tikslas „...tai siekiamybė bendrų tikslų, bet kaip tuos tikslus pasiekti ir įgyvendinti, jei didžiausia problema-individualizmas ir susvetimėjimas. Pagrindą bendradarbiavime, mano nuomone, sudaro atvirumas ir prieinamumas, galėjimas kažką pakeisti visų naudai“. Finansinis savarankiškumas – papildoma bendradarbiavimo galimybė „Labai svarbus yra finansinis savarankiškumas. Siūlysiu mini savivaldybės įsteigimo statusą. Savarankiškai spręstini klausimai skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos dalyvių, esančių seniūnijoje“. Mokymai- bendradarbiavimo tobulinimo galimybė „Norint stiprinti bendradarbiavimo įgūdžius, manau, reikėtų būtinai dalyvauti seminaruose, mokymuose ar šiaip švietėjiškoje programoje, kurioje būtų mokomasi bendradarbiavimo patirties, tuo pat metu plečiant bendradarbiavimo galimybes. Juk žmonės dabar jau visai susvetimėję. Bendradarbiavimas turi būti nuoširdus, atviras. Turėtume pasimokyti gerosios patirties iš kitų Europos Sąjungos ar Lietuvos žymių seniūnijų. Šiam tikslui pasiekti turėtų	Bendradarbiavimo aspektai, apimantys veiklas „Bendradarbiavimas, glaudus ryšys tarp visų šių grandžių yra reikalingas ir tikrai visais tais aspektais bendradarbiaujama: organizuojant šventes, operatyviai sprendžiant gyventojams iškilusias problemas, vykdant įvairius projektus, gražinant aplinką, organizuojant susitikimus su kitos bendruomenės atstovais ar politikais, bet tik seniūno ir bendruomenių pirmininkų iniciatyva“. Veiksniai, skatinantys bendradarbiavimą: „stiprios bendruomenės; seniūnaičiai- aktyvūs bendruomenių nariai; į veiklas įtraukiami vietos bendruomenių gyventojai, jaunimas; bendro tikslo siekimas“. Bendradarbiavimo tikslas- bendro tikslo siekimas „Svarbiausia, tai ėjimas vieno tikslo link – o to pasiekti galima tik per bendradarbiavimą. Meškuičių seniūnijoje ES projektų rengimas – tai bendras bendruomenių pirmininkų, seniūnų ir seniūnaičių darbas, kuris teikia didžiausią naudą visiems seniūnijoms gyventojams“. „Būtina žinoti, jog bendradarbiavimui pagrindą duoda neformalus bendravimo santykiai tarp vadovų ir jo pavaldinių. Bendradarbiaujant seniūnui, seniūnaičiams ir vietos bendruomenių pirmininkams bei jų nariams, visi turi būti lygiaverčiais partneriais, ir mokytis per abipusį bendravimą“. Finansinis savarankiškumas – papildoma bendradarbiavimo galimybė „Neturi seniūnija savarankiškumo, trūksta finansavimo. Jei duotų seniūnui savarankiškai valdyti lėšas ir patiems nuspręsti kaip efektingiau jas panaudoti, tai bendradarbiavimas

	prisidėti savivaldybės, kurios tas programos ir turėtų rengti bei finansuoti“.	suaktyvėtų dar labiau. Savarankiškai spęstini klausimai dėl tinkamai panaudojamų lėšų, įvairių problemų sprendimas ar projektų įgyvendinimas, renginių organizavimas skatintų bendradarbiavimą tarp visų vietos savivaldos dalyvių, esančių seniūnijoje“.